

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

УДК 327(477)

ПОГОДЖЕНО
Декан гуманітарно-
педагогічного
факультету

_____ Савицька І.М.
(підпис)

« ____ » _____ 2024р.

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри (в.о)
міжнародних відносин і
суспільних наук

_____ Хвіст В.О.
(підпис)

« ____ » _____ 2024р.

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему

**«СПІВРОБІТНИЦТВО МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ШВЕЙЦАРІЄЮ У
АГРАРНОМУ СЕКТОРІ»**

Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Освітня програма «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Орієнтація
освітньої програми освітньо-професійна

Гарант освітньої
програми канд. іст. наук, доцент _____ Кравченко Н.Б.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи канд. іст. наук, доцент _____ Кравченко Н. Б.

Виконала _____ Мацієвська Б.І.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри міжнародних відносин
і суспільних наук

_____ Хвіст В.О.

«___» _____ 2024 р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Мацієвська Богдана Ігорівна

Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Освітня програма **«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Орієнтація освітньої програми **освітньо-професійна**

Тема магістерської роботи: **«Співробітництво між Україною та Швейцарією в аграрній сфері»**

затверджена наказом ректора НУБіП України від 27.10.2023 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру . 24.11.2024 р.

Вихідні дані до магістерської роботи:

- 1) наукові дослідження з питань співробітництва між країнами
- 2) вітчизняні та зарубіжні літературні джерела з проблеми дослідження;
- 3) тексти протоколів зустрічей, спільні заяви, меморандуми, угоди.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

- оцінити основні галузі аграрного сектору та їхнього внеску економіку обох країн;
- порівняти структури господарств, виробничих потужностей та технологічного рівня сільськогосподарського виробництва;
- ознайомитися із сучасними агротехнологіями та інноваційними рішеннями, що застосовуються в аграрному секторі обох країн.
- Оцінити можливості для обміну технологічними знаннями та практиками між Україною та Швейцарією;
- Ознайомитися із можливостями для співпраці в цій сфері та розробці стратегій для його подальшого розвитку.

Дата видачі завдання 27.11.2023 р.

Керівник магістерської роботи _____ **Кравченко Н.Б.**

Завдання прийняв до виконання _____ **Мацієвська Б.І.**

РЕФЕРАТ

магістерської роботи

студентки магістратури гуманітарно-педагогічного факультету спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»,

освітньо-професійної програми «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»

Національного університету біоресурсів і природокористування України

Мацієвської Богдани Ігорівни

на тему: «Співробітництво між Україною та Швейцарією в аграрній сфері»

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальних обсяг роботи викладено на 125 сторінок, із яких 122 сторінки основного тексту, який містить 8 рисунків. Список використаних джерел нараховує 81 найменування.

Робота присвячена дослідженню співробітництва між Україною та Швейцарією в аграрній сфері.

Обрана тема має значну ступінь актуальності та потребує детального дослідження задля пошуків перспективних шляхів подальшої підтримки українського та швейцарського аграрного сектору та для розширення його потенціалу.

У магістерській роботі були як загальнонаукові (системний підхід, статистичний) методи, так і методи економічного моделювання та експертних оцінок.

У першому розділі розглянуто структурні та економічні відмінності між аграрними секторами України та Швейцарії. Порівняльний аналіз аграрних секторів цих країн підкреслив перспективність двостороннього обміну знаннями та технологіями.

Другий розділ підкреслює, що партнерство між країнами засноване на взаємному інтересі й можливості обміну досвідом, технологіями та інвестиціями, що може значно зміцнити економічні позиції України на міжнародній арені.

У третьому розділі розглянуто важливість створення структурованих та ефективних механізмів співпраці між Україною та Швейцарією в аграрному секторі, що включають програми обміну, проведення науково-практичних заходів і налагодження інформаційного обміну.

Ключові слова за темою кваліфікованої роботи: аграрний сектор України, агротехнології, експорт, Європейський союз, продовольча безпека.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 РОЗГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ ТА ШВЕЙЦАРІЇ.....	10
1.1. Аналіз аграрного сектору в Україні: розвиток тваринництва, основні культури виробництва, роль у зовнішньому та внутрішньому ринках.....	10
1.2. Аналіз аграрного сектору у Швейцарії: особливості аграрної діяльності, провідні галузі та напрями розвитку.....	28
1.3. Обмін досвідом в розвитку різних культур між Україною та Швейцарією. Спільні дослідницькі проекти в галузі агрономії, рослинництва, тваринництва, переробки сільськогосподарської продукції.....	44
Висновки до Розділу 1.....	53
РОЗДІЛ 2 КОНКРЕТИЗАЦІЯ ТА СТРАТЕГІЇ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ШВЕЙЦАРІЄЮ.....	54
2.1. Основні напрями співпраці: обмін технологіями, інвестиції, розвиток органічного виробництва, торгівля сільськогосподарськими продуктами.....	54
2.2. Формування пріоритетних напрямів співробітництва на користь обох країн.....	65
2.3. Створення механізмів для партнерства між урядами, громадського сектору та у колі бізнесу.....	77
Висновки до Розділу 2.....	87
РОЗДІЛ 3 СТВОРЕННЯ ПЛАНУ КОНКРЕТНИХ ДІЙ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СПІЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ ЩОДО СПІВПРАЦІ.....	89
3.1 Програми обміну стажуваннями та практика для фахівців сільського господарства.....	89
3.2. Проведення регулярних семінарів та конференцій для розвитку зв'язків між підприємствами України та Швейцарії у аграрній сфері.....	97
3.3. Створення процесу взаємного обміну інформації у аграрному секторі.....	100
Висновки до Розділу 3.....	108

ВИСНОВКИ.....	110
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	113

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ВВП - Валовий внутрішній продукт

ЄС – Європейський Союз

ФАО – Міжнародна продовольча та сільськогосподарська організація

США – Сполучені Штати Америки

ООН – Організація Об'єднаних Націй

СОТ – Світова Організація Торгівлі

SDC – Шейцарська агенція розвитку і співробітництва

SECO – Державний секретаріат з економічних питань

FiBL – Дослідницький інститут органічного сільського господарства

FAS – Система консультування по фермах

ВСТУП

Актуальність теми дослідження співробітництва між Україною та Швейцарією у аграрному секторі обумовлена сучасними глобальними викликами, які постають перед аграрними економіками в умовах зростаючої потреби у продовольчій безпеці, адаптації до кліматичних змін та впровадження екологічних стандартів. Україна є одним із найбільших виробників та експортерів сільськогосподарської продукції, що формує вагомую частку її економіки та займає ключові позиції у міжнародній торгівлі агропродукцією. Однак розвиток аграрного сектору України потребує модернізації виробничих процесів, впровадження новітніх технологій і застосування сталих підходів до використання природних ресурсів, що є особливо важливим на тлі сучасних кліматичних викликів.

Швейцарія, маючи одну з найбільш розвинутих аграрних систем Європи, демонструє високий рівень ефективності у застосуванні інноваційних технологій у сільському господарстві, зокрема в органічному виробництві та сталому управлінні природними ресурсами. Вона характеризується виваженими підходами до державного регулювання аграрного сектору, сприянням екологічним ініціативам та високими стандартами якості, які можуть слугувати прикладом для інших країн. Співробітництво між Україною та Швейцарією у цьому контексті має значний потенціал для обміну досвідом, знаннями та технологіями, що є надзвичайно актуальним для обох сторін.

Особливу значущість має можливість запозичення українською стороною досвіду Швейцарії у впровадженні високих стандартів у сфері органічного землеробства, управління земельними та водними ресурсами, а також розвитку сталого тваринництва. Ці аспекти є критично важливими в умовах поступового виснаження природних ресурсів та необхідності мінімізації екологічного впливу сільськогосподарської діяльності. Досвід Швейцарії у цих питаннях здатний прискорити процес переходу України до сталого аграрного розвитку,

що, у свою чергу, сприятиме підвищенню якості сільськогосподарської продукції та її відповідності вимогам міжнародного ринку.

В сучасних умовах глобалізації аграрні ринки вимагають від виробників гнучкості та здатності адаптуватися до змін ринкових умов, посилюючи конкуренцію та необхідність диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків. Зміцнення партнерських відносин з такими країнами, як Швейцарія, дозволяє Україні інтегруватися в міжнародні аграрні ланцюги доданої вартості, забезпечуючи надійний збут продукції та підвищуючи її конкурентоздатність через впровадження сучасних підходів до виробництва, контролю якості та екологічної безпеки. Дослідження співробітництва між Україною та Швейцарією в аграрному секторі є науково обґрунтованим та актуальним, оскільки воно дозволяє виявити ефективні шляхи підвищення продуктивності та конкурентоспроможності українсько

Мета магістерської роботи: дослідити основні напрямки співробітництва між Україною та Швейцарією у аграрному секторі, визначити перспективи розвитку та потенціал можливостей між цими країнами у аграрній сфері.

Завдання дослідження:

1. Оцінити основні галузі аграрного сектору та їхнього внеску у економіку обох країн.
2. Порівняти структури господарств, виробничих потужностей та технологічного рівня сільськогосподарського виробництва.
3. Ознайомитися із сучасними агротехнологіями та інноваційними рішеннями, що застосовуються в аграрному секторі обох країн.
4. Оцінити можливості для обміну технологічними знаннями та практиками між Україною та Швейцарією.
5. Розглянути можливості для співпраці в цій сфері та розробці стратегій для його подальшого розвитку.
6. Проаналізувати інструменти та програми фінансування, що можуть бути використані для підтримки спільних проектів.

Об'єкт дослідження є співробітництво між Україною та Швейцарією та Україною в аграрному секторі.

Предметом дослідження є аналіз і оцінка потенціалу співробітництва між Україною та Швейцарією в аграрному секторі з метою виявлення можливостей для покращення ефективності та розвитку обох країн у цій галузі.

Методи дослідження:

1. Метод аналізу і синтезу – застосовано в першому розділі для збору, систематизації та узагальнення інформації про аграрний сектор України та Швейцарії, зокрема для оцінки основних виробничих напрямів і ролі в ринках.

2. Порівняльний метод – використано в першому розділі для порівняння структурних і технологічних особливостей аграрного сектору обох країн, що дозволяє визначити відмінності та спільні риси в підходах до сільського господарства.

3. Історичний метод – застосовано в першому розділі для аналізу еволюції аграрного сектору в Україні та Швейцарії, що допомагає зрозуміти вплив історичних факторів на сучасні практики і підходи до сільського господарства.

4. Системний підхід – використано в другому розділі для комплексного розгляду аграрних систем обох країн як сукупності економічних, екологічних та соціальних компонентів, що дозволяє оцінити інтегровані можливості для співробітництва.

5. Метод економічного моделювання – застосовано в другому розділі для розробки сценаріїв співпраці, що включає аналіз економічних вигод від потенційного обміну технологіями та впровадження інновацій.

6. Метод експертних оцінок – використано в другому розділі для збору думок експертів з метою оцінки перспектив співпраці та ризиків, що дозволяє отримати додаткову інформацію щодо ефективності можливих партнерських ініціатив.

7. Статистичний аналіз – застосовано в третьому розділі для обробки та інтерпретації даних про виробництво, експорт та інвестиції в аграрному секторі, що сприяє кількісному обґрунтуванню запропонованих напрямів співпраці.

Теоретична значущість результатів цього дослідження полягає у створенні наукового підґрунтя для розуміння та вивчення сучасних моделей міжнародного співробітництва в аграрному секторі між країнами з різними економічними умовами та аграрними системами. Вивчення співпраці між Україною та Швейцарією дозволяє систематизувати інформацію про ефективні методи обміну аграрними технологіями, формування спільних дослідницьких проектів та розвиток інновацій у галузях агрономії, рослинництва, тваринництва та переробки продукції. Це сприяє теоретичному осмисленню потенціалу співпраці України з іншими країнами, що мають високий рівень аграрної технологічності, та розширює наукові уявлення про інтеграцію інноваційних методів у різних аграрних системах.

Прикладна цінність отриманих результатів проявляється у можливості їх безпосереднього застосування для розробки практичних рекомендацій щодо розвитку аграрного співробітництва між Україною та Швейцарією. Результати дослідження можуть бути використані українськими та швейцарськими урядовими установами, підприємствами аграрного сектору та громадськими організаціями для формування стратегій обміну технологіями, залучення інвестицій, розвитку органічного виробництва, а також створення механізмів для партнерства між державним та приватним секторами. Запропоновані рекомендації сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності української аграрної продукції на міжнародних ринках, покращенню якості виробництва та забезпеченню сталого розвитку аграрної галузі шляхом інтеграції сучасних екологічно безпечних практик.

Основу інформаційної бази становлять:

1. Нормативно-правові акти України та Швейцарії – документи, що регулюють діяльність аграрного сектору, інвестиційну політику, правила

імпорту та експорту сільськогосподарської продукції, а також угоди, які регулюють міжнародну співпрацю між обома країнами.

2. Державна статистика та аналітичні звіти – дані Державної служби статистики України, Національного статистичного управління Швейцарії, а також звіти Міністерства аграрної політики та продовольства України та Федерального управління сільського господарства Швейцарії. Ця інформація дозволяє оцінити стан аграрного сектору, обсяги виробництва та експорту, а також динаміку розвитку ключових галузей.

3. Наукові праці та монографії – дослідження вітчизняних та зарубіжних авторів, присвячені міжнародному співробітництву в аграрному секторі, впровадженню інновацій та екологічних стандартів у сільському господарстві, а також особливостям розвитку аграрних систем України та Швейцарії.

4. Звіти та дослідження міжнародних організацій – матеріали, підготовлені міжнародними організаціями, такими як Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (FAO), Світовий банк, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), що надають об'єктивну інформацію про глобальні тенденції в аграрному секторі, зокрема щодо екологічного виробництва, сталого розвитку та міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією.

5. Інформація з веб-сайтів урядових установ та офіційних порталів – матеріали, розміщені на офіційних порталах органів державної влади України та Швейцарії, а також спеціалізованих аграрних агенцій, які містять актуальні дані про програми, що підтримують розвиток аграрного сектору та міжнародне співробітництво.

6. Статті у фахових журналах – аналітичні матеріали з наукових журналів, таких як «Економіка АПК», «Міжнародна економічна політика», «Agricultural Economics», що висвітлюють новітні підходи до розвитку аграрного сектору, обміну технологіями та органічного виробництва.

Новизна кваліфікованої магістерської роботи: Дослідження вперше систематизує досвід реалізації спільних проєктів, оцінює вплив міжнародної технічної допомоги Швейцарії на аграрний сектор України та формулює перспективні моделі співробітництва, враховуючи глобальні виклики та інтеграцію України.

Апробація роботи. Робота апробована на Міжнародній науково-практичній конференції «Україна та світ в умовах російської збройної інтервенції (з 2014р.)» (06 червня 2024р., м. Київ).

Публікація. Основні результати дослідження відображені в науковій статті, прийнятій до опублікування у фаховому науковому журналі «Вісник аграрної історії», грудень 2024р. Мацієвська Б.І. Співробітництво між Україною та Швейцарією в аграрній сфері: сучасний стан.

Структура роботи: Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури, який нараховує 81 найменування. З них 30 вітчизняних джерел, та 51 іноземних джерел. Основний зміст кваліфікаційної роботи складає 122 сторінки.

РОЗДІЛ 1 РОЗГЛЯД СУЧАСНОГО СТАНУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ ТА ШВЕЙЦАРІЇ

1.1. Аналіз аграрного сектору в Україні: розвиток тваринництва, основні культури виробництва, роль у зовнішньому та внутрішньому ринках

Аграрний сектор є одним із найважливіших компонентів економіки України, значення якого важко переоцінити. Завдяки унікальним природно-кліматичним умовам, наявності значних земельних ресурсів та стратегічному географічному положенню, Україна має всі можливості для успішного розвитку сільського господарства та забезпечення продовольчої безпеки як на національному, так і міжнародному рівнях. За даними останніх досліджень, аграрний сектор формує близько 10-12% ВВП країни та є ключовим джерелом валютних надходжень, адже продукція сільського господарства складає значну частку загального експорту України [7,9].

Проте, попри великий потенціал, аграрний сектор України стикається з численними викликами, зокрема через економічну нестабільність, зміни клімату, нестачу інвестицій та технологічну відсталість. Останні роки додатково загострили ці проблеми через повномасштабну війну, яка завдала значних збитків інфраструктурі та призвела до втрат у виробництві та логістиці аграрної продукції [1,4,8]. У таких умовах Україна зобов'язана шукати нові підходи до розвитку аграрного сектору, щоб зберегти його ефективність і стабільність, забезпечуючи продовольчу безпеку для населення та економічну стійкість для держави загалом.

Із початком 2000-х років аграрний сектор України став поступово зростати, що було пов'язано з підвищенням попиту на українську агропродукцію на міжнародних ринках. Особливо успішним був експорт зернових та олійних культур, таких як пшениця, кукурудза та соняшник, який забезпечував суттєві валютні надходження для держави. Збільшення площі

орендованих земель дало змогу великим агрохолдингам значно наростити виробництво і завоювати значну частку на світовому ринку зернових та олії [7,2].

У 2010-х роках український аграрний сектор зазнав значних структурних змін. З одного боку, продовжували зростати агрохолдинги, які забезпечували переважно експортний напрямок розвитку. З іншого боку, в цей період було зроблено кроки для підтримки малих і середніх фермерських господарств, які часто орієнтувалися на внутрішній ринок. Незважаючи на успіхи у збільшенні обсягів виробництва, аграрний сектор залишався вразливим через свою залежність від зовнішніх ринків і низьку додану вартість продукції. Це створювало ситуацію «сировинної пастки», коли велика частина агропродукції експортувалася у необробленому вигляді, зокрема у формі зерна та насіння соняшнику, що не дозволяло повною мірою використовувати потенціал сектору [1,6].

В останні роки перед війною, зокрема у 2020-2021 роках, відбулися значні зрушення у правовій сфері аграрного сектору. Після тривалих політичних дебатів був знятий мораторій на продаж сільськогосподарських земель, що відкрило нові можливості для малих та середніх фермерів, а також для залучення інвестицій у розвиток сільського господарства [12]. Ринок землі став потужним інструментом для залучення фінансових ресурсів у галузь, оскільки забезпечив можливість фермерським господарствам отримувати кредити під заставу земельних ділянок. Водночас відкриття ринку землі спричинило певні побоювання щодо можливої концентрації земель у руках великих агрохолдингів, що могло б негативно вплинути на розвиток сільських громад [2,9].

Аграрний сектор також сильно постраждав від російської агресії, яка почалася у 2014 році і значно загострилася з початком повномасштабного вторгнення у 2022 році. Бойові дії призвели до втрат територій, де знаходилася значна частина сільськогосподарських земель, зруйнування інфраструктури, зокрема елеваторів та складів, а також обмеження можливостей експорту

продукції через заблоковані порти. За оцінками експертів, у 2022 році виробництво в аграрному секторі скоротилося на 30-40%, що суттєво вплинуло на продовольчу безпеку країни та зменшило обсяги експорту [4,8,10].

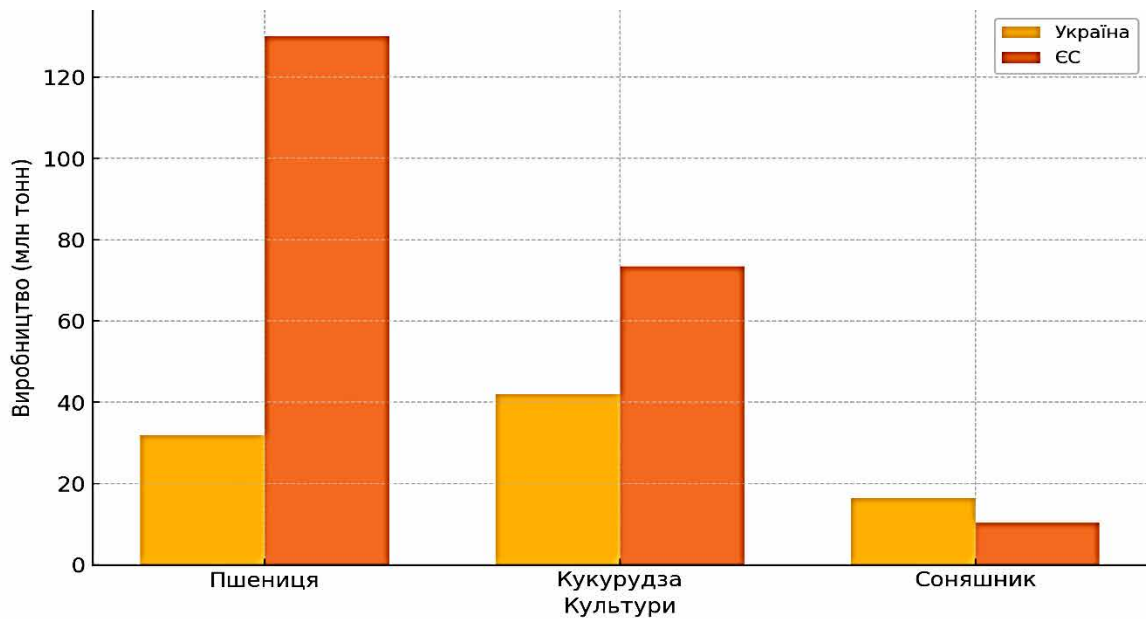

Рис. 1.1. Виробництво сільськогосподарських культур в Україні та ЄС [14].

Попри всі ці виклики, аграрний сектор України залишається важливою галуззю економіки. Зусилля фермерів, розвиток агротехнологій та державна підтримка допомогли зберегти значну частину виробничого потенціалу навіть в умовах війни. Український уряд і міжнародні організації активно працюють над програмами підтримки сільського господарства, які спрямовані на модернізацію виробництва, впровадження екологічних стандартів та адаптацію до умов війни. Значну роль у цьому процесі відіграє залучення іноземних інвестицій, що дозволяє аграрному сектору не лише виживати, а й поступово адаптуватися до нових умов, зберігаючи при цьому високий експортний потенціал [5,11].

Розвиток тваринництва в Україні за останні десятиліття проходив через численні випробування, пов'язані як з економічними, так і соціальними змінами, що вплинули на основні галузі тваринництва — молочне та м'ясне скотарство, свинарство і птахівництво. Молочне та м'ясне скотарство в Україні традиційно складало основу національного тваринництва. Упродовж 2010–2022 років поголів'я великої рогатої худоби суттєво знизилося — на 48,7%, що вплинуло на зменшення обсягів виробництва молока на 30,9% за той же період. Зокрема, у 2010 році в країні виробляли близько 11,2 млн тонн молока, тоді як у 2022 році цей показник знизився до 7,8 млн тонн. Причинами такого спаду є високі витрати на утримання худоби, низька рентабельність молочного виробництва та тривалий період окупності інвестицій — для формування молочного стада потрібно в середньому від 6 до 7 років, що є значним викликом для фермерів у порівнянні з рослинництвом, яке забезпечує швидші прибутки [3,6].

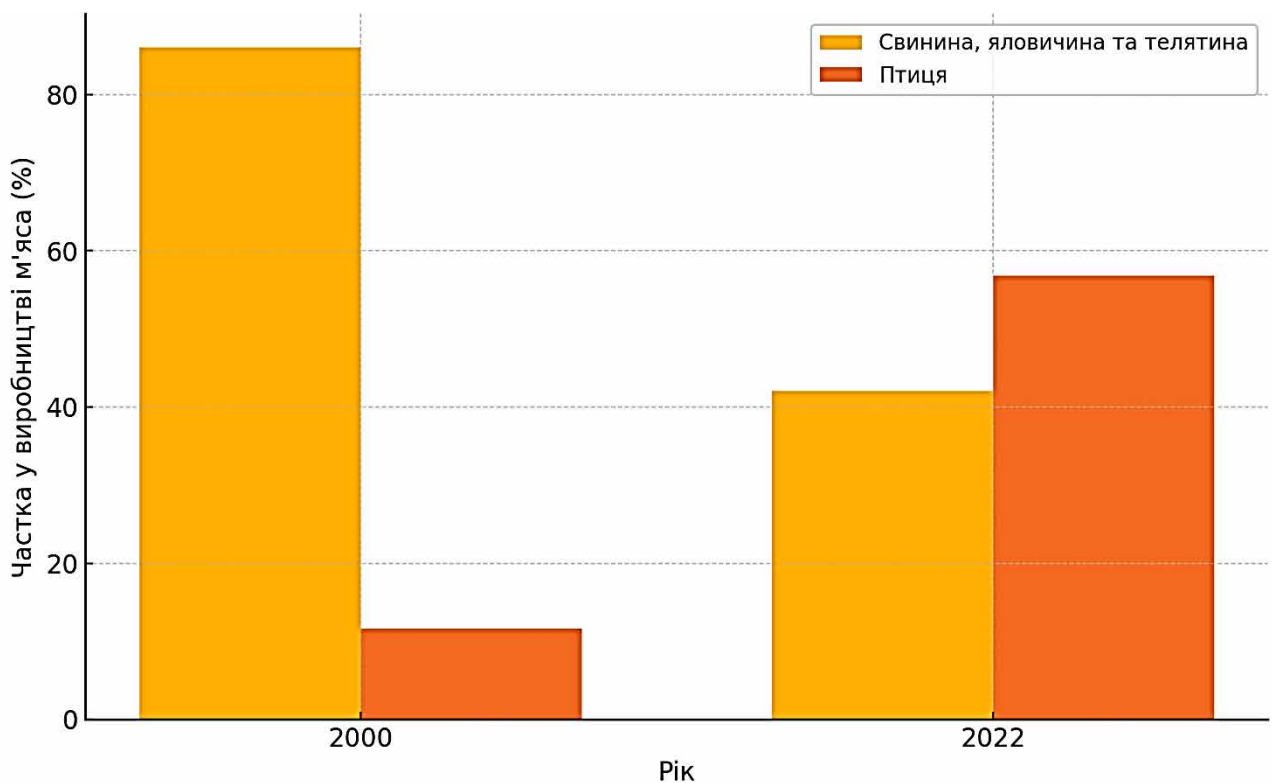

Рис. 1.2. Зміни у структурі м'ясного виробництва України [14].

Свинарство також відіграє значну роль у тваринництві України, проте останнім часом його частка поступово знижується. Поголів'я свиней за 2010–

2022 рік скоротилося на 37,8%, що пов'язано із численними факторами, зокрема з епізоотичними загрозами, такими як африканська чума свиней, що вражає численні господарства. Це вплинуло на загальний обсяг виробництва свинини, який зменшився через обмежені можливості для експорту та високу собівартість виробництва. Водночас свинарство все ще становить близько 29,9% у загальному обсязі м'ясного виробництва країни, що свідчить про його важливість у забезпеченні внутрішнього ринку [3,5].

Птахівництво залишається найбільш стійкою галуззю, яка займає близько 56,8% у структурі виробництва м'яса, що перевищує частку всіх інших видів м'ясної продукції. Виробництво м'яса птиці має високі темпи зростання завдяки швидкому обороту та здатності швидко адаптуватися до ринкових умов. Птахівництво є найменш залежним від сезонних коливань та інших зовнішніх факторів, що робить його привабливим для фермерів, зокрема в умовах економічної нестабільності [10].

Протягом останніх років тваринництво України продемонструвало складні тенденції. Виробництво м'яса у забійній вазі зросло на 7,2%, що переважно було досягнуто завдяки зростанню у секторі птахівництва. Однак інші підгалузі, такі як свинарство і скотарство, зіткнулися з численними труднощами. Протягом 2010–2022 років виробництво яловичини та телятини скоротилося на 37,2%, а свинини — на 4,4%. Також виробництво вовни впало на 70,5%, а виробництво яєць скоротилося на 30,1% у зв'язку з численними економічними та логістичними проблемами, які супроводжують галузь [3,10].

Російська агресія, яка розпочалася у 2022 році, завдала катастрофічних збитків тваринництву України. Бойові дії, руйнування інфраструктури та окупація значних територій призвели до знищення численних фермерських господарств, зокрема в областях, де традиційно розвивалося молочне та м'ясне скотарство. За оцінками ФАО, втрати у секторі тваринництва станом на кінець 2022 року становили близько 0,98 мільярда доларів США. Значні втрати поголів'я тварин, зруйновані ферми та елеватори для зберігання кормів, а також зниження експорту через блокування портів призвели до значного падіння

виробництва та зростання собівартості продукції. Близько 25% сільськогосподарських підприємств зменшили обсяги виробництва або взагалі припинили діяльність через бойові дії [4,8].

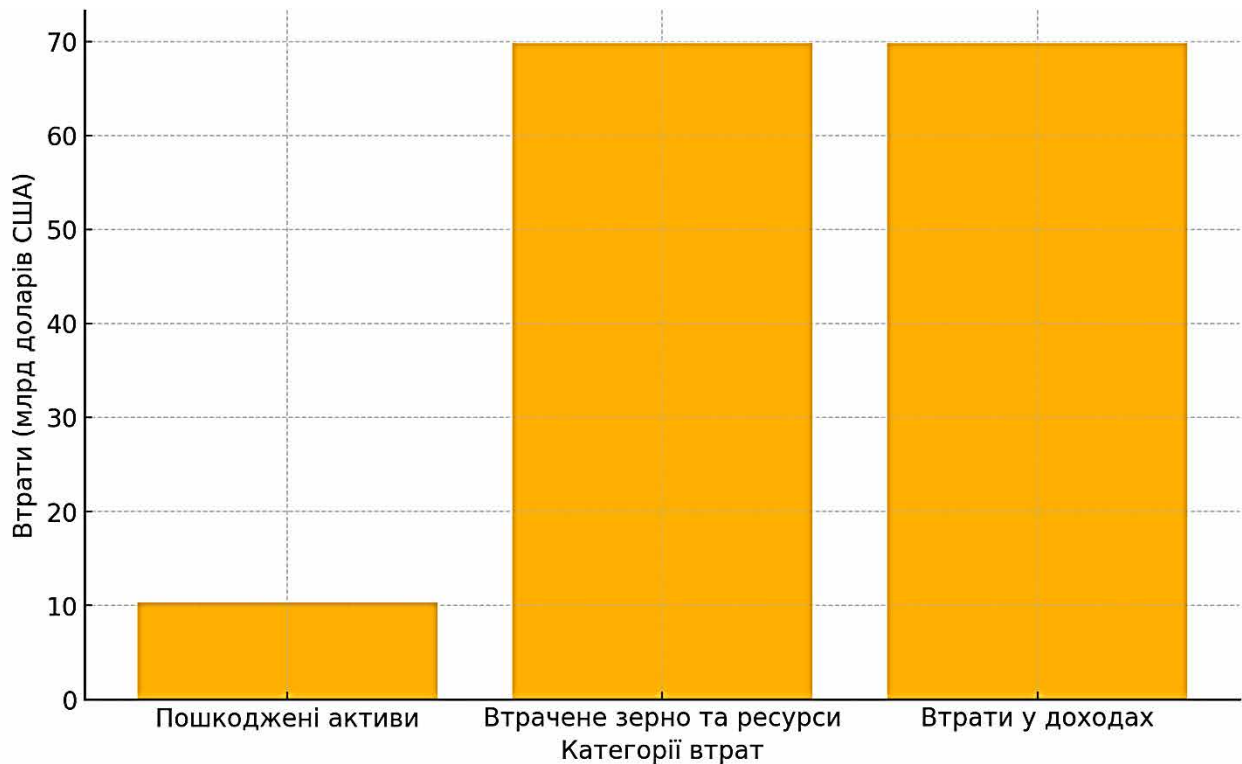

Рис. 1.3. Втрати сільського господарства України через вторгнення Росії [14].

Перспективи відновлення тваринництва значною мірою залежать від міжнародної допомоги та державної підтримки. Залучення інвестицій, відновлення виробничих потужностей і створення сприятливих умов для малих і середніх фермерів можуть стати ключовими факторами у відродженні галузі. На сьогодні уряд України впроваджує програми, спрямовані на підтримку реконструкції та модернізації інфраструктури тваринництва, що допоможе забезпечити галузь необхідними ресурсами та зменшити залежність від зовнішніх ринків [10].

Основні сільськогосподарські культури України, до яких належать зернові (пшениця, кукурудза), олійні культури (соняшник), цукровий буряк та овочі, становлять основу аграрного виробництва країни. Кожна з цих культур

має особливе значення як для внутрішнього споживання, так і для експорту, а їх виробництво впливає на економічний розвиток та забезпечує значний внесок у ВВП України. Зернові культури є основою рослинництва України, і серед них особливу роль відіграють пшениця та кукурудза. У 2021 році посівні площі пшениці становили понад 7 млн гектарів, але через воєнні дії та окупацію частини територій, цей показник зменшився у 2022 році до 5,4 млн гектарів. Валовий збір пшениці у 2022 році знизився на 35,5%, що стало серйозним ударом для експорту, адже пшениця є важливим експортним товаром України, забезпечуючи валютні надходження [2,6,9].

Кукурудза також є важливою культурою, частка якої у загальній структурі виробництва зернових постійно зростала до початку війни. Площі під кукурудзою досягли 5,4 млн гектарів у 2021 році, проте через воєнні дії цей показник скоротився до 4,3 млн гектарів у 2022 році. Валовий збір кукурудзи також знизився на 37,8%, що є результатом складних логістичних умов та блокування портів для експорту [5,11].

Серед олійних культур найбільше значення має соняшник, площа посівів якого в Україні досягала 22,6% від загальної посівної площі в країні. Це пояснюється високим попитом на соняшникову олію як у середині країни, так і на зовнішніх ринках. Проте, у 2022 році виробництво соняшнику знизилося на 30,9%, а площі під посівами скоротилися до 5,3 млн гектарів. Ця ситуація частково пояснюється втратами через окупацію регіонів, які є основними виробниками соняшнику, зокрема на півдні країни, а також проблемами зі зберіганням і транспортуванням [6].

Цукровий буряк, хоча і є меншою за обсягами культурою, також залишається важливим елементом аграрного сектору України. Площі під цукровим буряком стабільно знижуються, зокрема через скорочення внутрішнього попиту на цукор і обмеженість експортних можливостей. У 2022 році посівна площа цукрового буряка скоротилася до 184 тисяч гектарів, що є значним зменшенням порівняно з попередніми роками. Проте збільшення

урожайності з 279,5 до 541,2 центнера з гектара дозволило частково компенсувати втрати площ і підтримати обсяги виробництва [2,6,7].

Овочі є важливою складовою аграрного сектору, що задовольняє внутрішній попит і підтримує продовольчу безпеку. Україна виробляє значну кількість овочів для внутрішнього споживання, хоча війна призвела до втрат площ посівів, особливо у південних регіонах. Зокрема, виробництво борщового набору (картопля, морква, капуста, буряк) підтримувалося на достатньому рівні завдяки зусиллям фермерів у відносно безпечних областях, таких як Житомирська та Дніпропетровська, що дозволило уникнути дефіциту [2-4].

Сільськогосподарське виробництво є значним внеском у ВВП України. У 2021 році експорт пшениці досяг 20 млн тонн, а кукурудзи — 24 млн тонн, що становило вагому частину загального експорту країни. Соняшникова олія також є однією з провідних статей експорту, з обсягами понад 5 млн тонн у 2021 році, що забезпечує значні валютні надходження та підтримує національну економіку [1,8]. Загальний внесок сільського господарства у ВВП у 2022 році був меншим через зниження виробничих обсягів, проте аграрний сектор залишився одним з основних джерел валютних надходжень завдяки продовженню експорту. Продовольча безпека стала пріоритетом, особливо в умовах зростаючого попиту на внутрішньому ринку, де українське населення залежить від стабільного постачання зернових і овочів [4,6,7,11].

Зміна клімату стала ще одним серйозним фактором, що впливає на сільськогосподарське виробництво в Україні. Підвищення середньорічних температур і нестабільність опадів зумовлюють необхідність адаптації сільськогосподарських практик. Південні регіони України поступово стають більш посушливими, що змушує аграріїв переходити на вирощування культур, стійких до посухи, таких як соняшник і кукурудза. Водночас у північних і західних регіонах, де умови залишаються більш стабільними, можливе збільшення посівів пшениці, що підтримує загальний баланс у виробництві зернових культур [4,8]. Використання новітніх технологій у сільському господарстві, таких як точне землеробство та системи зрошення, допомагає

підвищити ефективність виробництва в умовах кліматичних змін. Сучасні технології дозволяють аграріям оптимізувати використання добрив і води, що особливо важливо у посушливих регіонах. Крім того, зберігання даних про посіви та врожайність за допомогою цифрових систем дозволяє аграрним підприємствам точніше планувати посівні кампанії та уникати перевитрат ресурсів [4,6,11]. Війна, що триває в Україні, призвела до значних втрат у посівних площах через окупацію територій на сході та півдні. Ці регіони є одними з основних виробників соняшнику, пшениці та інших культур, що поставило аграрний сектор перед новими викликами. Блокування портів Чорного моря значно ускладнило експорт, що призвело до зниження доходів аграріїв і зменшення інвестицій у наступні посівні кампанії [5,6,8,11].

Продукція тваринництва, що включає м'ясо, молоко, яйця, та інші продукти тваринного походження, є невід'ємною складовою національної продовольчої безпеки. В Україні тваринництво забезпечує внутрішній ринок необхідною кількістю білкових продуктів, що становлять важливу частину раціону населення. Попри те, що виробництво вітчизняного м'яса та молока демонструє певний спад, тваринницькі господарства продовжують активно працювати для забезпечення національних потреб, підтримуючи цим стабільність внутрішнього ринку [8]. Рослинництво в Україні є основною сільськогосподарською галуззю, що забезпечує понад 78% загальної сільськогосподарської продукції. Завдяки вирощуванню основних культур — зернових, олійних, овочів, фруктів — рослинництво є не лише джерелом харчової продукції для внутрішнього споживання, але й важливою складовою експорту, що забезпечує валютні надходження в економіку країни. Навіть за умов значних руйнувань і втрат аграрної інфраструктури, українським аграріям вдалося зберегти певний обсяг виробництва основних продуктів, таких як пшениця, кукурудза та соняшник, які є основою продовольчої безпеки в країні [3,6].

Попит на внутрішньому ринку залишається стабільним, проте загальна ситуація з реалізацією продукції агросектору ускладнилася через значні

логістичні проблеми. В умовах війни деякі регіони України, особливо ті, які знаходяться близько до лінії фронту або на тимчасово окупованих територіях, відчувають обмеження в доступі до основних продуктів харчування. Це зумовлено як руйнуванням транспортної інфраструктури, так і значними витратами на перевезення товарів. Згідно з наданими даними, руйнування Каховської дамби призвело до масштабних втрат у сільському господарстві. Затоплено 620 км² землі, що призвело до значних втрат у врожайності. Зрошувальна мережа площею до 800 000 гектарів в одній з найбільш родючих зон України була порушена, внаслідок чого понад 300 000 гектарів тепер залежать від дощового зрошення. Прогнозовані втрати врожайності на постраждалих землях можуть досягати 70%, що суттєво вплине на виробництво продовольства в регіоні [14].

Також виникли проблеми зі зберіганням продукції. Знищення елеваторів і складів у прифронтових регіонах змусило фермерів шукати альтернативні рішення для зберігання зернових та інших продуктів рослинництва. Багато аграріїв змушені зберігати продукцію просто на полях або в тимчасових умовах, що підвищує ризики її втрати і погіршення якості. Зокрема, ситуація зі зберіганням впливає на зернові культури, які потребують спеціальних умов для підтримання якості, що особливо критично для забезпечення внутрішнього ринку [3,10]. Попри ці труднощі, уряд України продовжує реалізовувати заходи для підтримки внутрішнього ринку. Наприклад, були запроваджені державні програми, спрямовані на підтримку аграрних підприємств у забезпеченні необхідних логістичних послуг, що дозволило стабілізувати постачання продовольства в окремих регіонах країни. Для полегшення внутрішнього транспортування була надана можливість використання додаткових транспортних коридорів, зокрема залізничних і автомобільних маршрутів, які частково компенсували втрати, спричинені блокуванням портів [10].

В умовах воєнного стану уряд України вжив низку заходів для підтримки аграрного сектору та забезпечення стабільності його функціонування. Одним з ключових кроків стало запровадження програми «Посівна – 2022», яка

включала фінансову допомогу для проведення посівної кампанії на контрольованих територіях. Уряд виділив 50 млрд гривень через Фонд розвитку підприємництва для підтримки аграріїв, що дозволило частково покрити витрати на закупівлю насіння, добрив і пального. Такі заходи були вкрай необхідними, оскільки багато фермерів втратили свої основні ресурси через воєнні дії і не мали змоги самостійно фінансувати посівні роботи [10]. Також важливим напрямом державної підтримки стала дерегуляція процедур, пов'язаних з експортом та імпортом сільськогосподарської продукції. Зокрема, Кабінет Міністрів України скасував деякі фітосанітарні та митні обмеження, що дозволило швидше здійснювати постачання критично важливих товарів, таких як насіння, добрива та агрохімікати. Це рішення сприяло підтримці аграріїв в умовах воєнного часу, коли доступ до ресурсів був обмежений, і дало змогу забезпечити безперебійну роботу багатьох господарств, зменшуючи загрози для продовольчої безпеки [10,11]. Уряд працював над створенням додаткових податкових і кредитних пільг для аграрних підприємств. Наприклад, запроваджено програми зниження податкового навантаження для виробників продукції, а також спрощення процедур отримання кредитів для аграріїв, що дозволило багатьом господарствам продовжити свою діяльність навіть у складних умовах війни. Ці заходи мали на меті зберегти аграрний сектор та підтримати фермерів, які залишаються основними постачальниками продовольства для внутрішнього ринку [11].

Експортний потенціал аграрного сектору України є одним із найважливіших чинників економічного розвитку країни та забезпечення валютних надходжень. Основні напрями аграрного експорту включають зернові, олійні культури та продукцію тваринництва, що в сукупності забезпечують більшу частину доходів від зовнішньої торгівлі та підтримують позитивний торговельний баланс України.

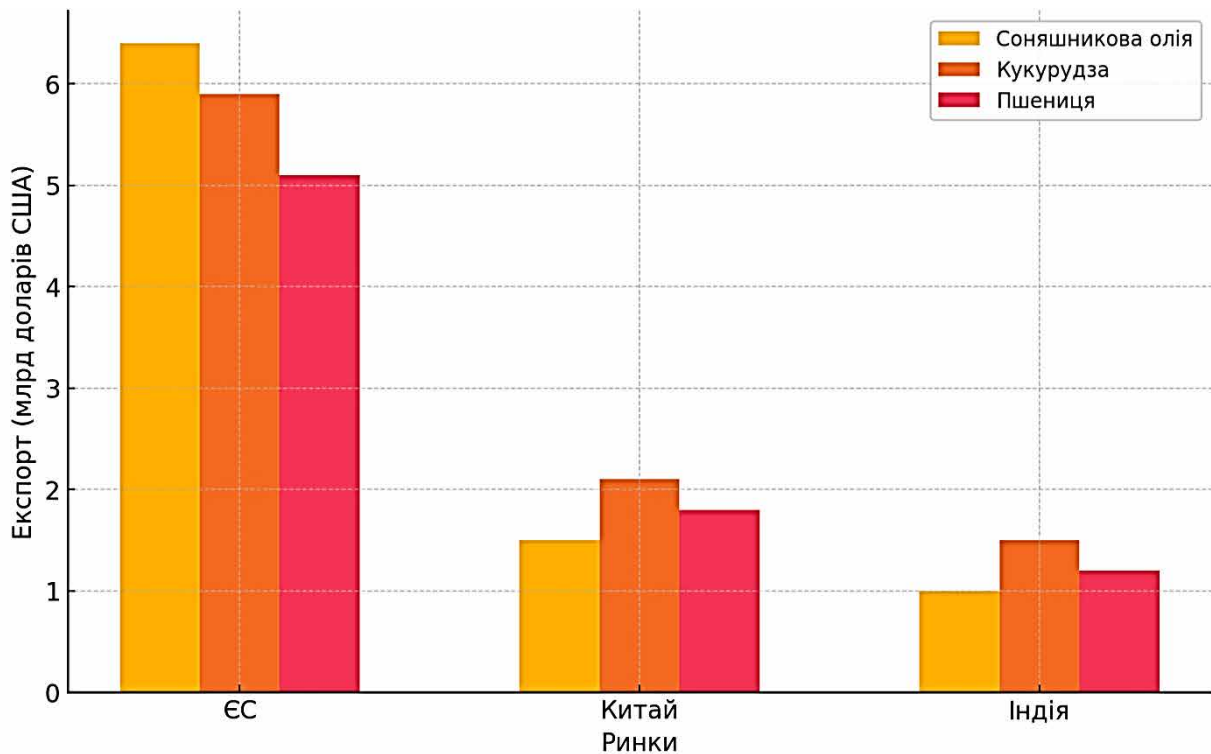

Рис. 1.4. Експорт основних сільськогосподарських продуктів України за 2021 рік [14].

Зернові культури є основою аграрного експорту України, і ця тенденція спостерігалася протягом останніх років. У 2021 році Україна експортувала близько 20 млн тонн пшениці та 24 млн тонн кукурудзи, що забезпечило значні валютні надходження в економіку країни. Високий попит на українські зернові культури пояснюється їхньою конкурентоспроможністю на світовому ринку завдяки високій якості та відносно низькій вартості. Пшениця та кукурудза є стратегічними експортними товарами, які забезпечують значну частку експорту України і є важливим джерелом доходів для аграрного сектору [11].

Серед олійних культур соняшник є лідером українського експорту, і Україна є одним із найбільших постачальників соняшникової олії у світі. У 2021 році експорт соняшникової олії перевищив 5 млн тонн, що дозволило отримати значні валютні надходження, необхідні для стабілізації економічної ситуації в країні. Попри втрати через війну, соняшникова олія залишається одним із ключових експортних товарів, а попит на цей продукт продовжує зростати, особливо з боку Європейського Союзу, який є основним споживачем

української олії [2,10]. Продукція тваринництва також відіграє важливу роль в експортному потенціалі України, хоча її частка значно менша порівняно з зерновими та олійними культурами. Основним експортним товаром є м'ясо птиці, яке становить 5% загального обсягу аграрного експорту. Попит на українське м'ясо птиці особливо високий на ринках Близького Сходу та Європи, що дозволяє українським виробникам залишатися конкурентоспроможними навіть в умовах воєнних обмежень і проблем із логістикою [9].

Частка аграрного експорту у загальному експорті країни має значне значення, особливо в періоди економічних криз. У 2022 році частка продукції сільського господарства в загальному експорті становила 53%, що свідчить про важливість аграрного сектору для економічної стабільності України. Це зумовлено високою залежністю економіки від валютних надходжень, які забезпечує аграрний сектор. Навіть в умовах війни, коли обсяги експорту скоротилися на 35% порівняно з 2021 роком, аграрна продукція залишається основним джерелом надходжень у бюджет, підтримуючи економічну стійкість країни [1,7].

Важливим фактором, що впливає на виручку від експорту, є валютний курс. Зниження курсу національної валюти стосовно долара США сприяє зростанню конкурентоспроможності української продукції на світовому ринку, але водночас створює певні ризики для фінансової стабільності підприємств. За даними, зростання курсу долара на 1 млн дол. США призводить до збільшення вартості експорту на 0,140 млн дол. Це свідчить про пряму залежність експортної виручки від коливань валютного курсу, що, в свою чергу, підвищує економічні ризики для аграрних підприємств, особливо у випадку тривалих затримок з платежами та логістичними проблемами [11].

Однією з найбільших проблем, з якими стикається аграрний сектор України в умовах війни, є логістичні труднощі. Війна призвела до блокування чорноморських портів, що раніше були основними шляхами для експорту українського зерна, олії та іншої сільськогосподарської продукції. Блокування портів змусило українських експортерів шукати альтернативні шляхи, зокрема

через залізничні перевезення та автомобільний транспорт до європейських ринків. Однак ці маршрути є значно дорожчими та менш ефективними порівняно з морськими перевезеннями, що значно підвищило собівартість експортної продукції та знизило прибутковість аграрного експорту [4,8]. Експортні потоки України були підтримані двома основними каналами:

1. Європейські Солідарні Коридори - цей ініційований Європейським Союзом маршрут включає експорт через автомобільні, залізничні та річкові шляхи. За допомогою цього каналу до січня 2024 року було експортовано близько 68 мільйонів тонн сільськогосподарської продукції, що становить 60% усього експорту під час війни [14].

2. Чорноморська зернова ініціатива була підписана під егідою ООН і Туреччини у липні 2022 року. Ця морська ініціатива дозволила експорт 33 мільйонів тонн зернових до липня 2023 року. Після завершення угоди Україна відновила експорт через альтернативний морський коридор, використовуючи військову підтримку, що дозволило експортувати додаткові 23 мільйони тонн до лютого 2024 року [14].

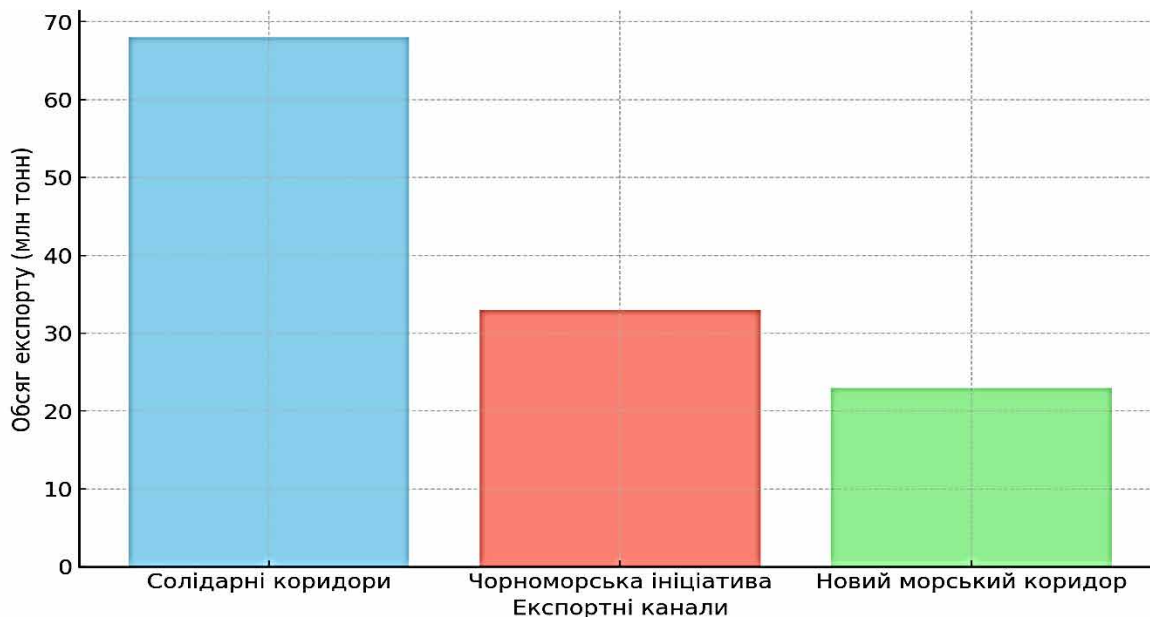

Рис. 1.5. Динаміка змін експортних потоків [14].

Також українські експортери стикаються з додатковими бар'єрами, створеними іншими країнами. Певні європейські країни, через захист власних ринків, ввели тимчасові обмеження на імпорт української продукції, що ще більше ускладнює ситуацію для українських виробників [13]. Це викликає додаткові труднощі для українських експортерів, які змушені шукати нові ринки збуту, що не завжди є можливим через високу конкуренцію та обмежену логістичну інфраструктуру. Війна також спричинила значне руйнування складських приміщень, елеваторів та інфраструктури зберігання, що впливає на здатність зберігати продукцію в очікуванні більш сприятливих ринкових умов [10].

Україна, попри значні втрати, залишається одним із ключових гравців на світовому ринку сільськогосподарської продукції, що відкриває перед нею значні можливості для залучення іноземних інвестицій. План відновлення аграрного сектору передбачає кілька основних напрямів, серед яких — розвиток інфраструктури, підтримка локальних переробних підприємств та створення доданої вартості продукції. Відновлення аграрних підприємств потребує значного фінансування, адже війна спричинила руйнування численних елеваторів, складських приміщень і логістичної інфраструктури, необхідної для ефективного транспортування продукції [9]. Іноземні інвестиції є ключовим фактором для відновлення. Проте, для залучення інвесторів необхідно створити стабільне середовище, зокрема шляхом встановлення прозорих умов для інвестування. Національний план відновлення аграрного сектору також включає побудову систем іригації, особливо у посушливих регіонах півдня України, що потребує значного фінансування та технічної допомоги. Іноземні партнери, зокрема з Європейського Союзу, вже висловили готовність підтримувати відновлення аграрного сектору України в рамках спільних проєктів [5]. Суттєвий потенціал іноземних інвестицій полягає в підтримці переробної індустрії, адже виробництво продукції з доданою вартістю сприяє підвищенню рентабельності галузі та зниженню залежності від експорту сировини. За допомогою інвестицій в переробку аграрної продукції

Україна зможе конкурувати на світових ринках готових товарів, зокрема в сегменті олійних продуктів, фруктових і ягідних продуктів, які користуються значним попитом. Розвиток цієї галузі дозволить Україні знизити залежність від експорту необробленої сировини та підвищити доходи від експорту [9].

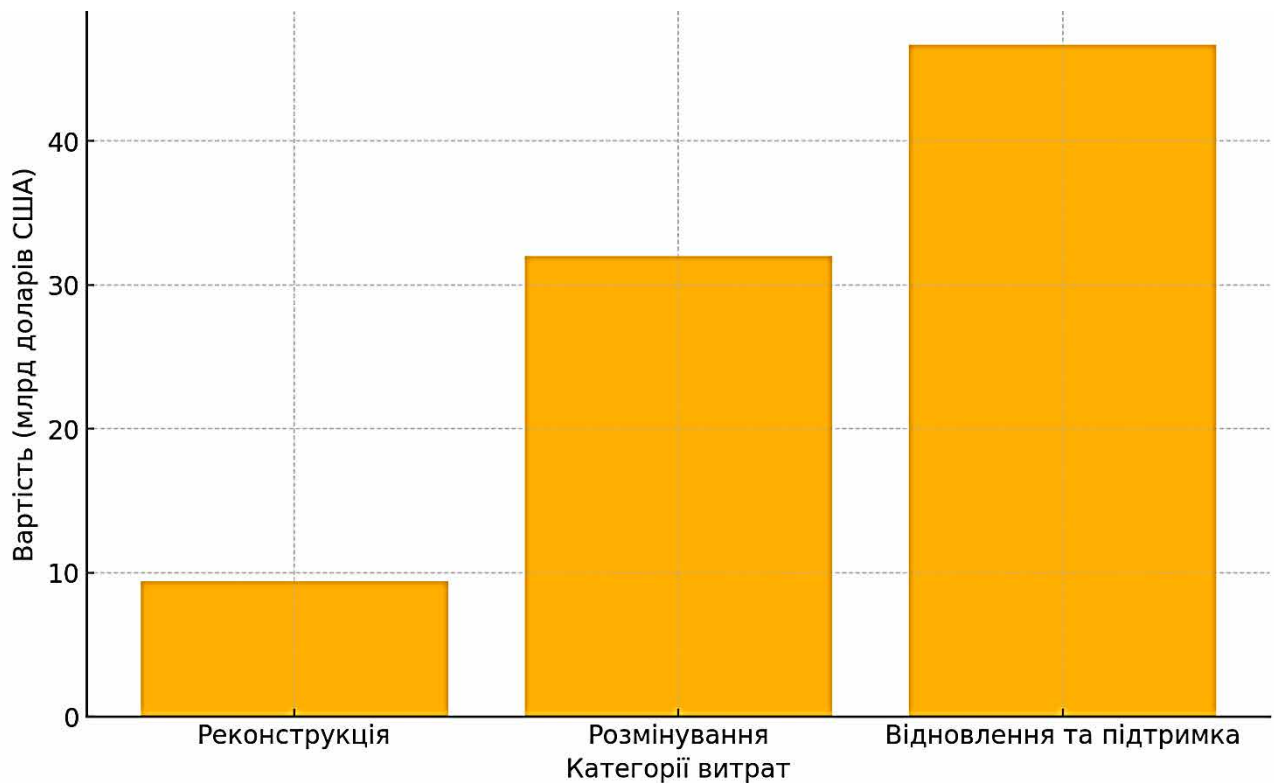

Рис. 1.6. Оцінка вартості відновлення сільського господарства України [14]

Важливу роль у відновленні аграрного сектору відіграє міжнародна допомога, зокрема від Європейського Союзу, який виділяє кошти на підтримку українського сільського господарства в рамках програми Ukraine Facility на період 2024–2027 років. Загальна сума допомоги складає 50 млрд євро, частина з яких буде спрямована на розвиток аграрної інфраструктури, модернізацію виробничих потужностей та підтримку фермерських господарств. Ця програма також передбачає заходи з адаптації аграрної політики України до вимог ЄС, що допоможе забезпечити гармонізацію стандартів продукції з європейськими нормами [10]. Модернізація галузі передбачає активне впровадження новітніх технологій, зокрема точного землеробства, автоматизованих систем зрошення,

які допоможуть підвищити ефективність використання ресурсів та знизити собівартість продукції. В умовах зміни клімату критичним стає забезпечення водних ресурсів для сільського господарства, що вимагає побудови нових іригаційних систем та відновлення зрошувальної інфраструктури у постраждалих регіонах. Системи кліматично орієнтованого зрошення, які передбачають контроль водного стресу у рослин та оптимізацію водоспоживання, допоможуть значно підвищити врожайність у зонах ризикованого землеробства [6]. Підвищення екологічної стійкості є важливою частиною стратегії розвитку аграрного сектору. Сучасні вимоги ринку передбачають зниження негативного впливу аграрного виробництва на навколишнє середовище, що включає зменшення викидів парникових газів, раціональне використання добрив і збереження родючості ґрунтів. Використання біологічних добрив, мінімізація обробки ґрунтів, а також вирощування енергетичних культур, які можуть бути використані для виробництва біопалива, дозволять знизити екологічне навантаження на ґрунти та забезпечити сталий розвиток галузі [5].

Для підвищення конкурентоспроможності українського аграрного сектору на міжнародних ринках необхідно реалізувати низку заходів, які спрямовані на підвищення якості продукції, розвиток інфраструктури та розширення доступу до нових ринків. Перш за все, це стосується вдосконалення системи контролю якості продукції та забезпечення відповідності стандартам ЄС. Важливим кроком є прийняття національної програми, спрямованої на інтеграцію українського сільського господарства до Європейського Союзу, що передбачає адаптацію законодавства, впровадження міжнародних стандартів та підтримку екологічного виробництва [11]. Розширення доступу до ринків Європи, Близького Сходу та Азії потребує налагодження ефективної логістики. Залучення інвестицій у розвиток транспортної інфраструктури, зокрема залізничного та автомобільного транспорту, дозволить підвищити швидкість і ефективність перевезення продукції до портів та європейських споживачів. Важливим аспектом є також

розвиток переробної промисловості, яка зможе забезпечити ринки готовою продукцією з високою доданою вартістю, зменшуючи залежність України від експорту сировини [3]. Україна може посилити свої позиції на міжнародних ринках за рахунок підтримки малих та середніх фермерських господарств, які є основою сільського господарства країни. Це включає створення кооперативів, які зможуть ефективно об'єднувати зусилля фермерів для виходу на ринки та забезпечення стабільного збуту продукції. Крім того, підтримка держави у вигляді кредитних програм та пільг сприятиме збільшенню виробничих потужностей та підвищенню конкурентоспроможності продукції [10].

Отже, аграрний сектор України, незважаючи на виклики війни, залишається критично важливою частиною національної економіки та має значний потенціал для подальшого розвитку. Аналіз показав, що основними напрямками сільського господарства залишаються тваринництво та рослинництво, які забезпечують продовольчу безпеку країни та підтримують стабільність внутрішнього ринку. Експортний потенціал аграрного сектору продовжує відігравати важливу роль у забезпеченні валютних надходжень, особливо завдяки таким продуктам, як зернові та олійні культури. Водночас війна поставила перед сектором низку складних проблем, зокрема у сфері логістики, через блокування традиційних експортних маршрутів та руйнування інфраструктури. Відновлення аграрного сектору після війни вимагатиме комплексного підходу, що включає залучення іноземних інвестицій, модернізацію технологій і забезпечення екологічної стійкості виробництва. Використання міжнародної допомоги та гармонізація українських стандартів з європейськими вимогами можуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності української агропродукції на міжнародних ринках. Завдяки державній підтримці та ефективній координації з міжнародними партнерами аграрний сектор України має всі передумови для сталого розвитку, відновлення і зміцнення своїх позицій як одного з основних постачальників продовольства на світовий ринок.

1.2. Аналіз аграрного сектору у Швейцарії: особливості аграрної діяльності, провідні галузі та напрями розвитку

Аграрний сектор у Швейцарії, хоча й становить відносно невелику частку економіки країни, відіграє важливу роль як постачальник продуктів харчування, забезпечуючи продовольчу безпеку та підтримуючи екологічний баланс через сталий розвиток і збереження природних ландшафтів. Географічні та кліматичні умови, а також специфічна структура сільського господарства обумовлюють особливості ведення аграрної діяльності в різних регіонах Швейцарії.

Згідно з даними, що містяться у звітах та наукових дослідженнях, політика Швейцарії в галузі сільського господарства розвивається за принципом мультифункціональності. Вона включає не лише виробництво харчових продуктів, але й забезпечення охорони навколишнього середовища, підтримку біорізноманіття та збереження сільської культури й традицій [15]. Незважаючи на невелику частку аграрного сектору в загальній економіці, яка становить близько 0,6% ВВП, значення сільського господарства для суспільства є набагато більшим, що зумовлено його соціальною та екологічною функціями [18].

Розвиток аграрного сектору у Швейцарії проходить у складних умовах, пов'язаних із високою вартістю землі, жорсткими екологічними стандартами, необхідністю підтримувати високу якість продукції та дотриманням міжнародних угод. За останні десятиліття Швейцарія активно інвестує в сталий розвиток сільського господарства, включаючи підтримку органічного землеробства, використання екологічно безпечних практик та інновацій. Наприклад, органічні ферми становлять значну частину аграрного сектору, що відображає пріоритети країни у розвитку екологічно дружнього сільського господарства [17]. Аграрний сектор у Швейцарії суттєво залежить від державної підтримки, що сприяє збереженню фермерських господарств у віддалених та гірських районах, де можливості для комерційного сільського

господарства обмежені [16]. Програми державної допомоги передбачають прямі виплати фермерам, які підтримують природоохоронні заходи, захист ландшафтів та підвищення біорізноманіття.

Історичний розвиток аграрного сектору Швейцарії відображає складний процес трансформацій та адаптацій, які були обумовлені як внутрішніми факторами, так і впливом глобальних змін. Спочатку сільське господарство Швейцарії базувалося на традиційних методах землеробства, орієнтованих на дрібні фермерські господарства, які домінували в країні протягом багатьох століть. Ці господарства відзначалися невеликими розмірами та високим рівнем автономії, а їхні власники – швейцарські фермери – підтримували сімейні традиції, які передавалися з покоління в покоління. Основна увага приділялася самозабезпеченню, вирощуванню культур та утриманню худоби, необхідних для місцевого споживання [17].

У середині ХХ століття розвиток аграрного сектору поступово змінився у напрямку до більшої інтеграції в економіку країни. На це вплинули кілька важливих факторів, серед яких були соціальні зміни, економічний розвиток і зростаючий попит на продовольчі продукти. Після Другої світової війни Швейцарія розпочала реформування сільськогосподарської галузі, і це супроводжувалося значним збільшенням державної підтримки фермерів. Основним завданням реформ стало забезпечення продовольчої безпеки країни та підтримка сільського господарства як основи для забезпечення життєдіяльності сільських громад [18]. У 1980-х роках почали зростати суспільні вимоги до захисту навколишнього середовища та збереження природного ландшафту. Це призвело до прийняття низки екологічних реформ, які включали стимулювання фермерів до екологічно дружніх практик, таких як органічне землеробство та мінімізація використання хімічних добрив і пестицидів. Однією з ключових подій стало запровадження Програми екологічної компенсації, що передбачала надання субсидій фермерам, які створюють та підтримують екологічно значущі території, такі як природні

пасовища та біотопи. Це стало важливим кроком у напрямку збереження біорізноманіття та підтримки екологічного балансу в аграрному секторі [17].

Значний вплив на розвиток аграрної політики Швейцарії мали міжнародні угоди та торгові зобов'язання. Наприклад, вступ до Світової організації торгівлі (СОТ) вимагав від країни певних змін у політиці субсидій та підтримки внутрішнього ринку, що стало викликом для швейцарського аграрного сектору, адже необхідно було адаптуватися до умов конкуренції. Швейцарія була змушена реформувати свою сільськогосподарську політику, зменшуючи субсидії, що напряду підтримували виробництво, та впроваджуючи замість цього програми, орієнтовані на стале використання ресурсів та екологічні послуги, які надають фермери. Таким чином, підтримка стала залежати не від обсягу продукції, а від заходів, спрямованих на збереження довкілля, чим стимулювалося сталий розвиток аграрної сфери [18].

Одним із останніх великих кроків на шляху реформування стало прийняття Аграрної політики 2014–2017 років, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності та інноваційності аграрного сектору, зокрема через модернізацію ферм і впровадження нових технологій. Ця політика також включала заходи, спрямовані на покращення якості продукції, збереження ландшафтного різноманіття та підтримку економічного зростання в сільських районах. З огляду на зміни клімату та зростаючі екологічні виклики, особлива увага приділяється розвитку адаптивних технологій, зокрема у сфері збереження ґрунтів, зменшення викидів парникових газів і управління водними ресурсами [17].

Кліматичні та географічні умови Швейцарії відіграють вирішальну роль у формуванні її аграрного сектору, який значно залежить від природних ресурсів і територіальних особливостей країни. Рельєф Швейцарії надзвичайно різноманітний: від рівнинних низовин у центрі до високих альпійських гір на півдні, які охоплюють значну частину території. Більше 70% території країни займають гірські масиви Альп і Юра, які обмежують доступні сільськогосподарські площі, особливо в передгірських та альпійських регіонах.

Це, у свою чергу, визначає специфіку аграрної діяльності, яка орієнтується на оптимальне використання наявних природних умов для різних видів виробництва [19].

Низовинні райони країни, які охоплюють близько 30% території Швейцарії, відомі як Швейцарське плато (Mittelland), є основними сільськогосподарськими регіонами завдяки родючим ґрунтам і порівняно м'якому клімату. Ця територія розташована на висоті приблизно 400–600 метрів над рівнем моря та характеризується рівнинним і злегка пагористим рельєфом, що сприяє розвитку рослинництва та інтенсивного тваринництва. Більшість великих міст Швейцарії, а також близько трьох чвертей населення країни зосереджені саме на плато, що створює високу конкуренцію між сільським господарством та іншими секторами економіки за використання земельних ресурсів. Через високу щільність населення, промисловість і транспорт, доступні землі для сільського господарства стають дедалі обмеженими, що змушує фермерів застосовувати сучасні підходи для максимально ефективного використання кожного гектара [20].

Регіони передгір'я та альпійських районів на висотах 600-1500 метрів над рівнем моря мають свої особливості, що значною мірою впливають на структуру аграрної діяльності. У цих зонах поширене тваринництво, особливо молочне скотарство, яке адаптоване до більш прохолодного клімату та обмеженого вегетаційного періоду. Важливим фактором є сезонні коливання температур та опадів, які впливають на можливості вирощування культур і створюють умови для використання багаторічних пасовищ. Тваринницькі господарства часто орієнтовані на виробництво молока та сирів, зокрема традиційного швейцарського сиру, що має попит як на внутрішньому, так і на міжнародному ринках. Через обмежені можливості для рослинництва, аграрна діяльність у цих районах зосереджується на адаптованих до суворіших кліматичних умов видах господарства, що підтримується системою державних субсидій і програм для підтримки фермерів у гірських районах (Файл 6).

Альпійські пасовища, розташовані на висотах понад 1500 метрів, становлять особливий інтерес для швейцарського аграрного сектору. Вони є важливим джерелом кормів для тваринництва, яке зосереджене на вирощуванні великої рогатої худоби, овець та кіз. Сезонне випасання на альпійських луках, відоме як "альпійське літування", забезпечує тваринам натуральний корм у літній період і дозволяє зберегти продуктивні площі в нижчих зонах для вирощування фуражних культур і сінокосіння. Це сприяє збереженню природних ландшафтів і біорізноманіття, оскільки альпійські пасовища є домом для багатьох видів рідкісних рослин та тварин. Крім того, альпійські луки відіграють важливу роль у туристичній індустрії Швейцарії, оскільки саме ці природні ландшафти приваблюють туристів з усього світу. Підтримка таких пасовищ стає не лише економічним, а й соціально-екологічним завданням, яке підтримується на державному рівні шляхом надання субсидій для фермерів, що займаються випасанням худоби у високогірних районах [21].

Швейцарія також використовує спеціалізовану систему зонування сільськогосподарських угідь, що дозволяє ефективно розподілити види діяльності за територіями відповідно до природних умов. У різних регіонах країни аграрна діяльність адаптована до місцевих кліматичних умов і рельєфу. Так, у низовинах активно розвивається вирощування зернових культур, овочів і фруктів, які потребують родючих ґрунтів і помірного клімату. Передгір'я більше підходять для вирощування картоплі, різних видів кормових культур та багаторічних трав. Альпійські райони, як зазначалося вище, орієнтовані на випасання худоби та виробництво молока [19]. Кліматичні особливості Швейцарії також визначають типи рослинних культур, які можуть бути вирощені в певних зонах. Низька середньорічна температура в гірських районах обмежує можливість вирощування теплолюбних культур, що вимагає від фермерів пристосування до кліматичних умов, наприклад, через використання покриттів, теплиць або спеціалізованих сортів, що є стійкими до холоду. У центральній частині країни, завдяки більш м'якому клімату, фермери можуть вирощувати широкий спектр культур, включаючи овочі, фрукти та зернові [21].

Важливим аспектом є те, що швейцарська аграрна політика активно підтримує різноманітні форми аграрного виробництва, включаючи органічне землеробство та сталий розвиток сільського господарства. Органічні ферми зазвичай зосереджені в регіонах з меншим техногенним навантаженням, зокрема в передгір'ях та альпійських районах, де є природні умови для ведення екологічного землеробства без використання синтетичних добрив і пестицидів. Такий підхід сприяє збереженню природного середовища та сприяє розвитку туризму, орієнтованого на здоровий спосіб життя та екологічні продукти. У свою чергу, держава активно сприяє розвитку органічного сектора шляхом надання субсидій і впровадження програм підтримки, що дозволяє фермерам розвивати свої господарства відповідно до принципів екологічної стійкості [20].

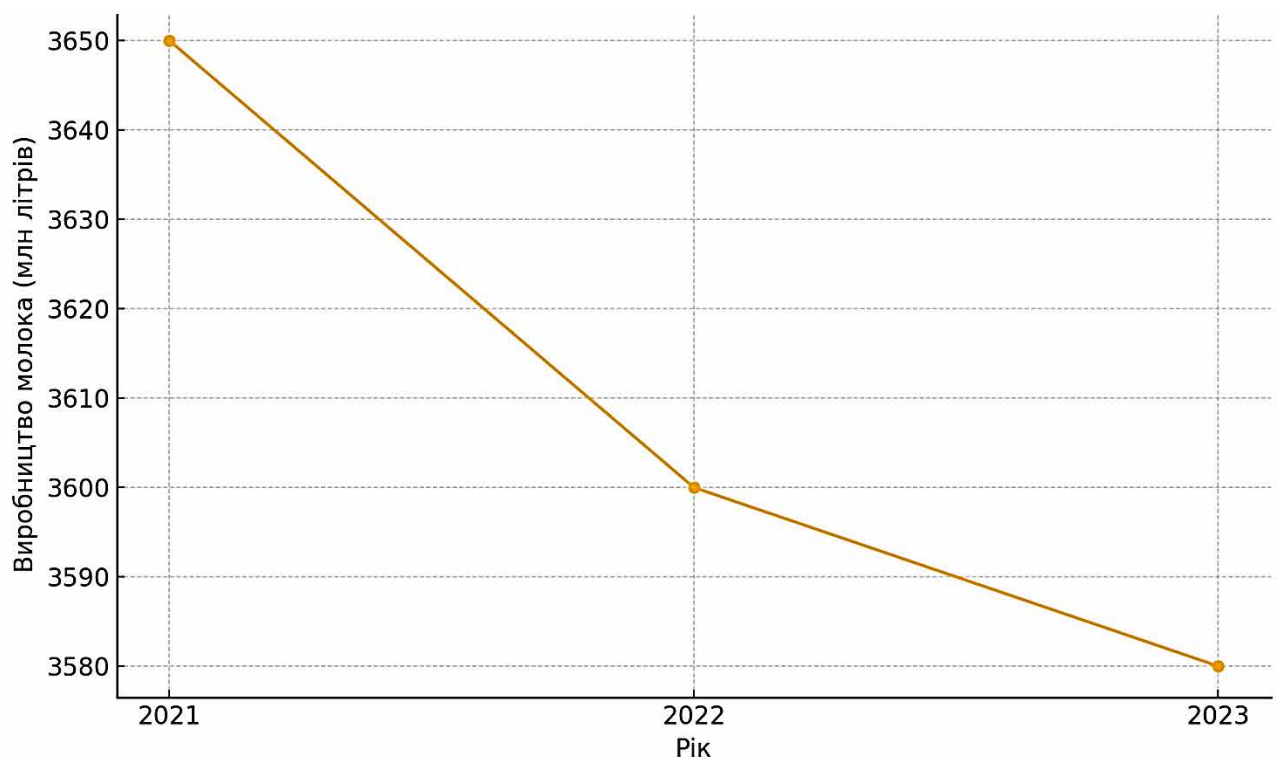

Рис. 2.1. Виробництво молока у 2021-2023 рр. [22,23]

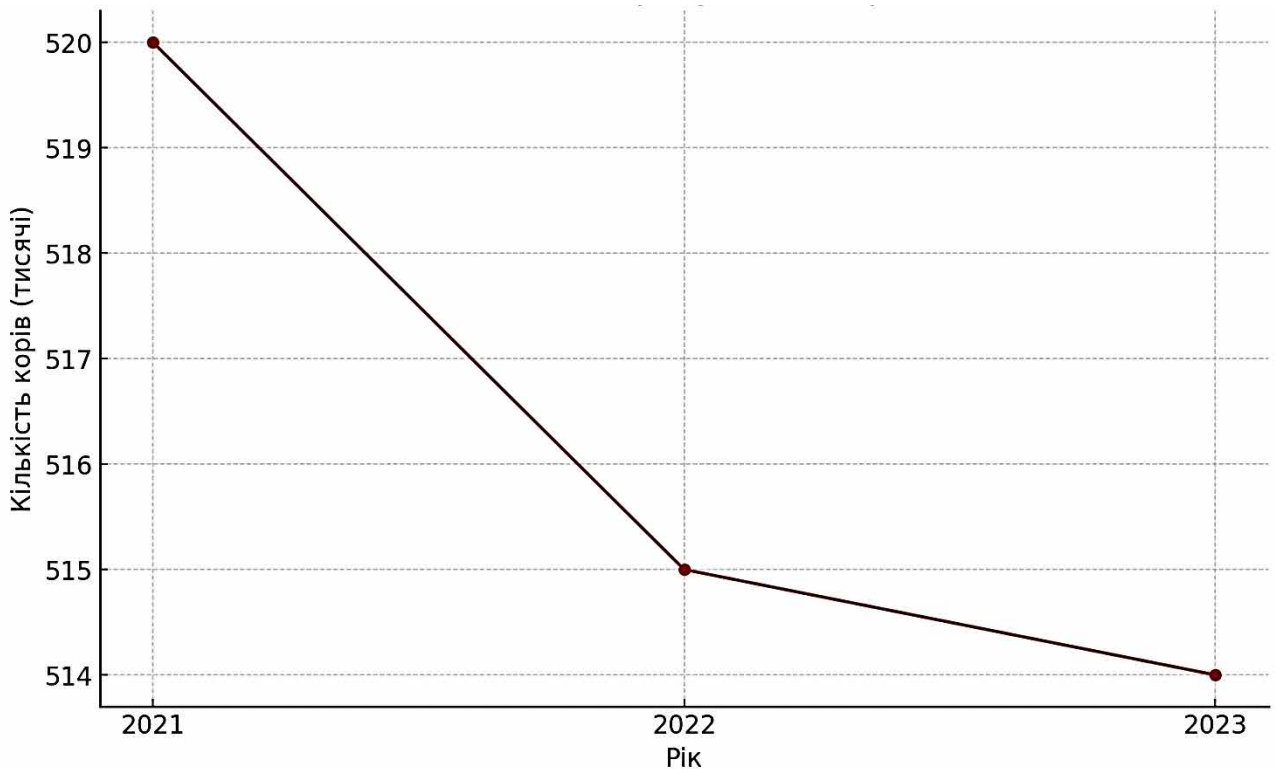

Рис. 2.2 Кількість молочних корів у Швейцарії (2021-2023) [22,23].

В останні роки спостерігається зростання інтересу до так званих "екологічних послуг", які надають фермери, зберігаючи природні ландшафти, знижуючи рівень викидів парникових газів і зберігаючи біорізноманіття. Ці послуги стають важливим джерелом додаткового доходу для фермерів, особливо в гірських районах, де традиційні форми сільського господарства можуть бути економічно не вигідними. Завдяки цьому фермери можуть отримувати компенсації за збереження ландшафту та природних ресурсів, що відповідає сучасним пріоритетам аграрної політики Швейцарії, орієнтованої на сталий розвиток та захист навколишнього середовища [19].

Провідні галузі аграрного сектору Швейцарії відображають багатогранність і гнучкість сільського господарства країни, яке розвивається відповідно до кліматичних, географічних і соціально-економічних умов. Серед основних напрямків виділяються рослинництво і тваринництво, які мають різні форми і глибокі історичні традиції. Рослинництво у Швейцарії має значні відмінності між різними регіонами та залежить від природних умов. На низовинних територіях, особливо на Швейцарському плато, активно

вирощуються зернові культури, які є основою продовольчого постачання країни. Пшениця є провідною культурою і займає значну частину орних земель. Вирощування пшениці забезпечує потреби внутрішнього ринку, а також підтримує високі стандарти якості продукції. Іншими важливими зерновими культурами є ячмінь та овес, які вирощуються на менш родючих ґрунтах або у передгірських районах. Ячмінь часто використовується для корму тваринам, що є важливим елементом у тваринництві, а овес популярний для виробництва продуктів для здорового харчування [24].

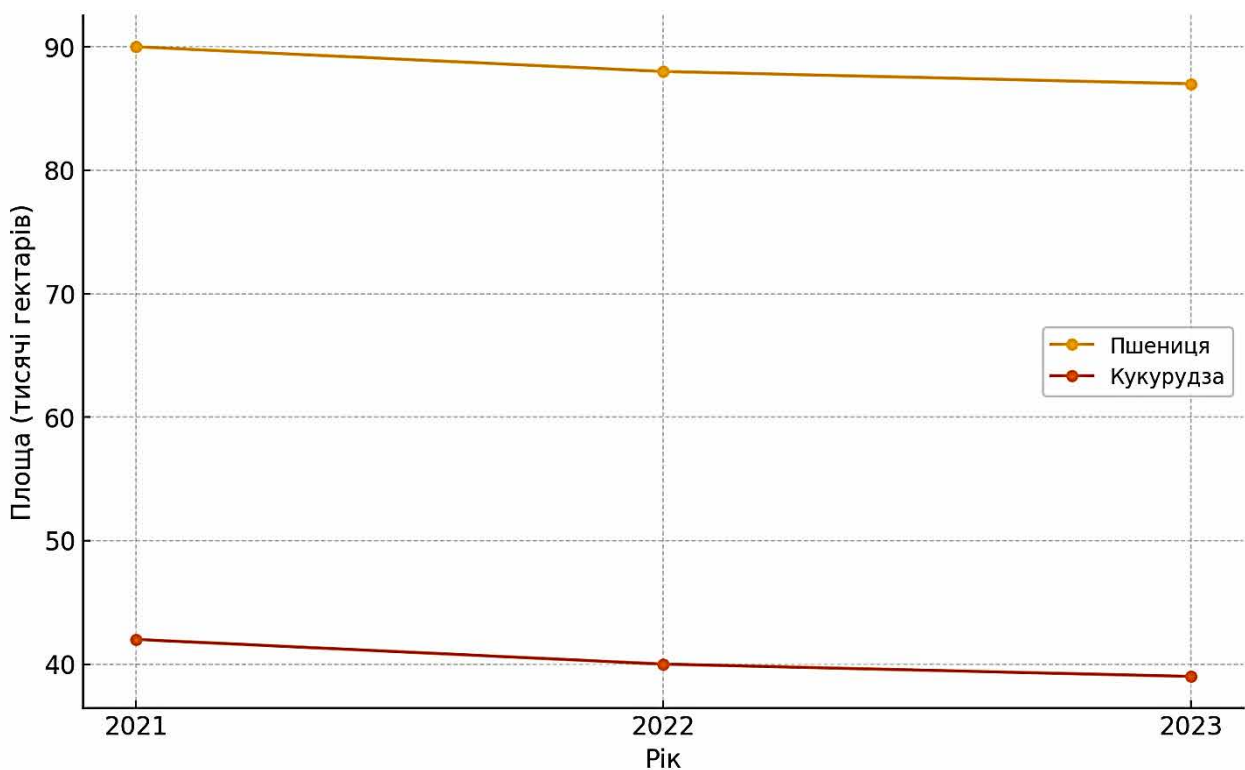

Рис. 2.3 Посівні площі під пшеницею та кукурудзою у Швейцарії (2021-2023) [22,23].

Фрукти й овочі відіграють важливу роль у забезпеченні продовольчої безпеки Швейцарії, особливо в центральних і південних регіонах, де кліматичні умови є сприятливими для вирощування різних сортів фруктів, таких як яблука, груші та виноград. Виноградарство особливо поширене в кантоні Во і Тічино, де виноградники займають значні площі, а клімат сприяє високій якості продукції. Яблука та груші є основними плодами, які вирощуються у великій

кількості й активно використовуються для місцевого споживання та експорту. Овочівництво включає широкий асортимент культур: від картоплі та моркви до капусти та салатів. У кантоні Тічино особливу увагу приділяють вирощуванню овочів, таких як томати та перці, завдяки теплішому середземноморському клімату. Спеціалізовані культури, такі як лікарські рослини, декоративні рослини та зелень, стають дедалі популярнішими серед фермерів, які прагнуть урізноманітнити своє виробництво та збільшити доходи [25].

Тваринництво, особливо молочне виробництво, є важливою складовою аграрного сектору Швейцарії. Країна відома високою якістю молока і молочних продуктів, що пояснюється як природними умовами, так і традиціями виробництва. Молочне виробництво займає значне місце у сільському господарстві завдяки альпійським пасовищам, де худоба може випасатися влітку, отримуючи природне харчування. Високогірні пасовища є джерелом поживного корму, що позитивно впливає на якість молока. Молоко, вироблене у Швейцарії, використовується для виготовлення різних сирів, таких як Грюйер, Емменталь і Раклет, які є символом національної кухні та мають високу репутацію на міжнародному рівні. Сироплавильні традиції глибоко вкорінені в культурі, що додає тваринництву культурного значення [24]. Окрім молочного скотарства, важливим напрямком є м'ясне виробництво. Тваринництво охоплює вирощування великої рогатої худоби, свиней, овець та кіз. Основні м'ясні продукти включають яловичину, свинину та баранину. Яловичина в основному виробляється на м'ясних фермах, які поєднують випасання з використанням кормів, вирощених на орних землях. Свинарство є поширеною галуззю у центральних регіонах, де зосереджені спеціалізовані ферми з високим рівнем автоматизації та ефективності. Вирощування овець та кіз найбільш поширене в гірських районах, де вони забезпечують не лише м'ясо, але й шерсть і молоко для виробництва специфічних продуктів, таких як сир з овечого молока [25]. Також в останні роки зростає інтерес до альтернативних видів тваринництва, таких як вирощування коней, зайців та навіть оленів, які мають менший вплив на довкілля та дозволяють фермерським

господарствам диференціювати свої продукти. Альтернативні види тваринництва часто є частиною комплексних фермерських підприємств, які також займаються туризмом та екологічними послугами, такими як догляд за ландшафтом і збереженням біорізноманіття.

Органічне землеробство має особливе значення для Швейцарії, яка є одним із лідерів у Європі за рівнем розвитку органічного сектору. Поширення органічних ферм стимулюється державою через субсидії та програми підтримки, спрямовані на зменшення використання хімічних добрив та пестицидів. Органічні ферми займають значну частину сільськогосподарських земель, особливо в гірських регіонах, де умови природно сприяють веденню органічного землеробства. Сучасні стандарти сертифікації, такі як Bio Suisse, дозволяють споживачам бути впевненими у високій якості продуктів, що сприяє зростанню попиту на органічні продукти на внутрішньому ринку та за кордоном [25]. Сертифікація органічних продуктів не лише підвищує конкурентоспроможність швейцарського аграрного сектору, але й сприяє підвищенню якості ґрунтів, збереженню природних ресурсів і зменшенню негативного впливу на екосистему. Органічне землеробство також підтримує багатство флори та фауни, оскільки передбачає відмову від інтенсивного використання хімічних засобів захисту рослин і зосереджується на використанні природних методів боротьби з шкідниками та захисту культур. Це відповідає стратегії Швейцарії у збереженні природних ландшафтів та популяризації екологічного туризму, що набуває все більшого значення в контексті збереження довкілля [24].

Напрямки розвитку аграрного сектору Швейцарії характеризуються пошуком балансу між економічною продуктивністю та екологічною відповідальністю. У сучасних умовах глобальних змін клімату, зростання попиту на екологічно чисті продукти та збільшення соціального тиску на збереження природного середовища аграрний сектор Швейцарії поступово переходить до більш стійких та інноваційних форм господарювання. Основною метою розвитку є впровадження екологічних практик, використання нових

технологій, а також підтримка соціальних програм, спрямованих на збереження фермерських господарств, особливо серед молоді. Одним із ключових напрямків розвитку є впровадження інновацій у аграрному секторі. Враховуючи високі витрати на виробництво, обмеженість земельних ресурсів і конкурентний тиск з боку імпорту, швейцарські фермери постійно шукають можливості для підвищення продуктивності та ефективності своєї роботи. Наприклад, використання технологій точного землеробства дозволяє оптимізувати обробку ґрунту, управління врожайми та ресурсами. Технології GPS, дрони та системи аналізу даних допомагають фермерам краще розуміти характеристики своїх полів, прогнозувати врожайність і вчасно вживати заходів щодо захисту рослин. Використання цих технологій дозволяє значно знизити витрати на добрива та хімічні засоби захисту рослин, що має важливий екологічний ефект, зменшуючи забруднення ґрунтів і водних ресурсів [24].

Сучасні швейцарські ферми активно впроваджують біотехнології та селекційні підходи для адаптації сільськогосподарських культур до нових кліматичних умов і підвищення їхньої стійкості до хвороб. Використання таких методів дозволяє значно підвищити врожайність і знизити залежність від хімічних засобів, що відповідає цілям екологічної політики Швейцарії. У молочному та м'ясному виробництві активно застосовуються інноваційні підходи до годівлі, які не лише підвищують продуктивність тварин, але й сприяють зменшенню викидів парникових газів, що утворюються під час ферментації кормів у шлунках худоби. Це є частиною загальнонаціональної стратегії зменшення впливу на зміну клімату та досягнення кліматичної нейтральності [25].

Швейцарія є однією з провідних країн, яка активно розвиває екологічні практики в аграрному секторі. Особливе місце займає органічне землеробство, яке включає близько 17% сільськогосподарських земель у країні. Органічні ферми дотримуються суворих стандартів, що обмежують використання синтетичних добрив і пестицидів, а також передбачають збереження природних екосистем. Держава стимулює розвиток органічного сектору через систему

субсидій і сертифікації, що забезпечує фермерам додаткові джерела доходу та дозволяє зберігати біорізноманіття. Багато органічних господарств також займаються виробництвом меду, лікарських рослин і натуральної косметики, що є популярним серед споживачів, орієнтованих на екологічно чисту продукцію [25]. Перехід до сталого сільського господарства у Швейцарії охоплює також питання раціонального використання ресурсів. Системи водозбереження, наприклад, стають дедалі важливішими в умовах зміни клімату, коли зростає частота посух і періодів без опадів. Держава активно підтримує впровадження технологій збереження води, таких як крапельне зрошення та системи збору дощової води, що дозволяють зменшити витрати водних ресурсів і підвищити стійкість фермерських господарств до кліматичних ризиків. Також велику увагу приділяють енергозбереженню та впровадженню альтернативних джерел енергії, зокрема, встановленню сонячних панелей та біогазових установок, які допомагають фермам зменшувати витрати на електроенергію та знижувати вуглецевий слід [26].

Соціальні аспекти розвитку аграрного сектору також є ключовими для підтримки сталості та життєздатності сільських регіонів. Одна з найбільших проблем, з якою стикається швейцарське сільське господарство, – це старіння населення фермерів та недостатня кількість молодих спеціалістів у цій галузі. У зв'язку з цим держава активно впроваджує програми підтримки молодих фермерів, пропонуючи гранти на купівлю землі, пільгові кредити та освітні програми, що допомагають новачкам здобути необхідні знання та навички для ведення сучасного сільського господарства. Окрім фінансової підтримки, молодим фермерам надаються консультації з питань агробізнесу, маркетингу та екологічних практик, що допомагає їм краще адаптуватися до умов сучасного ринку [24].

Важливим питанням є доступ до земель, який обмежений через високу вартість та конкуренцію з іншими секторами економіки. Сільськогосподарські землі часто передаються у спадок, що ускладнює можливості для нових фермерів розпочати власний бізнес. Для вирішення цієї проблеми держава

розробляє програми оренди та викупу земель для сільськогосподарських потреб. Створюються кооперативи, які об'єднують фермерів для спільного використання земель і ресурсів. Це дає змогу знизити витрати на землю та обладнання і зробити фермерство більш доступним для новачків [25]. З огляду на важливість соціальної складової, у Швейцарії також існує система підтримки фермерів через освітні програми та обмін досвідом. Аграрні навчальні заклади та дослідницькі інститути, такі як Agroscope, проводять дослідження та навчання з новітніх технологій, екологічних практик і менеджменту фермерських господарств. Такі програми залучають молодь до сільського господарства, надаючи їй необхідні знання та навички для успішного ведення бізнесу у сфері аграрного виробництва [26].

Аграрний сектор Швейцарії стикається з численними викликами, серед яких кліматичні зміни, тиск міжнародної конкуренції та необхідність забезпечення продовольчої безпеки. Кліматичні зміни мають особливий вплив на сільське господарство, оскільки вони змінюють традиційні цикли вирощування культур і створюють нові загрози для аграрної продуктивності. Підвищення температур, зміни у рівні опадів, а також збільшення частоти та інтенсивності екстремальних погодних явищ ставлять перед швейцарськими фермерами низку проблем, які вони мають вирішувати у процесі адаптації своїх господарств до нових умов.

Однією з найбільш значущих кліматичних проблем є зростання частоти посух і періодів тривалого бездощів'я, що особливо впливає на посіви зернових культур та багатьох овочів, які є основою аграрної продукції на рівнинних територіях. Зменшення запасів води ставить під загрозу не лише врожайність, але й стабільність усього аграрного сектору, адже обмеження вологи призводить до скорочення рослинної маси, що, у свою чергу, знижує рівень виробництва кормів для тваринництва. Для швейцарських фермерів це означає додаткові витрати на закупівлю кормів або на впровадження зрошувальних систем, які можуть значно підвищити витрати на виробництво. Сучасні швейцарські господарства намагаються впроваджувати системи

водозбереження та більш ефективні методи використання наявних водних ресурсів, такі як крапельне зрошення або системи збору дощової води. Однак ці технології вимагають значних початкових інвестицій, що може бути викликом для малих фермерських господарств [25].

Зміни клімату призводять до появи нових шкідників і захворювань, які впливають на рослинні культури і тваринництво. Підвищення температури створює сприятливі умови для розповсюдження комах-шкідників, а також грибкових і бактеріальних інфекцій, які раніше були нехарактерними для швейцарського клімату. Враховуючи високу вартість аграрної продукції у Швейцарії, втрати через шкідників і хвороби мають суттєвий вплив на прибутковість господарств. Для протидії цим проблемам фермери використовують сучасні засоби захисту рослин, однак, відповідно до політики сталого розвитку, Швейцарія обмежує використання хімічних засобів і стимулює пошук природоохоронних рішень, що потребує додаткових зусиль у розробці біологічних засобів захисту та нових методів сільськогосподарської інженерії [26].

Міжнародна конкуренція є ще одним значним викликом для швейцарського аграрного сектору. Висока вартість виробництва в Швейцарії, зумовлена як природними, так і економічними факторами, призводить до того, що продукція швейцарських фермерів на міжнародному ринку має вищу ціну порівняно з імпортними товарами. Вступ Швейцарії до Світової організації торгівлі (СОТ) зобов'язав країну зменшити митні бар'єри та відкрити ринок для міжнародної продукції, що призвело до зростання конкуренції з боку імпорту. У таких умовах швейцарські фермери змушені шукати можливості для підвищення якості своєї продукції та її диференціації. Наприклад, Швейцарія активно підтримує розвиток органічного землеробства та виробництва високоякісних продуктів із доданою вартістю, таких як спеціальні види сирів, м'ясні делікатеси або біопродукти, які мають попит серед споживачів, орієнтованих на якість і екологічність [26].

Для підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору важливу роль відіграють інновації. Використання технологій точного землеробства, сучасних методів управління врожайністю та оптимізації ресурсів дозволяє зменшити витрати на виробництво і зберегти високу якість продукції. Такі технології як GPS-навігація, дрони та інтернет речей допомагають фермерам у Швейцарії краще розуміти і контролювати свої господарства, підвищуючи ефективність і стійкість до зовнішніх викликів. Водночас держава активно підтримує фермерів через програми субсидій і грантів, які дозволяють малим і середнім господарствам адаптуватися до нових умов і використовувати сучасні технології для збереження конкурентоспроможності [25].

Перспективи розвитку аграрного сектору Швейцарії з огляду на сучасні виклики включають активне впровадження агроекологічних підходів, які орієнтовані на баланс між виробництвом і збереженням навколишнього середовища. Агроекологія передбачає інтеграцію екологічних практик у сільське господарство, щоб забезпечити збереження природних ресурсів і мінімізувати негативний вплив на екосистему. У Швейцарії такі практики активно підтримуються державою, яка надає субсидії фермерам, що переходять на органічне землеробство або використовують екологічні методи захисту рослин. Наприклад, використання покривних культур для збереження ґрунтів, зменшення обробітку землі та застосування природних методів боротьби зі шкідниками допомагають фермерам знизити витрати на виробництво та підвищити стійкість до змін клімату [25]. Держава сприяє розвитку системи фермерських кооперативів і об'єднань, які дозволяють малим господарствам об'єднувати зусилля для спільного використання ресурсів, таких як техніка, насіння та добрива. Це підвищує їхню економічну стійкість і знижує витрати на виробництво. Спільна робота також сприяє обміну знаннями та досвідом серед фермерів, що допомагає швидше адаптуватися до нових умов і впроваджувати передові практики. Фермерські кооперативи відіграють особливо важливу роль у гірських регіонах, де умови для ведення аграрного бізнесу є складнішими, і об'єднання допомагає фермерам залишатися конкурентоспроможними [26].

Отже, аналіз аграрного сектору Швейцарії свідчить про його унікальну структуру, яка зосереджена на високоякісному виробництві та збереженні екологічної рівноваги. Основними особливостями цього сектору є орієнтація на органічне землеробство, підтримка стійких методів ведення господарства, а також використання інновацій, що дозволяють ефективно використовувати обмежені ресурси. Органічні ферми, які займають значну частину сільськогосподарських земель країни, мають високі стандарти сертифікації, такі як Bio Suisse, що підвищує якість продукції та дозволяє Швейцарії конкурувати на міжнародному ринку з унікальними продуктами. Завдяки державним субсидіям і підтримці фермери мають можливість зменшити використання хімічних добрив, що позитивно впливає на біорізноманіття й екологічний баланс у країні. Держава також сприяє розвитку екологічних послуг фермерів, надаючи субсидії за збереження ландшафтів і природних територій, що стимулює фермерів зосередитися на сталих методах виробництва. Однак значний вплив на аграрний сектор має міжнародна конкуренція та вимоги СОТ щодо зменшення митних бар'єрів. Це створює тиск на швейцарських фермерів, змушуючи їх орієнтуватися на високоякісні, сертифіковані продукти з доданою вартістю.

Серед основних викликів – зміна клімату, що спричиняє часті посухи та знижує доступність водних ресурсів. Фермери змушені впроваджувати зрошувальні системи, які вимагають значних початкових інвестицій. Крім того, поширення нових шкідників і хвороб ставить перед галуззю виклик пошуку екологічно безпечних методів захисту рослин. Підтримка державою досліджень у галузі сільськогосподарських технологій і біологічного захисту допомагає у боротьбі з цими викликами. Перспективним напрямом є продовження інвестицій у технології точного землеробства та біотехнології, що підвищують ефективність виробництва. Крім того, розвиток кооперативів та спільне використання ресурсів серед фермерів допомагає знизити виробничі витрати та підтримує конкурентоспроможність малих господарств. Ще одним важливим аспектом є підтримка молодих фермерів шляхом надання пільгових кредитів і

освітніх програм, які сприяють оновленню сектору та збереженню традиційних знань і практик.

1.3. Обмін досвідом в розвитку різних культур між Україною та Швейцарією. Спільні дослідницькі проекти в галузі агрономії, рослинництва, тваринництва, переробки сільськогосподарської продукції

Співпраця між Україною та Швейцарією в аграрному секторі є важливим прикладом міжнародного партнерства, яке сприяє розвитку сільського господарства, підвищенню якості продукції та забезпеченню сталого економічного зростання. В умовах глобальних викликів, таких як зміни клімату, продовольча безпека та екологічна стійкість, така співпраця набуває особливого значення. Швейцарія, маючи багаторічний досвід у галузі органічного сільського господарства, інноваційних методів виробництва та екологічного управління, стала надійним партнером для України, яка перебуває у процесі трансформації свого аграрного сектору та прагне досягти міжнародних стандартів.

Співпраця між Україною та Швейцарією у сфері сільського господарства бере свій початок з кінця 1990-х років. Ця співпраця стала можливою завдяки укладенню низки домовленостей, спрямованих на технічне та економічне співробітництво, що надалі забезпечило українським аграріям доступ до передових технологій, знань та практик. У 1997 році обидві країни уклали угоду про технічну співпрацю, яка стала підґрунтям для подальшого створення Швейцарського бюро співробітництва в Україні [27]. Основною метою цього бюро стало забезпечення координації та підтримки різних програм, що реалізовувалися в Україні за швейцарською підтримкою, особливо у сфері сільського господарства. Ця початкова домовленість охоплювала питання модернізації сільського господарства, розширення технічної бази та впровадження нових методів управління ресурсами.

З часом, на основі досвіду та взаємних інтересів, програми стали більш цілеспрямованими та стратегічно орієнтованими. Важливим кроком на шляху до поглиблення економічної інтеграції стала угода, підписана у 2010 році з Європейською асоціацією вільної торгівлі (ЄАВТ), членом якої є і Швейцарія. Ця угода відчинила нові можливості для українського аграрного сектору, полегшуючи вихід на європейський ринок і одночасно спрощуючи доступ швейцарської продукції та технологій до українського ринку [28]. Важливим аспектом угоди стало покращення регуляторного середовища в Україні, що дозволило посилити контроль якості продукції, забезпечити дотримання міжнародних стандартів і захистити права інтелектуальної власності. Умови цієї угоди також сприяли зростанню обсягів експорту української сільськогосподарської продукції до Швейцарії, особливо в сегменті органічної продукції, що відповідає високим стандартам якості.

На базі цих домовленостей Швейцарська агенція розвитку та співробітництва (SDC) і Державний секретаріат з економічних питань (SECO) розпочали реалізацію низки програм, орієнтованих на підтримку малих і середніх фермерських господарств, впровадження інноваційних аграрних технологій та підтримку сталого розвитку. Важливу роль у цьому відіграли такі ініціативи, як «Програма співробітництва з Україною на 2020–2023 роки», яка включала підтримку аграрного сектору через технічні консультації та інвестиції у розвиток виробничих потужностей. Значна увага приділялася адаптації аграрної інфраструктури до міжнародних стандартів, що забезпечувало українським виробникам можливість не лише підвищити якість продукції, але й значно розширити експортні можливості [29].

Проекти, реалізовані Швейцарією в Україні, передбачали також значні інвестиції у розвиток органічного сільського господарства, зокрема рослинництва. Застосовуючи швейцарський досвід у сфері органічного виробництва, українські фермери отримали можливість підвищити рівень врожайності, зберігаючи при цьому природний баланс і екологічні стандарти. Ці ініціативи сприяли популяризації органічного сільського господарства, що

стало особливо актуальним в умовах сучасних екологічних викликів. Українсько-швейцарські проекти зосередилися на розробці методів, що сприяють поліпшенню ґрунтових умов і підвищенню ефективності землеробства, особливо в сегменті вирощування зернових і овочевих культур. Використання екологічно чистих добрив та біологічних методів захисту рослин стало пріоритетним напрямом цих досліджень [30,31].

Одним із найважливіших проєктів у галузі рослинництва став швейцарсько-український проєкт «Розвиток органічного ринку в Україні», який реалізовувався за підтримки Дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL) і був спрямований на сприяння розвитку органічного сектору в Україні [32]. У рамках цього проєкту були запроваджені стандарти виробництва органічної продукції, що відповідають вимогам Європейського Союзу. Українські фермери, що брали участь у програмі, отримали доступ до навчальних програм і консультацій, що дозволило їм освоїти нові технології виробництва, орієнтовані на забезпечення якості продукції та дотримання вимог сертифікації. Зокрема, цей проєкт сприяв розвитку технологій, спрямованих на покращення складу ґрунтів, раціональне використання водних ресурсів та впровадження методів біологічного захисту рослин, які дозволяють зменшити використання хімічних засобів.

Значущою складовою співробітництва стали також інноваційні рішення у переробці продукції. Одним із таких прикладів є впровадження швейцарських технологій, які дозволяють значно підвищити якість обробки та упаковки органічної продукції. Це дало змогу українським виробникам органічних овочів, фруктів та зернових культур вийти на міжнародний ринок, де існує високий попит на екологічно чисті продукти. Також було вдосконалено логістичні процеси, що забезпечило можливість доставляти продукцію у короткі строки, зберігаючи при цьому її свіжість і поживні властивості [33].

Проєкт «Розвиток органічного ринку в Україні», підтриманий Швейцарією, став важливим етапом у розвитку екологічного сільського господарства та органічного ринку в Україні. Цей проєкт, який було

реалізовано за підтримки Дослідного інституту органічного сільського господарства (FiBL), відкрив перед українськими фермерами нові можливості у виробництві органічної продукції та її сертифікації відповідно до європейських стандартів. Одним із головних аспектів проекту було введення сертифікаційних стандартів, які відповідали вимогам Європейського Союзу, що стало важливим кроком на шляху до інтеграції українського ринку в європейську економіку [34].

Органічна продукція стала затребуваною на внутрішньому і зовнішньому ринках завдяки гарантіям якості та екологічної безпеки. Проект охоплював не лише великі аграрні компанії, але й малі та середні підприємства, які становлять основу українського сільського господарства. Швейцарія, зважаючи на досвід у розвитку органічного сільського господарства, надала українським виробникам грантову та технічну підтримку. Завдяки цій допомозі фермери отримали доступ до знань і ресурсів, що дозволили їм освоїти нові методи виробництва, які відповідають суворим екологічним вимогам та стандартам якості, особливо в секторі рослинництва та тваринництва [35]. Одним із ключових завдань проекту було забезпечення освітньої підтримки. У рамках проекту українським фермерам та виробникам органічної продукції надавалися консультації та проводилися тренінги, що охоплювали всі аспекти органічного виробництва, включаючи вибір насіння, методи вирощування та обробки культур, зберігання і транспортування готової продукції. Окрім цього, проект сприяв розвитку відповідної інфраструктури для забезпечення високих стандартів якості продукції та її відповідності міжнародним екологічним нормам [36]. Важливим результатом проекту стало підвищення конкурентоспроможності українських виробників на світовому ринку, що відкрило нові можливості для експорту та залучення іноземних інвестицій.

Сертифікація продукції за міжнародними стандартами стала важливим досягненням, оскільки вона підтверджувала якість та екологічну чистоту продуктів, що значно підвищувало їхню привабливість для європейських споживачів. У рамках проекту були розроблені національні стандарти

сертифікації, що відповідали вимогам ЄС, і забезпечено навчання спеціалістів, які проводили інспекції та оцінювали відповідність органічних господарств. Швейцарія, як одна з провідних країн у сфері органічного сільського господарства, стала важливим партнером для України, надаючи цінні знання та технічну допомогу. В результаті цієї співпраці багато українських підприємств пройшли сертифікацію і змогли успішно вийти на європейський ринок, де органічна продукція є високо затребуваною та користується довірою споживачів [34].

Поряд із розвитком рослинництва, Швейцарія активно підтримувала Україну у вдосконаленні технологій виробництва у секторі тваринництва, зокрема у сфері молочного господарства. Українське молочне виробництво мало потребу в підвищенні гігієнічних стандартів та забезпеченні високої якості продукції, і Швейцарія надала необхідну технічну та експертну підтримку для досягнення цих цілей. Важливою ініціативою стало впровадження системи контролю якості молока, заснованої на стандартах ЄС, що включала аналіз усіх етапів виробничого циклу — від догляду за тваринами до обробки та транспортування молока [31].

Проект SAFOSO, який було реалізовано за підтримки швейцарських партнерів, став важливим кроком у покращенні гігієнічних стандартів на фермах та у молокопереробних підприємствах України. Метою проекту було забезпечити відповідність української молочної продукції високим стандартам якості, що є обов'язковою умовою для експорту до країн ЄС. У рамках проекту було розроблено комплекс рекомендацій та інструкцій для фермерів і виробників молока, що стосувалися догляду за тваринами, умов зберігання та транспортування молочної сировини, а також дотримання санітарно-гігієнічних вимог [37]. Особливу увагу приділяли навчальним програмам для українських фахівців, які працювали в секторі молочного господарства. Під час тренінгів експерти з Швейцарії ділилися знаннями щодо методів догляду за тваринами, підвищення якості молока та зниження ризиків забруднення продукції. Проект також сприяв модернізації обладнання на українських фермах, що дозволило

покращити умови обробки молока та забезпечити його відповідність міжнародним стандартам якості. Для контролю безпеки молока було впроваджено методи епідеміологічного нагляду, що дало змогу швидко виявляти потенційні ризики та запобігати поширенню захворювань серед тварин [38].

Одним із ключових досягнень проекту SAFOSO стало створення системи контролю за безпечністю харчових продуктів на основі оцінки ризиків. Ця система передбачала аналіз усіх етапів виробничого процесу з метою виявлення можливих загроз та забезпечення якості продукції. Експерти проекту розробили низку інструкцій і протоколів для інспекції ферм, пунктів збору молока та молокопереробних підприємств. У результаті було створено прозору та ефективну систему контролю якості, що відповідає європейським стандартам та дозволяла українським виробникам підвищити репутацію продукції на міжнародному ринку [39].

Одним із важливих напрямів співпраці між Україною та Швейцарією є розвиток переробної галузі в аграрному секторі, зокрема проекти, спрямовані на підвищення доданої вартості сільськогосподарської продукції. Ця галузь має великий потенціал для зростання, оскільки Україна є одним з основних виробників агропродукції в Європі, однак більшість продукції експортується без належної обробки. Через це українські виробники не можуть повною мірою реалізувати свій потенціал, оскільки прибутки від сирової продукції значно нижчі порівняно з продуктами глибокої переробки. Швейцарія, маючи багатий досвід у цій сфері, надає Україні важливу підтримку через низку проектів і ініціатив, спрямованих на підвищення рівня переробки та покращення якості аграрної продукції, що надходить на експорт [40].

Однією з ключових ініціатив є програма підтримки малого та середнього бізнесу, орієнтована на розвиток потужностей з переробки продукції, яка дозволяє збільшити додану вартість та розширити експортні можливості. У межах цієї програми надається не лише фінансова допомога у вигляді грантів, а й технічні консультації, що охоплюють питання оптимізації виробничих

процесів, стандартизації та підвищення якості готової продукції. Швейцарські експерти надають українським підприємцям необхідні знання для модернізації обладнання та вдосконалення виробничих процесів. Особливу увагу приділяють стандартизації продукції, яка є основою для виходу на європейський ринок. Ці заходи дали змогу значно покращити конкурентоспроможність українських виробників на міжнародному ринку [41].

Проекти з переробки продукції також мають на меті впровадження інноваційних технологій, що дозволяють виробляти продукти з більш тривалим терміном зберігання, поліпшеними поживними якостями та високою екологічною безпекою. Завдяки впровадженню сучасних технологій українські виробники змогли скоротити витрати на виробництво та забезпечити більш стабільну якість продукції. Зокрема, Швейцарія сприяла впровадженню автоматизованих ліній для обробки і пакування продуктів, що дозволило українським компаніям зменшити втрати продукції та покращити її збереження під час транспортування. Це особливо важливо для експорту, оскільки якісна упаковка і належні умови зберігання продукції забезпечують відповідність продукції європейським стандартам та підвищують її конкурентоспроможність на ринку [40].

Розвиток інфраструктури з переробки та стандартизації продукції сприяв також зміцненню малих і середніх підприємств у регіонах України. Багато українських фермерів, які раніше займалися лише вирощуванням сировини, змогли розширити свої виробничі потужності та перейти до переробки продукції. Це стало важливим фактором економічного зростання у сільських районах, де створення додаткових робочих місць позитивно вплинуло на зайнятість і доходи населення. Окрім цього, швейцарські програми передбачали підтримку малих підприємств у питаннях маркетингу, що допомогло виробникам не лише покращити якість продукції, а й успішно представити її на міжнародних ринках.

Співробітництво між Україною та Швейцарією у сільськогосподарському секторі мало значний соціально-економічний вплив, особливо на розвиток

малих і середніх підприємств у регіонах. Завдяки швейцарським проектам українські фермери отримали доступ до інноваційних технологій та знань, що дозволило підвищити ефективність їх господарств, покращити якість продукції та зміцнити свої позиції на ринку. Одним із ключових результатів цього співробітництва стало зростання доходів фермерів, які змогли реалізовувати свою продукцію на європейському ринку за вигіднішими цінами. Підвищення доходів, своєю чергою, стало стимулом для розвитку підприємництва у сільській місцевості, створення нових робочих місць і покращення якості життя місцевого населення [33].

Соціально-економічний ефект співпраці охоплює також питання покращення екологічних стандартів у сільському господарстві. Швейцарські програми сприяли розвитку екологічно чистого сільського господарства, що є особливо важливим в умовах сучасних екологічних викликів. Використання органічних добрив, зменшення застосування пестицидів та впровадження методів біологічного захисту рослин не лише позитивно позначилося на якості продукції, а й сприяло збереженню навколишнього середовища. Ці заходи стали можливими завдяки освітнім програмам та тренінгам, які проводилися для українських фермерів у рамках швейцарських проектів. Сільськогосподарські підприємства, що впровадили екологічні практики, отримали доступ до європейського ринку органічної продукції, де високі екологічні стандарти є обов'язковою умовою для експорту [31].

Отже, швейцарсько-українське співробітництво в аграрному секторі продемонструвало вагомі результати, які сприяли розвитку сільського господарства України. Завдяки цій співпраці українські фермери та виробники отримали доступ до сучасних технологій, стандартів якості та екологічних практик, що суттєво покращило якість продукції та розширило можливості її експорту. Проекти з розвитку органічного ринку, модернізації молочного виробництва та підвищення доданої вартості через переробку продукції не лише забезпечили вищий рівень економічної стабільності для фермерських господарств, але й сприяли соціальному розвитку сільських регіонів, створенню

нових робочих місць та покращенню екологічних стандартів. Продовження спільних проектів у сільському господарстві є критично важливим для підтримки сталого розвитку України. Міжнародний досвід Швейцарії у галузі органічного сільського господарства та стандартизації є неоціненним ресурсом для подальшої інтеграції українського аграрного ринку до європейського та світового економічного простору. Використання швейцарських методик і технологій у переробці та виробництві продукції дозволяє українським виробникам відповідати сучасним міжнародним вимогам, що є важливим чинником для стабільного зростання експортного потенціалу.

Швейцарсько-українське партнерство у сільському господарстві має велике значення для обох країн. Для України воно відкриває можливості сталого розвитку аграрної галузі, створення нових робочих місць та зростання добробуту у сільських регіонах. Для Швейцарії така співпраця є доказом успішності її міжнародних програм та здатності впливати на позитивні зміни у країнах-партнерах. Це партнерство демонструє приклад ефективної міжнародної взаємодії, орієнтованої на сталий розвиток та взаємну вигоду, що є надзвичайно важливим у сучасному світі.

Висновок до розділу 1

Аналіз сучасного стану аграрного сектору України та Швейцарії виявив суттєві структурні та економічні відмінності, обумовлені географічними, кліматичними і соціально-економічними особливостями обох країн. Україна, маючи значний аграрний потенціал, формує значну частку свого ВВП та валютних надходжень завдяки експорту сільськогосподарської продукції. Проте галузь стикається з численними викликами, такими як економічна нестабільність, дефіцит інвестицій у технологічне оновлення, кліматичні загрози, а також наслідки воєнного конфлікту, що негативно вплинули на виробничі потужності та експортний потенціал.

Швейцарія, з іншого боку, продемонструвала високий рівень інституційної підтримки сталого розвитку аграрного сектору, зокрема шляхом впровадження жорстких екологічних стандартів, органічного виробництва та інноваційних технологій. Хоча частка аграрного сектору в економіці країни є порівняно невеликою, його значення полягає у забезпеченні високих стандартів якості продукції, підтримці біорізноманіття та збереженні екологічного балансу.

Порівняльний аналіз аграрних секторів України та Швейцарії підкреслив перспективність двостороннього обміну знаннями та технологіями. Використання Україною швейцарських підходів до органічного землеробства та управління природними ресурсами може сприяти підвищенню ефективності її аграрного виробництва та екологічної стійкості. Зі свого боку, Швейцарія може розширити інноваційні практики у співпраці з українськими партнерами, що відкриває нові перспективи для розвитку дослідницьких ініціатив та посилення зв'язків у галузі агрономії, рослинництва та сталого тваринництва.

РОЗДІЛ 2 КОНКРЕТИЗАЦІЯ ТА СТРАТЕГІЇ МОЖЛИВОСТЕЙ ДЛЯ СПІВПРАЦІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ШВЕЙЦАРІЄЮ

2.1. Основні напрямки співпраці: обмін технологіями, інвестиції, розвиток органічного виробництва, торгівля сільськогосподарськими продуктами

Україна та Швейцарія підтримують тісні економічні відносини, засновані на взаємовигідній торгівлі та інвестиційних проектах, особливо в галузі сільського господарства та органічного виробництва. Обидві країни мають значний потенціал у таких сферах, як обмін технологіями, залучення інвестицій та розвиток органічного виробництва. Співпраця може стати основою для довготривалої економічної взаємодії, особливо з урахуванням стійкого зростання попиту на органічні продукти в Європі та світі.

Швейцарія володіє високим рівнем технологічної експертизи, особливо у таких сферах, як переробка аграрної продукції та органічне виробництво, що забезпечує їй провідні позиції на міжнародному ринку. Цей досвід може бути надзвичайно корисним для України, яка, хоча й має значний потенціал у сільському господарстві завдяки родючим ґрунтам і сприятливим кліматичним умовам, зіштовхується з певними труднощами у впровадженні передових технологій та методів управління сільськогосподарськими ресурсами. Зокрема, в Україні бракує новітніх технологій для ефективного розвитку органічного землеробства, що вимагає не лише технічних знань, а й відповідного досвіду для управління ресурсами в екологічно відповідальний спосіб [42,43].

Впровадження швейцарських технологій у сферу органічного землеробства могло б значно підвищити конкурентоспроможність української продукції на міжнародних ринках. Зокрема, швейцарські методи сертифікації, контролю якості та збереження навколишнього середовища добре адаптовані до високих стандартів європейського ринку та можуть стати цінними орієнтирами для українських виробників. Швейцарія має довготривалий досвід

впровадження систем, що забезпечують високу якість продукції та безпеку екологічного середовища, і ці технології можуть бути успішно інтегровані в українське органічне виробництво, яке лише розвивається і потребує належної підтримки [44,45].

Одним з напрямків, де Швейцарія могла б надати допомогу, є впровадження інноваційних рішень для обробки ґрунтів, які не передбачають застосування пестицидів і хімічних добрив. Це включає методи біологічного захисту ґрунту, що сприяють підвищенню його родючості, запобігають виснаженню ґрунтових ресурсів та знижують негативний вплив на довкілля. Такі практики могли б сприяти не лише покращенню стану ґрунтів в Україні, але й дозволили б зменшити витрати на придбання хімікатів, які вимагають значних інвестицій та часто є шкідливими для екосистеми [46]. Іншим важливим напрямком для співпраці є розробка і впровадження технологій, які допомагають зберегти якість продукції під час транспортування і тривалого зберігання. Це особливо актуально для органічної продукції, яка може швидко втрачати свої властивості без належних умов зберігання. Швейцарія має успішний досвід у створенні таких технологій, які дозволяють продукції довше залишатися свіжою і зберігати свої органічні властивості, що особливо важливо під час експорту на далекі відстані. Завдяки цим методам українська органічна продукція зможе зберігати свою якість протягом транспортування до європейських ринків, що є важливим чинником для успішного виходу на міжнародні ринки [47].

Важливим компонентом співпраці є створення спільних навчальних програм для обміну досвідом і знаннями між українськими та швейцарськими фермерами. Навчання і професійна підготовка у галузі органічного сільського господарства дозволять українським фермерам здобути нові навички та впроваджувати інноваційні методи ведення господарства. Такі програми включають тренінги, семінари і практичні заняття, що дають можливість вивчати успішний досвід Швейцарії, розвивати навички органічного землеробства та адаптувати ці знання до українських реалій. Спільні програми

навчання також сприяють зміцненню контактів і розвитку професійних мереж між фермерами обох країн, що може слугувати основою для майбутніх партнерств і кооперації в галузі органічного виробництва [48].

Інвестиційні надходження зі Швейцарії в агросектор України відіграють суттєву роль у зміцненні та розвитку органічного виробництва. Враховуючи перспективи України стати важливим постачальником органічної продукції для Європи та світу, фінансова підтримка з боку Швейцарії допомагає створити необхідні умови для розбудови інфраструктури та збільшення обсягів виробництва органічних продуктів. Одним з головних інвесторів у цьому напрямку виступає Державний секретаріат Швейцарії з економічних питань (SECO), який вже профінансував низку проєктів, спрямованих на підтримку українських малих і середніх підприємств, що працюють в органічному секторі [45].

Мета таких інвестицій полягає не лише у збільшенні обсягів органічного виробництва, але й у підвищенні конкурентоспроможності українських агропідприємств на міжнародній арені. Швейцарія, з її великим досвідом у сфері органічного господарства, пропонує Україні не тільки фінансову підтримку, але й знання та інновації, які допомагають вдосконалити виробничі процеси, покращити якість продукції та розширити ринки збуту. Це сприяє тому, що українські виробники зможуть конкурувати з провідними європейськими компаніями, які вже довгий час працюють у сфері органічного сільського господарства [49].

Одним із ключових напрямків швейцарських інвестицій є підтримка експорту української органічної продукції на ринки Західної Європи. Європейські країни мають високий попит на органічну продукцію, зважаючи на зростання обізнаності споживачів про важливість екологічно чистих продуктів. Таким чином, швейцарські інвестиції сприяють створенню ефективної логістичної та маркетингової інфраструктури, що дозволяє українським виробникам легше і швидше виходити на європейські ринки. Інфраструктурні зміни включають модернізацію виробничих потужностей, а також

впровадження міжнародних стандартів якості, що є важливим чинником для споживачів у Європі [50]. За рахунок цього українські підприємства можуть отримати конкурентні переваги, розширюючи свою клієнтську базу за кордоном.

Одним з аспектів інвестицій є створення інфраструктури для сертифікації та маркування продукції відповідно до європейських стандартів. У Європі існують суворі вимоги до органічних продуктів, які повинні мати відповідне маркування і сертифікацію, що підтверджує екологічну чистоту та відповідність високим стандартам якості. Швейцарські інвестиції допомагають створити умови для того, щоб українські виробники могли отримувати такі сертифікати, що відкриває їм доступ до європейського ринку, де попит на органічні продукти стабільно зростає. Розробка сертифікаційної інфраструктури включає навчання персоналу, закупівлю необхідного обладнання та забезпечення відповідності всім вимогам до екологічної продукції, що є частиною європейських стандартів [43].

Розширення ринків збуту української органічної продукції також пов'язане з інвестиціями у вдосконалення процесів обробки та зберігання. Підприємства, які отримують підтримку від швейцарських інвесторів, можуть модернізувати свої виробничі потужності, що дозволяє підвищити якість продукції, збільшити обсяги виробництва і, відповідно, розширити масштаби експорту. Наприклад, технології, які дозволяють зберігати продукцію в умовах, що забезпечують її свіжість і якість протягом тривалого часу, є необхідними для успішної торгівлі з віддаленими ринками. У Швейцарії подібні методи вже давно використовуються, і їхнє впровадження в Україні забезпечує конкурентну перевагу для вітчизняних виробників, які тепер можуть відповідати вимогам європейських споживачів.

Важливим є і те, що швейцарські інвестиції сприяють створенню нових робочих місць в Україні. Органічне виробництво, на відміну від традиційного сільського господарства, часто вимагає більшої кількості працівників, особливо на етапах вирощування та обробки продукції. Завдяки фінансовій підтримці з

боку Швейцарії створюються нові робочі місця, що, у свою чергу, сприяє розвитку місцевих громад і зменшенню безробіття у сільських регіонах. Таким чином, інвестиції з боку Швейцарії сприяють не лише економічному зростанню на національному рівні, але й соціально-економічному розвитку на місцевому рівні.

Окрім цього, Швейцарія також інвестує у навчання українських фермерів і представників аграрного сектору. Організовані тренінги та семінари дозволяють українським виробникам отримати нові знання щодо сучасних методів ведення органічного господарства, правил сертифікації продукції та ефективних способів виходу на міжнародний ринок. Швейцарські спеціалісти діляться своїм досвідом і знаннями, які вони здобули протягом багатьох років розвитку власного органічного сектору, що допомагає українським виробникам краще орієнтуватися у вимогах міжнародного ринку. Ця передача знань є важливою складовою підтримки з боку Швейцарії, оскільки допомагає створити базу для довготривалого розвитку органічного виробництва в Україні. Ще одним аспектом швейцарських інвестицій є підтримка інновацій у сфері органічного виробництва. Швейцарські інвестори зацікавлені у впровадженні технологічних новинок, які дозволяють підвищити продуктивність та якість органічної продукції в Україні. Це включає, наприклад, використання сучасних методів обробки ґрунту, автоматизованих систем для контролю якості, новітніх технологій для забезпечення ефективного зберігання та транспортування. Впровадження інновацій є одним із ключових елементів для підвищення конкурентоспроможності української органічної продукції на міжнародних ринках, адже завдяки сучасним технологіям українські виробники можуть зменшити витрати на виробництво і забезпечити високу якість продукції.

Органічне виробництво в Україні представляє один з найперспективніших напрямків для співпраці з Швейцарією, адже попит на екологічно чисту продукцію у Європі стабільно зростає. Україна має ряд конкурентних переваг у цьому напрямку, таких як родючі ґрунти, велика кількість орних земель, а також порівняно низька вартість робочої сили. Проте,

для повноцінного розвитку органічного сектора в країні потрібні більш чітке регулювання, належна державна підтримка і ефективна інфраструктура. Тут на допомогу приходять швейцарські партнери, особливо Дослідний інститут органічного сільського господарства (FiBL), який є одним із провідних світових центрів дослідження та впровадження органічних методів виробництва [42].

Швейцарські організації, за фінансової підтримки Державного секретаріату Швейцарії з економічних питань (SECO) та інших державних інституцій, здійснюють кілька проєктів, метою яких є підтримка розвитку органічного виробництва в Україні. Одним з головних аспектів цієї співпраці є фінансування проєктів, спрямованих на розширення органічного ринку. Такі проєкти включають технічну допомогу, тренінги для українських фермерів, консультації з питань переходу від традиційного до органічного землеробства, а також створення ефективних бізнес-моделей для роботи на ринку органічної продукції. Завдяки підтримці швейцарських партнерів українські виробники отримують можливість навчатися сучасним методам органічного землеробства, а також дізнаватися про важливі аспекти ринку, зокрема про маркетингові інструменти, які допомагають ефективно просувати продукцію серед європейських споживачів [51].

Одним з ключових напрямків співпраці є підтримка сертифікаційних органів та створення національної бази органічних підприємств. Відсутність достатньої кількості сертифікаційних центрів є серйозною перешкодою для розвитку органічного сектора в Україні, оскільки сертифікація є обов'язковою умовою для експорту органічної продукції до країн Європейського Союзу. Швейцарські організації допомагають розвивати національну систему сертифікації, щоб українські фермери могли відповідати високим європейським стандартам якості та безпеки продуктів. Наприклад, на сьогодні в Україні працюють декілька сертифікаційних органів, включаючи «Органік Стандарт», які завдяки співпраці з міжнародними інституціями, такими як FiBL, здобули високий рівень кваліфікації і мають можливість сертифікувати продукцію відповідно до європейських стандартів [49]. Створення загальнонаціональної

бази органічних підприємств також є важливим кроком, оскільки вона допомагає виробникам налагоджувати контакти з трейдерами та експортерами, а також полегшує просування продукції на іноземних ринках.

Також значний напрямок підтримки з боку Швейцарії — це просування української органічної продукції на міжнародних виставках, таких як BioFach у Німеччині, яка є однією з найбільших виставок органічної продукції в світі. Завдяки участі у таких заходах українські виробники отримують доступ до міжнародної аудиторії, знаходять нових клієнтів та партнерів, а також мають можливість презентувати свої продукти європейським споживачам. Це важливо для розвитку бренду української органічної продукції та для налагодження торговельних зв'язків з іншими країнами. BioFach, зокрема, є місцем, де збираються основні гравці ринку органічної продукції, обговорюються останні тенденції, інновації та вимоги до продукції, що дає українським виробникам можливість орієнтуватися у поточних запитах споживачів та вдосконалювати свої продукти відповідно до них [44].

Розвиток органічного виробництва в Україні також передбачає вдосконалення інфраструктури для зберігання та транспортування органічної продукції. Органічна продукція вимагає спеціальних умов для зберігання, щоб зберегти свою якість та свіжість під час тривалого транспортування до європейських країн. Швейцарські інвестиції допомагають створювати склади, холодильники та логістичні системи, які відповідають вимогам європейського ринку і дозволяють українським підприємствам збільшити обсяги експорту. Це важливо для конкурентоспроможності української органічної продукції на міжнародному ринку, адже забезпечення високої якості продукції є обов'язковою умовою для європейських споживачів.

Співпраця з Швейцарією передбачає активну підтримку навчання та підвищення кваліфікації українських фермерів. FiBL та інші швейцарські організації організують тренінги і семінари для українських виробників, де вони можуть навчатися новітнім технологіям і методам органічного землеробства. Це включає техніки природного захисту рослин, управління

врожайністю, способи підвищення родючості ґрунту без використання хімічних добрив і пестицидів. Навчання також охоплює аспекти управління фермерським господарством, маркетингу та просування продукції, що дає українським фермерам знання та інструменти для успішної роботи на європейському ринку. Українські фермери також отримують можливість відвідати швейцарські фермерські господарства та ознайомитися з органічними практиками безпосередньо на місці. Такий обмін досвідом є цінним, адже дає можливість побачити на практиці, як працюють сучасні технології, які підходи використовують європейські фермери для підвищення ефективності свого виробництва. Цей досвід сприяє адаптації найкращих практик до українських умов, що дозволяє вдосконалювати українські фермерські господарства та підвищувати рівень їхньої продукції.

Швейцарська підтримка у розвитку органічного виробництва в Україні є різносторонньою і спрямована на вирішення кількох важливих завдань, серед яких фінансування інноваційних проєктів, підтримка сертифікаційної інфраструктури, просування української продукції на міжнародному ринку, створення умов для зберігання та транспортування продукції, а також навчання і підвищення кваліфікації українських виробників. Завдяки цим ініціативам українські фермери отримують доступ до сучасних знань і технологій, які дозволяють їм конкурувати з провідними європейськими виробниками на рівних умовах. Співпраця з Швейцарією є важливим чинником, що сприяє розвитку органічного сектору в Україні. Швейцарські організації та інституції надають комплексну підтримку, що дозволяє українським виробникам адаптуватися до вимог європейського ринку, покращити якість продукції, підвищити ефективність виробництва та збільшити обсяги експорту. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню позицій України як провідного постачальника органічної продукції, що відповідає міжнародним стандартам. Завдяки такій підтримці, українська органічна продукція має всі шанси стати впізнаваним брендом на європейському ринку та посісти достойне місце серед провідних виробників органічної продукції в світі.

Торгівля аграрними продуктами між Україною та Швейцарією останніми роками демонструє значне зростання, і цей процес набуває стратегічного значення для обох країн. Особливо помітне збільшення обсягів експорту українських сільськогосподарських товарів, таких як зернові, олійні культури, молочні продукти та різноманітні ягоди. Завдяки цим напрямкам Україна зміцнює свої економічні зв'язки зі Швейцарією та іншими країнами Європи, стаючи важливим постачальником сільськогосподарських продуктів на європейський ринок [46]. Одним із головних напрямків цієї співпраці є експорт українських зернових культур, який відіграє ключову роль у торгівлі між Україною та Швейцарією. Україна є традиційним виробником зернових культур, зокрема пшениці, кукурудзи та ячменю, що користуються значним попитом у Європі завдяки високій якості та конкурентоспроможним цінам. Окрім зернових, Україна активно експортує олійні культури, такі як соняшник та ріпак, які також є цінними експортними продуктами завдяки попиту на рослинні олії в ЄС та інших країнах. Розширення експорту зернових і олійних культур до Швейцарії створює стабільний дохід для українських агровиробників і сприяє розвитку сільськогосподарського сектору в цілому [52].

Українські аграрні підприємства також розширюють асортимент експортованої продукції, додаючи до нього різноманітні ягоди та молочну продукцію. Зростання експорту ягід, зокрема малини, чорниці та полуниці, обумовлене збільшенням попиту на ці продукти у Швейцарії та інших країнах Європи, де цінують екологічно чисту продукцію. Українські ягоди відзначаються високою якістю та екологічною безпекою, оскільки більшість із них вирощуються за органічними стандартами. Попит на органічні ягоди постійно зростає, і Україна має всі можливості для того, щоб задовольнити цей попит і зміцнити свої позиції на європейському ринку. Молочна продукція, у свою чергу, також займає важливе місце в експорті до Швейцарії. Особливо популярними є продукти з молока, що вирощене за органічними стандартами, такі як йогурти, сири та вершкове масло. Така продукція відповідає вимогам

екологічної чистоти та натуральності, які особливо цінуються європейськими споживачами.

Щоб ефективно здійснювати експорт і забезпечити стабільний попит на українські аграрні продукти, українські та швейцарські підприємства активно використовують сучасні логістичні та маркетингові інструменти. Спільне використання логістичних платформ дозволяє оптимізувати процеси постачання продукції, що особливо важливо при транспортуванні продуктів, які вимагають особливих умов зберігання, таких як органічна продукція. Українські експортери отримують доступ до розвинених логістичних систем, що дозволяє ефективно транспортувати продукцію до Європи, зберігаючи її свіжість та якість протягом усього маршруту. Логістична інфраструктура, створена завдяки співпраці зі швейцарськими партнерами, надає змогу забезпечувати вчасну доставку продукції, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності української продукції на європейському ринку [48].

Маркетингові інструменти також відіграють значну роль у просуванні української продукції на європейському ринку. Швейцарія має значний досвід у сфері просування органічної продукції, і цей досвід активно використовується українськими виробниками для побудови власних стратегій просування. Українські експортери органічної продукції активно працюють над створенням впізнаваного бренду, який відображає високу якість продукції та дотримання всіх екологічних стандартів. Для цього використовуються різноманітні маркетингові канали, включаючи участь у міжнародних виставках, спеціалізовані рекламні кампанії та співпрацю з відомими європейськими ритейлерами. Завдяки такій маркетинговій підтримці українська продукція стає все більш помітною на полицях європейських магазинів, що сприяє зростанню її популярності серед європейських споживачів, які шукають натуральну і здорову їжу.

Спільна робота над вдосконаленням логістичних та маркетингових інструментів також включає розвиток стратегій для популяризації української органічної продукції на ринку ЄС. Важливим аспектом цієї стратегії є

просування сертифікованої органічної продукції, яка відповідає вимогам європейських стандартів якості. Залучення швейцарських експертів дозволяє українським виробникам краще орієнтуватися в питаннях сертифікації, що є обов'язковою умовою для успішного експорту до країн Європейського Союзу. Швейцарські партнери надають українським виробникам консультації з питань підготовки та проходження сертифікації, що дозволяє українським продуктам відповідати всім вимогам європейського ринку та отримувати доступ до великих торговельних мереж. Зростання обсягів торгівлі між Україною та Швейцарією сприяє не тільки економічному зростанню, але й підтримує розвиток місцевих громад в Україні, де вирощується органічна продукція. Завдяки активному експорту аграрної продукції до Європи створюються нові робочі місця, зростає зайнятість у сільській місцевості, а також підвищується рівень життя місцевого населення. Органічне землеробство, яке підтримується швейцарськими партнерами, вимагає більше робочої сили порівняно з традиційними методами вирощування, що створює додаткові можливості для працевлаштування. Окрім цього, прибутки від експорту сприяють розвитку інфраструктури в цих регіонах, що позитивно впливає на соціально-економічну ситуацію.

Успішна торгівля між Україною та Швейцарією у сфері органічного землеробства також сприяє підвищенню репутації української продукції на світовому ринку. Європейські споживачі поступово починають асоціювати Україну з якісною органічною продукцією, що відповідає найвищим стандартам безпеки та екологічності. Зростаюча впізнаваність української продукції на європейському ринку підвищує її конкурентоспроможність і робить її привабливою для споживачів, які орієнтовані на здоровий спосіб життя. Це також відкриває нові можливості для виходу української продукції на інші ринки за межами Європи.

Отже, співпраця між Україною та Швейцарією у сферах обміну технологіями, інвестицій, розвитку органічного виробництва та торгівлі сільськогосподарськими продуктами є важливим стратегічним напрямом для

обох країн. Завдяки інтеграції передових швейцарських технологій та багаторічного досвіду в український аграрний сектор Україна має можливість зміцнити свої позиції на міжнародному ринку органічної продукції, що набуває все більшого значення. Цей процес не лише сприятиме збільшенню конкурентоспроможності українських органічних товарів, але й спричинить стійкий розвиток сільських регіонів України.

Швейцарські інвестиції у розвиток інфраструктури та сертифікаційних механізмів допомагають українським виробникам відповідати суворим європейським стандартам, що є важливим для експорту продукції до країн Європейського Союзу. Окрім фінансової підтримки, важливою є й технічна допомога, яка дозволяє українським фермерам вивчати сучасні методи органічного виробництва та адаптувати їх до місцевих умов. Це створює підґрунтя для довготривалого розвитку галузі та дозволяє українським виробникам розширити свою присутність на міжнародних ринках, де попит на органічні продукти невпинно зростає. Подальші зусилля в рамках співпраці між країнами мають бути спрямовані на розширення інвестиційних проєктів, які забезпечують українським агропідприємствам доступ до нових технологій, необхідних для ефективного виробництва та зберігання органічної продукції. Державна підтримка у питаннях сертифікації також є ключовим фактором, який дозволить розширити доступ українських виробників до європейського ринку. Посилена промоція української органічної продукції на міжнародних виставках і заходах допоможе підвищити впізнаваність українського бренду та зміцнити його позиції у свідомості споживачів.

2.2. Формування пріоритетних напрямів співробітництва на користь обох країн

Дипломатичні відносини між Україною та Швейцарією існують з 1992 року, і за цей час вони значно зміцніли, охоплюючи різні сфери: політичну,

економічну, наукову, освітню та гуманітарну. Обидві країни мають спільні інтереси в підвищенні економічної стійкості, розвитку людського потенціалу, децентралізації управління та екологічній безпеці. В умовах нових викликів, включно з війною в Україні, обидві країни прагнуть до тіснішої співпраці для досягнення стабільності та розвитку.

Швейцарія відіграє важливу роль у підтримці України під час сучасної кризи, спричиненої російською агресією. Від самого початку конфлікту вона зайняла принципову позицію, висловивши чітку прихильність до збереження суверенітету та територіальної цілісності України. Така позиція базується на фундаментальних цінностях, які відображають відданість Швейцарії міжнародному праву, миру та правам людини. Усе це разом формує підґрунтя для стратегічного партнерства між країнами, що включає надання гуманітарної допомоги, політичну підтримку на міжнародній арені та активну участь у миротворчих ініціативах.

Одним із ключових кроків, що визначив напрямок співпраці на найближчі роки, стало підписання у 2020 році Меморандуму про співробітництво між Україною та Швейцарією. Цей документ передбачав виділення 108 мільйонів швейцарських франків на реалізацію гуманітарних проектів в Україні до 2023 року. Ці кошти були спрямовані на допомогу постраждалим від війни на Донбасі, де підтримка інфраструктури та забезпечення населення основними потребами, як-от питною водою, стали критично важливими для стабілізації регіону. Крім того, цей Меморандум став символом довгострокової прихильності Швейцарії до підтримки України в її прагненні до миру і стабільності в умовах складних політичних і економічних обставин [53].

Згаданий Меморандум також символізує визнання Швейцарією важливості України як партнера в міжнародному просторі. Співпраця виходить за межі простого надання фінансової допомоги і включає широку низку миротворчих ініціатив, що мають на меті зменшити негативний вплив війни на мирне населення. Швейцарія, маючи багаторічний досвід у сфері посередництва та миротворчої діяльності, бере на себе важливу роль у

підтримці України, прагнучи не лише допомогти впоратися з поточними проблемами, а й закласти основи для довгострокової стабільності та розвитку.

Зусилля Швейцарії щодо підтримки України отримали додатковий імпульс у липні 2022 року, коли у швейцарському місті Лугано відбулася Конференція з відновлення України. Ця подія стала важливою віхою для обох країн і зібрала представників міжнародної спільноти з метою координації зусиль з відновлення та розвитку України у післявоєнний період. Конференція у Лугано мала на меті не лише обговорення конкретних проектів, але й створення основ для довгострокової стратегії реконструкції країни, залучення міжнародної спільноти до активної участі в цьому процесі. На заході було ухвалено Декларацію Лугано, яка визначила основні принципи та підходи до відбудови України, зокрема прозорість, підзвітність та сталий розвиток. Участь Швейцарії у цій конференції підкреслює її лідерство у міжнародних ініціативах, спрямованих на підтримку України [54].

Декларація Лугано, прийнята під час конференції, містить ряд основних принципів, що стали дороговказом для міжнародних зусиль з відбудови України. Зокрема, у документі наголошено на необхідності відновлення критичної інфраструктури, яка постраждала від війни, забезпечення енергетичної безпеки та відбудови житлового фонду, а також проведення адміністративних реформ, які сприятимуть демократизації країни та підвищенню ефективності управління. Швейцарія, як ініціатор і головний організатор цієї події, не лише висловила готовність надати фінансову підтримку, а й продемонструвала готовність залучити своїх спеціалістів та компанії до процесу реконструкції. Такий підхід сприяє розвитку довгострокових партнерських відносин між країнами та закладає основу для стабільності та процвітання [55].

Важливо зазначити, що Швейцарія завжди залишалася вірною своїм принципам нейтралітету, але ситуація в Україні спонукала її до активних дій, спрямованих на підтримку постраждалої країни та на захист міжнародного порядку. Незважаючи на нейтральний статус, Швейцарія приєдналася до

санкцій проти Росії, заморозила російські активи і на міжнародній арені послідовно виступає на підтримку України, підкреслюючи, що нейтралітет не дорівнює байдужості. Ця позиція, зокрема, виражена через ухвалені заходи, що підсилюють дипломатичну ізоляцію агресора та зміцнюють позиції України в боротьбі за незалежність та територіальну цілісність [56].

Швейцарія також розглядає співпрацю з Україною як можливість застосувати свій досвід у сфері управління та демократичних реформ. Зокрема, особливу увагу приділяють децентралізації управління в Україні, що є ключовим компонентом програм відновлення. Завдяки таким реформам місцеві громади отримають більше повноважень і відповідальності, що дозволить швидше й ефективніше вирішувати місцеві проблеми. Це не тільки сприятиме поліпшенню умов життя в регіонах, але й допоможе зміцнити демократичні інститути, які будуть здатні забезпечити стійкий розвиток і залучення громадян до процесу ухвалення рішень [57].

Завдяки регулярним консультаціям між урядами обох країн Україна та Швейцарія координують свої дії, спрямовані на досягнення спільних цілей у різних сферах. Вони домовилися щорічно переглядати та оцінювати прогрес у досягненні цілей, що дозволяє адаптувати стратегії до сучасних викликів і потреб. Такі консультації є важливими для забезпечення стабільності та узгодженості дій, що значно підвищує ефективність співпраці [58].

Економічне співробітництво між Україною та Швейцарією є одним із важливих аспектів двосторонніх відносин, яке сприяє не лише фінансовій підтримці, а й обміну досвідом у стратегічному плануванні та розвитку економіки. З моменту встановлення дипломатичних відносин між країнами у 1992 році економічні зв'язки поступово зростали, що є ознакою стабільного інтересу Швейцарії до українського ринку. Сьогодні Швейцарія є одним з найбільших інвесторів в українську економіку, що свідчить про високу довіру до українського економічного потенціалу. У 2020 році обсяг швейцарських інвестицій в Україну досяг 3,1 мільярда доларів США, а обсяг двосторонньої торгівлі становив 831 мільйон швейцарських франків [54].

Однією з важливих причин зацікавленості Швейцарії в економічному співробітництві з Україною є високий потенціал зростання української економіки, зокрема у сферах аграрного сектора, ІТ-технологій, енергетики та промисловості. Україна, маючи природні ресурси та вигідне географічне розташування, є привабливим ринком для швейцарських компаній, які прагнуть диверсифікувати свої інвестиційні портфелі та розширити свої виробничі можливості на сході Європи. Інтерес Швейцарії також підкріплений зростаючою стабільністю в Україні завдяки міжнародній підтримці, поступовій модернізації економіки та запровадженню реформ, спрямованих на покращення бізнес-клімату.

Швейцарія, як одна з провідних світових економік, володіє багатим досвідом у сфері стратегічного планування та інституалізації економічного розвитку. Важливим аспектом її економічної моделі є довгострокове планування, яке дозволяє зосереджуватися на поступовому досягненні стратегічних цілей. Цей підхід є особливо цінним для України, яка також прагне розвивати економіку на основі сталого та прогнозованого розвитку. Швейцарський досвід стратегічного планування заснований на каскадній моделі, що дозволяє ефективно структурувати політику і планувати економічний розвиток на різних рівнях управління, починаючи від національного рівня і закінчуючи регіональними та місцевими ініціативами [59].

Для України, яка прагне посилити свої позиції на міжнародному ринку та залучити іноземних інвесторів, швейцарська модель інституалізації стратегічного планування може стати важливим інструментом. Каскадна модель дозволяє державі визначити основні пріоритети і цілі, які потім розподіляються на різні рівні, що сприяє узгодженості дій і уникненню дублювання програм та ініціатив. Зокрема, в контексті зовнішньоекономічної політики України цей підхід дозволяє чітко визначати цілі в кожній галузі економіки та контролювати їх досягнення. Наприклад, використання каскадної

моделі може допомогти Україні встановити пріоритети для підтримки експорту, інноваційного розвитку та модернізації промислових потужностей.

Швейцарія зосереджується на створенні умов для залучення інвестицій через прозоре регулювання та сприятливе бізнес-середовище. Україна може використати цей досвід для вдосконалення власних регуляторних механізмів, які сприятимуть залученню іноземного капіталу. Швейцарія пропонує Україні допомогу у зміцненні її інституційної спроможності, що включає розробку і впровадження нових стратегічних документів, які допоможуть впорядкувати економічне управління та підвищити ефективність державної політики в цій галузі. Застосування швейцарської моделі також може допомогти Україні знизити ризики, пов'язані з економічною нестабільністю, адже довгострокове стратегічне планування дозволяє ефективніше адаптуватися до змін у міжнародному середовищі.

Впровадження швейцарського досвіду планування економічного розвитку може мати значний вплив на розвиток української економіки. Одним із пріоритетних завдань для України є розбудова інфраструктури та модернізація виробничих потужностей. Швейцарська модель передбачає залучення приватного сектора до розвитку інфраструктури, що дозволяє зменшити тиск на державний бюджет та одночасно залучити іноземні інвестиції. Такий підхід може бути особливо корисним для України, де потреба в інфраструктурних проектах є надзвичайно високою, а обмеженість державних ресурсів вимагає пошуку альтернативних джерел фінансування.

Однією з важливих сфер, де Швейцарія може надати підтримку Україні, є розвиток інноваційних технологій та цифрової економіки. Швейцарські компанії зацікавлені у співпраці з українськими підприємствами в галузі інформаційних технологій, оскільки український ІТ-сектор є одним із найшвидше зростаючих у Східній Європі. Співпраця в цій галузі може сприяти обміну передовими технологіями та створенню нових робочих місць. Застосування швейцарських методик стратегічного планування дозволить

Україні краще інтегрувати інновації у свою економіку, що позитивно позначиться на її конкурентоспроможності на світовому ринку.

Окрім інвестицій в інфраструктуру та технології, Швейцарія також є важливим партнером України у сфері розвитку екологічно чистої енергетики. Україна має великий потенціал для розвитку відновлюваних джерел енергії, і швейцарські інвестори зацікавлені у проєктах з виробництва сонячної та вітрової енергії. Застосування каскадної моделі стратегічного планування дозволить Україні встановити чіткі цілі щодо зменшення залежності від викопних видів палива та розвитку зеленої енергетики, що сприятиме покращенню екологічної ситуації та забезпечить сталий розвиток економіки.

Наукове та освітнє співробітництво між Україною та Швейцарією є важливою складовою партнерства, що дозволяє обом країнам не тільки розвивати людський капітал, але й сприяти інтелектуальному обміну, технологічному прогресу та соціальному розвитку. Співпраця в цій сфері розпочалася з підписання угоди про технічне та фінансове співробітництво між двома країнами ще в 1997 році. Цей документ заклав основу для подальшого розширення відносин у галузі науки та освіти, і з того часу партнерство між Україною та Швейцарією в освітній сфері постійно поглиблюється, охоплюючи різноманітні проєкти, стипендії та дослідницькі ініціативи [57].

Одним із найбільших і найзначніших наукових проєктів, що реалізується у рамках цієї співпраці, є Українознавчі студії в Базельському університеті. Цей проєкт дає можливість українським ученим проводити дослідження з україністики, залучаючи їх до міжнародного наукового простору та забезпечуючи ресурсами для наукових розробок. Базельський університет надає українським вченим гранти на дослідження, що відкриває перед ними перспективи для вивчення української культури, історії, політики та інших гуманітарних аспектів на світовому рівні. Такий підхід не тільки розширює впізнаваність української науки, але й сприяє інтеграції українських досліджень у глобальне наукове співтовариство [57].

Швейцарія також активно підтримує молодих українських науковців, надаючи їм можливість здобувати стипендії для навчання та проведення досліджень у швейцарських університетах. Ця ініціатива спрямована на інтелектуальний розвиток молоді, яка є майбутнім української науки та суспільства. Підтримка молодих учених через стипендії дозволяє їм здобувати передові знання та навички у таких галузях, як природничі науки, інженерія, соціальні науки, медицина тощо. Здобувши якісну освіту та дослідницький досвід, молоді науковці повертаються до України з новими знаннями, які сприяють розвитку наукової і технологічної бази країни, підвищуючи її конкурентоспроможність у світовому науковому просторі [54].

Такий обмін знаннями та ідеями сприяє розвитку інноваційних підходів у різних галузях, що є важливим елементом для подальшого економічного зростання України. Завдяки співпраці з провідними університетами та науковими центрами Швейцарії, українські студенти та дослідники мають доступ до сучасних лабораторій, технологій і методів навчання. Це підвищує рівень української науки та освіти, а також сприяє розвитку інноваційної діяльності, яка є необхідною для сталого розвитку України в умовах глобалізації.

Швейцарія бачить освіту як один із ключових напрямків співпраці з Україною, адже саме через освітні проєкти створюються умови для формування кваліфікованих фахівців, здатних забезпечити сталий розвиток і модернізацію української економіки. Підтримка, яку Швейцарія надає українським студентам та вченим, має не тільки академічне, але й стратегічне значення, адже забезпечує інтелектуальний обмін між двома країнами і формує мережу професійних зв'язків, що сприяє розвитку двосторонніх відносин. Ще одним важливим аспектом співпраці між Україною та Швейцарією є сприяння децентралізації та реформуванню місцевого самоврядування. У 2007 році Швейцарія розпочала підтримку проєкту DESPRO, який має на меті зміцнення інституційної спроможності місцевих громад в Україні та покращення надання послуг на місцевому рівні. Цей проєкт є одним із найважливіших інструментів

децентралізаційних реформ в Україні і сприяє зміцненню місцевої демократії, розширюючи повноваження громад та залучаючи їх до активного процесу прийняття рішень [60].

Проект DESPRO орієнтований на те, щоб дати місцевим громадам більше повноважень і ресурсів для управління своїми справами. Це означає, що українські громади можуть брати участь у вирішенні питань, які безпосередньо впливають на їхнє повсякденне життя, таких як місцева інфраструктура, освіта, охорона здоров'я та комунальні послуги. Така реформа дає можливість громадам самостійно розв'язувати місцеві проблеми, зокрема покращувати надання публічних послуг та забезпечувати підзвітність місцевої влади перед громадянами. Завдяки цьому громади отримують більше свободи у прийнятті рішень, що сприяє їхньому розвитку та покращенню умов життя місцевих мешканців [61].

Швейцарія підтримує українську децентралізаційну реформу не лише фінансово, але й через надання технічної допомоги та консультаційної підтримки, спрямованої на підвищення компетенції місцевих управлінців. Цей підхід дозволяє передавати українським громадам швейцарський досвід у сфері управління та місцевого самоврядування. Завдяки цьому українські управлінці здобувають нові знання і навички, які допомагають їм впроваджувати сучасні методи управління, що відповідають європейським стандартам. Це, у свою чергу, сприяє підвищенню якості державного управління на місцях, створюючи умови для розвитку стійкої демократії в Україні.

Завдяки проєкту DESPRO українські громади отримали змогу здійснювати реальні зміни на місцевому рівні. Наприклад, багато громад змогли покращити систему водопостачання, модернізувати об'єкти інфраструктури та забезпечити ефективне використання ресурсів. Одним із головних досягнень проєкту є розширення можливостей місцевих жителів впливати на рішення, що стосуються їхнього населеного пункту. Це також сприяє зміцненню зв'язків між місцевою владою та громадянами, оскільки

мешканці відчують, що їхні голоси мають значення, і вони можуть реально впливати на розвиток своєї громади [60].

Проект DESPRO також відіграє важливу роль у підвищенні рівня громадянської активності та мобілізації населення на місцях. Швейцарія надає особливу увагу тому, щоб забезпечити прозорість та підзвітність місцевої влади, що є важливою умовою для розвитку довіри між громадянами та органами місцевого самоврядування. Завдяки цьому процесу місцева влада стає більш відкритою для громадян, що сприяє підвищенню рівня довіри до неї та залученню громадян до активної участі у процесах прийняття рішень.

Важливо зазначити, що проєкт DESPRO також має довгострокову перспективу, оскільки зміцнення місцевого самоврядування та децентралізація є фундаментальними для сталого розвитку України. Швейцарія бачить у цій реформі один із ключових аспектів демократизації країни, адже децентралізоване управління дозволяє краще розподіляти ресурси, залучати громадян до вирішення локальних проблем і, таким чином, забезпечувати стійкий розвиток регіонів.

Швейцарія відіграє важливу роль у підтримці відновлення України після війни, поєднуючи гуманітарну, економічну, екологічну та дипломатичну підтримку. Основна мета цієї співпраці — допомогти Україні відновити зруйновану інфраструктуру, стимулювати економічне зростання та забезпечити стійкий розвиток на майбутнє. У липні 2022 року на Конференції з відновлення України, що пройшла у місті Лугано, Швейцарія підтвердила свої зобов'язання перед Україною, оголосивши про виділення 5 мільярдів швейцарських франків на відновлення країни до 2036 року. Ця сума призначена для фінансування масштабних проєктів реконструкції, розвитку інфраструктури, надання соціальної допомоги та підтримки економічної стабільності [62].

Швейцарія розуміє, що післявоєнна відбудова України вимагає комплексного підходу, і саме тому у співпраці з місцевими громадами та бізнесом розробляється «План Перемоги». Цей план охоплює різні сфери відновлення, орієнтуючись на підтримку регіональних ініціатив, що дозволяє

забезпечити гнучкий і адаптований до потреб підхід до кожного регіону. Також «План Перемоги» враховує потреби зруйнованих війною регіонів, що включає як фізичну реконструкцію, так і соціальну підтримку постраждалих громад. Участь швейцарських компаній у реалізації цих проектів не лише сприяє економічному розвитку України, а й підвищує рівень життя місцевого населення, створюючи нові робочі місця, інвестуючи у навчання місцевих спеціалістів та залучаючи інноваційні технології [62]. Швейцарія також зосереджується на питаннях енергетичної безпеки та екологічної стійкості, що є ключовими для сталого розвитку України. Однією з головних цілей цієї співпраці є допомога у зменшенні залежності України від викопних видів палива та стимулювання використання відновлюваних джерел енергії. Розвиток енергоефективної інфраструктури в Україні дозволить не лише знизити викиди вуглецю, а й забезпечити енергетичну незалежність країни, що є надзвичайно важливим у контексті сучасних геополітичних викликів [55].

Швейцарія надає Україні технічну підтримку у впровадженні екологічних та «зелених» технологій, що спрямовані на вирішення екологічних викликів, пов'язаних зі зміною клімату та погіршенням стану навколишнього середовища. Наприклад, швейцарські експерти допомагають Україні розробляти проекти з відновлюваної енергетики, які включають сонячні та вітрові електростанції, що дозволить скоротити використання традиційних джерел енергії та зменшити екологічне навантаження. Крім того, швейцарські компанії активно беруть участь у проектах, спрямованих на модернізацію систем водопостачання, що допоможе уникнути забруднення водних ресурсів та забезпечить доступ населення до чистої питної води [56].

Також, розуміючи потребу у вирішенні проблеми глобального потепління, Швейцарія підтримує Україну у розробці політик, спрямованих на зменшення викидів вуглекислого газу, забезпечення енергоефективності та використання відновлюваних ресурсів. Це включає ініціативи, спрямовані на навчання українських спеціалістів та державних службовців, які займаються питаннями енергетичної та екологічної безпеки, що дозволяє не тільки

покращувати інфраструктуру, але й забезпечувати підвищення кваліфікації кадрів [56].

Швейцарія відіграє важливу роль у міжнародному посередництві та підтримці України на дипломатичному рівні. Швейцарія зберігає статус нейтральної держави, що дозволяє їй виступати посередником у різних міжнародних конфліктах та ініціативах, спрямованих на забезпечення миру. Проте ситуація в Україні змусила Швейцарію зробити виняток, і вона приєдналася до міжнародних санкцій проти Росії. Це рішення супроводжувалося блокуванням російських активів у швейцарських банках, що підсилює економічний тиск на агресора та засвідчує важливість міжнародної єдності у підтримці України [56].

Позиція Швейцарії щодо України є прикладом того, як нейтральна країна може ефективно реагувати на виклики міжнародної безпеки, залишаючись вірною своїм цінностям та принципам. Швейцарія продовжує підтримувати мирні ініціативи, надаючи гуманітарну допомогу постраждалим та сприяючи зусиллям, спрямованим на мирне врегулювання конфлікту. Багаторічний досвід Швейцарії у посередництві дозволяє їй пропонувати конструктивні рішення для подолання кризових ситуацій та допомагати країнам, що опинилися у конфліктних ситуаціях, відновити стабільність та забезпечити розвиток.

Отже, співпраця між Україною та Швейцарією має велике значення для обох країн і охоплює широкий спектр сфер — від політичної підтримки та гуманітарної допомоги до розвитку науки, економіки, енергетики та децентралізації. Така багатовимірна співпраця сприяє зміцненню державних інституцій, розширює можливості для інтеграції України в міжнародні структури та підвищує рівень життя населення, особливо в регіонах, які найбільше постраждали від військових дій. Швейцарія активно підтримує Україну в її прагненні до миру, стабільності та демократичного розвитку, що відображається у спільних проєктах і ініціативах у різних галузях. Завдяки комплексному підходу та спільним проєктам у сферах економічного розвитку, екологічної безпеки, енергетики, освіти та наукових досліджень, співпраця

створює міцні основи для сталого розвитку. Підтримка децентралізації та розвиток місцевого самоврядування зміцнюють демократичні процеси в Україні, сприяючи залученню громад до процесу ухвалення рішень і підвищенню ефективності державного управління. Така підтримка дає можливість забезпечити мир і безпеку в регіоні, а також закладає основи для економічного зростання, що необхідне для довгострокового процвітання. Подальший розвиток співпраці між Україною та Швейцарією сприятиме не лише економічному зростанню, але й соціальній стабільності, яка є ключовою для інтеграції України у світову спільноту.

2.3. Створення механізмів для партнерства між урядами, громадського сектору та у колі бізнесу

Створення ефективних механізмів для партнерства між урядами України та Швейцарії, громадським сектором і бізнесом є ключовою умовою для розвитку стійкої та довготривалої співпраці. Така взаємодія може бути ефективною лише за умови дотримання визначених принципів, які враховують політичні, соціальні та економічні аспекти обох країн.

Створення ефективних механізмів для партнерства між урядами, бізнесом та громадськими організаціями має ґрунтуватися на кількох ключових принципах. По-перше, це принцип прозорості, що передбачає відкритий доступ до інформації про цілі, методи та результати співпраці для всіх залучених сторін. Прозорість зміцнює довіру між партнерами та суспільством, підвищує легітимність спільних ініціатив, знижуючи ймовірність конфліктів та непорозумінь. По-друге, принцип відповідальності визначає обов'язок кожної сторони виконувати взяті на себе зобов'язання у визначені строки, враховуючи власні ресурси та можливості. Це сприяє підвищенню відповідальності перед суспільством та міжнародною спільнотою. Наступним важливим принципом є рівноправність, який передбачає рівне право голосу та рівне значення інтересів

кожного партнера, незалежно від його політичної або фінансової ваги. Це особливо актуально для громадських організацій, які часто мають менше ресурсів, але є важливими суб'єктами у процесі визначення та реалізації соціальних ініціатив. Іншим принципом є інклюзивність, що забезпечує залучення різноманітних груп до процесу прийняття рішень, враховуючи потреби менш захищених верств населення, інтереси яких може відстоювати громадський сектор. Принцип стійкості також є важливим, оскільки партнерство має будуватися на довгострокову перспективу, забезпечуючи сталість проектів і ініціатив навіть у разі змін політичного або економічного середовища [63].

Етапи розробки механізмів партнерства включають кілька послідовних кроків. Першим етапом є аналіз потреб, на якому визначаються ключові проблеми та можливості для співпраці між Україною та Швейцарією. Цей етап передбачає проведення досліджень, консультацій з експертами, представниками громадських організацій та бізнесу. Наступним етапом є розробка стратегії партнерства, де визначаються конкретні цілі, завдання та заходи для їх досягнення. Важливим аспектом цього етапу є формулювання стратегічних пріоритетів, які б відповідали інтересам обох країн.

Третім етапом є імплементація механізмів партнерства, коли починається практична реалізація запланованих проектів та ініціатив. На цьому етапі необхідно створити координаційні структури та забезпечити ресурсну базу, необхідну для ефективного виконання завдань. Останнім етапом є моніторинг та оцінка, де здійснюється оцінка результатів реалізованих проектів, аналізуються досягнуті результати, враховуються можливі помилки та визначаються подальші напрями співпраці. Моніторинг також допомагає скорегувати стратегію у разі необхідності, забезпечуючи таким чином гнучкість механізмів партнерства.

Інституційні механізми є важливою складовою успішного партнерства, оскільки вони створюють структуровану основу для комунікації та координації дій між урядами, бізнесом та громадським сектором. Створення таких структур,

як спільні ради, консультативні групи та робочі комітети, сприяє регулярному обміну інформацією, координації політик та рішень між партнерами. Наприклад, спільна рада з питань розвитку співробітництва могла б включати представників урядів України та Швейцарії, громадських організацій та бізнесу, що забезпечить багатосторонню участь у прийнятті рішень.

Консультативні групи дозволяють враховувати думки експертів, які мають досвід у відповідних сферах, наприклад, у галузі охорони здоров'я, технологій чи освіти. Це сприяє прийняттю більш інформованих та науково обґрунтованих рішень. Крім того, створення робочих комітетів для реалізації конкретних проектів дозволяє фокусуватися на окремих аспектах партнерства, ефективно розподіляти ресурси та контролювати процес реалізації. Роль урядів обох країн у створенні цих інституційних структур є вирішальною, оскільки вони виступають ініціаторами співпраці та забезпечують підтримку на державному рівні, яка необхідна для залучення бізнесу та громадських організацій [64].

Фінансова складова є важливим елементом успішного партнерства. Розробка інноваційних фінансових механізмів, які б дозволяли залучати більше ресурсів на реалізацію спільних проектів, може суттєво посилити ефективність партнерства. Одним з таких інструментів є гранти, які можуть надаватися урядами або міжнародними організаціями для підтримки конкретних ініціатив у таких сферах, як наука, освіта, екологія та інновації. Гранти дозволяють підтримувати проекти, спрямовані на вирішення соціальних проблем, при цьому залучаючи громадські організації як виконавців [65]. Фонди співінвестування є ще одним важливим механізмом, який дозволяє поєднувати ресурси держави, приватного бізнесу та громадських організацій для реалізації великих проектів. Це дозволяє знизити фінансове навантаження на кожного з партнерів та забезпечити сталий розвиток проекту. Співінвестування також стимулює відповідальність бізнесу перед суспільством, оскільки компанії, що інвестують у соціально значущі проекти, підвищують свою репутацію та довіру з боку споживачів. Ще одним перспективним фінансовим інструментом є

соціальне інвестування, яке передбачає інвестиції у проекти з соціальним ефектом. Такий підхід сприяє реалізації ініціатив, які, крім економічного прибутку, мають позитивний вплив на суспільство, наприклад, проекти у сфері освіти або охорони довкілля. Інноваційні фінансові механізми дозволяють зробити процес співпраці більш гнучким і результативним, забезпечуючи фінансову стійкість ініціатив та залучення різноманітних ресурсів.

Для забезпечення ефективності партнерства між Україною та Швейцарією, а також зменшення ризиків виникнення бар'єрів у співпраці, варто враховувати декілька практичних рекомендацій. По-перше, необхідно вдосконалити інфраструктуру партнерства, створюючи спільні платформи для комунікації та обміну інформацією. Це можуть бути онлайн-платформи, конференції або семінари, де представники обох країн, бізнесу та громадського сектору зможуть обговорювати свої проекти та досягнення. По-друге, для подолання культурних бар'єрів варто впроваджувати програми міжкультурного навчання та обміну, які допоможуть партнерам краще розуміти культурні та соціальні особливості одне одного. Це сприятиме налагодженню більш тісної співпраці та зниженню ризику непорозумінь у процесі реалізації спільних проектів [66].

З правової точки зору, важливим є гармонізація нормативних актів, які регулюють співпрацю в різних сферах. Враховуючи, що правові системи України та Швейцарії мають суттєві відмінності, потрібно розробити механізми, які б дозволяли швидко вирішувати правові суперечки, уникати бюрократичних затримок та забезпечувати захист інтересів обох сторін. Спільна робота над правовими угодами, створення спеціальних консультативних груп та юридичних платформ дозволить підвищити правову сумісність партнерів та сприятиме більш ефективній реалізації проектів. Економічні бар'єри можна подолати за допомогою підтримки малих та середніх підприємств, які хочуть залучатися до міжнародного співробітництва. Для цього можуть використовуватися державні програми підтримки, спрощення

доступу до фінансових ресурсів, а також створення умов для розвитку інноваційних проектів.

Громадський сектор, представлений неурядовими організаціями (НУО) та іншими незалежними об'єднаннями, відіграє ключову роль у підтримці та моніторингу міжнародних партнерських ініціатив. Одним із важливих аспектів такої підтримки є забезпечення підзвітності урядів та бізнесу в процесі реалізації спільних проектів. Неурядові організації можуть виступати як незалежні посередники, які контролюють виконання зобов'язань та дотримання правових та етичних норм, тим самим знижуючи ризики виникнення корупційних схем та недобросовісного використання ресурсів. НУО мають можливість здійснювати аналіз потреб суспільства, що дозволяє державним органам і приватним компаніям краще зрозуміти, які саме питання потребують першочергового розгляду. Наприклад, у рамках гуманітарних проектів, які Україна активно розвиває з іноземними партнерами, громадські організації можуть надавати актуальні дані про соціально незахищені верстви населення або про критичні потреби в охороні здоров'я. Це дозволяє спрямовувати ресурси туди, де вони потрібні найбільше, забезпечуючи соціальну орієнтованість проектів [67].

Приклади успішної участі громадського сектору у партнерських проектах свідчать про їхню значущість у підтримці міжнародних ініціатив. Одним із яскравих прикладів є програми підтримки розвитку малих підприємств, що реалізуються в Україні за сприяння міжнародних партнерів. У цих програмах неурядові організації допомагають розробляти тренінги, надавати юридичну підтримку, сприяти комунікації між державними структурами і малим бізнесом. Завдяки цьому підходу забезпечується ефективна реалізація програм, а самі ініціативи стають більш доступними для населення. Ще одним прикладом є проекти у сфері екологічної стійкості, у яких громадські організації України та Швейцарії співпрацюють у збереженні природних ресурсів та пропаганді сталого розвитку. Ці проекти спрямовані не лише на вирішення екологічних

проблем, а й на формування у громадян екологічно свідомої поведінки, що у свою чергу сприяє сталому розвитку [68].

Приватний сектор є важливим драйвером економічного зростання та інноваційного розвитку, тому його залучення до міжнародного партнерства між Україною та Швейцарією має велике значення. Бізнес, зокрема великий та середній, може забезпечити значні фінансові та матеріальні ресурси, а також необхідні знання для реалізації спільних проектів. Участь бізнесу у міжнародних ініціативах допомагає швидше впроваджувати технологічні інновації та сучасні методи управління, що є особливо важливим у таких галузях, як інформаційні технології, охорона здоров'я, інфраструктура та екологічна стійкість. Залучення бізнесу до партнерства приносить і йому значні вигоди. По-перше, співпраця з урядами та громадськими організаціями підвищує соціальну відповідальність компаній, а це сприяє зростанню довіри до них з боку суспільства та клієнтів. У свою чергу, це позитивно позначається на їхній репутації та сприяє залученню нових клієнтів і партнерів. По-друге, участь у міжнародних партнерських проектах дозволяє бізнесу здобути доступ до нових ринків, що розширює його можливості для розвитку. Наприклад, українські компанії, які працюють з швейцарськими партнерами, отримують нові знання та досвід, а також можливість адаптувати свої продукти і послуги до вимог європейського ринку. Це дає їм конкурентні переваги та сприяє їхньому розвитку на міжнародній арені [69].

Окрім цього, міжнародні партнерські проекти дозволяють бізнесу залучати додаткове фінансування, зокрема через грантові програми та фонди співінвестування, які уряди та міжнародні організації часто надають для підтримки ініціатив у галузі сталого розвитку. Це особливо актуально для середнього бізнесу, який, на відміну від великих корпорацій, часто не має доступу до великих капіталовкладень, але має потенціал для розвитку інноваційних проектів. За допомогою міжнародного партнерства бізнес може скористатися перевагами цього фінансування для реалізації своїх соціальних та інноваційних ініціатив. Приватний сектор є важливим драйвером економічного

зростання та інноваційного розвитку, тому його залучення до міжнародного партнерства між Україною та Швейцарією має велике значення. Бізнес, зокрема великий та середній, може забезпечити значні фінансові та матеріальні ресурси, а також необхідні знання для реалізації спільних проектів. Участь бізнесу у міжнародних ініціативах допомагає швидше впроваджувати технологічні інновації та сучасні методи управління, що є особливо важливим у таких галузях, як інформаційні технології, охорона здоров'я, інфраструктура та екологічна стійкість. Залучення бізнесу до партнерства приносить і йому значні вигоди. По-перше, співпраця з урядами та громадськими організаціями підвищує соціальну відповідальність компаній, а це сприяє зростанню довіри до них з боку суспільства та клієнтів. У свою чергу, це позитивно позначається на їхній репутації та сприяє залученню нових клієнтів і партнерів. По-друге, участь у міжнародних партнерських проектах дозволяє бізнесу здобути доступ до нових ринків, що розширює його можливості для розвитку. Наприклад, українські компанії, які працюють з швейцарськими партнерами, отримують нові знання та досвід, а також можливість адаптувати свої продукти і послуги до вимог європейського ринку. Це дає їм конкурентні переваги та сприяє їхньому розвитку на міжнародній арені [70,71].

Окрім цього, міжнародні партнерські проекти дозволяють бізнесу залучати додаткове фінансування, зокрема через грантові програми та фонди співінвестування, які уряди та міжнародні організації часто надають для підтримки ініціатив у галузі сталого розвитку. Це особливо актуально для середнього бізнесу, який, на відміну від великих корпорацій, часто не має доступу до великих капіталовкладень, але має потенціал для розвитку інноваційних проектів. За допомогою міжнародного партнерства бізнес може скористатися перевагами цього фінансування для реалізації своїх соціальних та інноваційних ініціатив.

Створення тристоронніх альянсів між урядами, бізнесом та громадськими організаціями є запорукою стійкого розвитку та ефективного міжнародного партнерства. Такі альянси дозволяють поєднувати ресурси та компетенції всіх

трьох сторін для досягнення спільних цілей. Тристоронні альянси допомагають краще враховувати соціальні, економічні та екологічні аспекти у процесі прийняття рішень, що є особливо важливим для досягнення Цілей сталого розвитку, визначених ООН. Тристоронні альянси забезпечують рівноправну участь кожної зі сторін у формуванні проектів, що дозволяє збалансувати інтереси урядів, які прагнуть забезпечити національний розвиток; бізнесу, який орієнтується на прибуток і розширення ринків; та громадського сектору, який відстоює інтереси суспільства. Наприклад, альянс у сфері охорони здоров'я між урядами України та Швейцарії, приватними фармацевтичними компаніями та громадськими організаціями, що займаються питаннями здоров'я, може створити умови для поліпшення доступу населення до медичних послуг. У такому альянсі уряди можуть забезпечувати нормативно-правову базу та фінансування, бізнес — новітні медичні технології та препарати, а громадський сектор — інформування та залучення суспільства до участі в ініціативах з охорони здоров'я.

Приклади успішної тристоронньої співпраці існують і у сфері екологічної стійкості. Так, альянс між урядами, бізнесом та екологічними організаціями дозволяє ефективно реалізовувати програми з відновлення лісів, впровадження «зелених» технологій та зниження рівня забруднення. У таких проектах уряди можуть надавати податкові пільги та інші стимули для бізнесу, який інвестує в екологічні ініціативи, тоді як громадський сектор забезпечує прозорість та моніторинг результатів. Це створює умови для стійкого розвитку та формування екологічно орієнтованого суспільства. Тристоронні альянси також сприяють розвитку інновацій та технологічного прогресу, оскільки дозволяють бізнесу використовувати наукові дослідження громадських організацій та університетів, а також державне фінансування для впровадження інновацій. Це дозволяє створювати продукти та послуги, які є корисними для суспільства та одночасно приносять прибуток компаніям, що їх розробляють. Наприклад, в Україні успішно функціонують проекти, де громадські організації співпрацюють з ІТ-компаніями та державними органами для розробки онлайн-

сервісів, що сприяють забезпеченню прозорості державних закупівель або ж реалізують ініціативи для підтримки підприємців.

Отже, партнерство між урядами, бізнесом та громадським сектором України і Швейцарії є необхідною умовою для ефективного розвитку обох країн у контексті сучасних глобалізаційних викликів. Розглянуті в роботі аспекти формування ефективних механізмів співпраці та підтримки таких ініціатив дозволяють підсумувати, що багатостороннє партнерство сприяє досягненню важливих економічних, соціальних та екологічних цілей. Спільні проекти, які реалізуються за участі всіх сторін, стають платформою для обміну ресурсами, знаннями та технологіями, що в свою чергу забезпечує стабільний розвиток, зростання конкурентоспроможності та підвищення добробуту населення.

Важливість створення механізмів партнерства між Україною та Швейцарією полягає у здатності ефективно координувати дії, спрямовані на досягнення довготривалих результатів у сферах сталого розвитку, інновацій, охорони здоров'я та соціальної підтримки. Одним із основних висновків є те, що наявність прозорих та інклюзивних механізмів співпраці підвищує ефективність партнерства і забезпечує стійкість спільних проектів. Принципи рівноправності, прозорості, підзвітності та довготривалості є основою для побудови таких механізмів, що дозволяють враховувати інтереси кожного учасника та забезпечувати досягнення поставлених цілей. Серед основних здобутків співпраці між Україною та Швейцарією можна виділити успішні приклади партнерських проектів у різних секторах. Наприклад, проекти в галузі екологічної стійкості та енергозбереження, що реалізуються за участю урядів, бізнесу та громадських організацій, свідчать про здатність країн досягати позитивних результатів у вирішенні важливих проблем, таких як зміна клімату та збереження природних ресурсів. Також перспективними є ініціативи у сфері освіти, де Швейцарія, маючи значний досвід і традиції якісної освіти, може сприяти впровадженню інноваційних підходів в Україні, що допоможе адаптувати освітню систему до потреб сучасного ринку праці.

У майбутньому розвиток партнерства між Україною та Швейцарією може стати ще більш результативним завдяки активному залученню приватного сектору та громадських організацій до спільних проектів. Формування тристоронніх альянсів дозволяє збалансувати інтереси кожної зі сторін, що особливо актуально в умовах економічної нестабільності та зростання соціальних запитів. Така взаємодія створює основу для інноваційного розвитку, оскільки приватний сектор сприяє впровадженню сучасних технологій, а громадський сектор забезпечує підзвітність та соціальну орієнтованість проектів.

Отже, перспективи співпраці між Україною та Швейцарією включають продовження активної роботи над вдосконаленням механізмів партнерства, розширенням сфер спільної діяльності та залученням нових учасників. Подальша інтеграція інноваційних фінансових інструментів, таких як гранти, фонди співінвестування та соціальні інвестиції, дозволить посилити економічну стійкість проектів та забезпечити їхню фінансову стабільність. У результаті, таке партнерство сприятиме розвитку стабільного та процвітаючого суспільства, де враховуються інтереси всіх його учасників, і де громадські, урядові та бізнесові інституції взаємодіють для досягнення спільного блага.

Висновки до Розділу 2

У другому розділі проаналізовано стратегічні можливості співпраці між Україною та Швейцарією, які можуть мати значний вплив на розвиток аграрного сектору України, зокрема в галузі органічного виробництва та торгівлі сільськогосподарськими продуктами. Цей розділ підкреслює, що партнерство між країнами засноване на взаємному інтересі й можливості обміну досвідом, технологіями та інвестиціями, що може значно зміцнити економічні позиції України на міжнародній арені.

Одним із ключових аспектів співпраці є впровадження передових швейцарських технологій в органічне виробництво України. Швейцарія має багаторічний досвід у впровадженні високих стандартів у сільському господарстві, зокрема методів, що забезпечують екологічну чистоту та якість продукції. Застосування таких технологій надає українським виробникам можливість відповідати вимогам європейського ринку, який ставить високі стандарти щодо сертифікації та екологічності продуктів. У свою чергу, це відкриває нові перспективи для розширення експорту та зміцнення позицій української продукції за кордоном. Такий підхід сприяє тому, що українські виробники не лише підвищують якість своєї продукції, але й отримують можливість виходу на ринки, де попит на органічні продукти зростає.

Швейцарія також активно інвестує у розвиток інфраструктури та логістики для підтримки органічного сектору України. Такі інвестиції дозволяють створювати умови для довготривалого зберігання продукції, що особливо важливо для органічного виробництва, оскільки воно вимагає спеціальних умов транспортування і зберігання, щоб зберегти свіжість і якість продуктів. Створення потужної логістичної інфраструктури допомагає українським виробникам підтримувати високу конкурентоспроможність своєї продукції на міжнародному ринку, забезпечуючи її відповідність усім вимогам європейських споживачів.

Суттєвою перевагою такого партнерства є не лише економічна вигода, але й соціальний розвиток. Інвестиції у сільське господарство, зокрема в органічне виробництво, сприяють створенню нових робочих місць у сільській місцевості, що має великий вплив на розвиток місцевих громад. В умовах, коли традиційне сільське господарство все частіше замінюється автоматизацією, органічне виробництво, яке вимагає більше людської праці, створює додаткові можливості для працевлаштування. Це позитивно впливає на зайнятість, добробут населення та загальну соціально-економічну стабільність у сільських регіонах України.

Іншим важливим аспектом є навчання і підготовка фахівців, які будуть спроможні ефективно застосовувати інноваційні методи ведення господарства. Швейцарські партнери надають українським фермерам доступ до знань і досвіду, які допомагають їм адаптувати найкращі практики для українських умов. Спільні навчальні програми та обмін досвідом дозволяють українським виробникам краще орієнтуватися у вимогах сучасного аграрного ринку, підвищуючи їхню кваліфікацію та підготовленість до викликів глобалізації.

Загалом, співпраця між Україною та Швейцарією у сфері органічного виробництва та сільськогосподарської торгівлі має стратегічне значення для обох країн. Вона не лише сприяє розвитку аграрного сектору України, але й підсилює міжнародні економічні зв'язки, сприяє підвищенню якості продукції та створенню умов для стійкого соціально-економічного розвитку. Швейцарська підтримка у вигляді інвестицій, технологій і освітніх програм закладає фундамент для майбутніх успіхів української аграрної галузі, допомагаючи країні зміцнити позиції на європейському ринку та поступово наблизитися до міжнародних екологічних стандартів.

РОЗДІЛ 3 СТВОРЕННЯ ПЛАНУ КОНКРЕТНИХ ДІЙ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ СПІЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ ЩОДО СПІВПРАЦІ

3.1 Програми обміну стажуваннями та практика для фахівців сільського господарства

Програми обміну стажуваннями та практика для фахівців сільського господарства між Україною та Швейцарією можуть стати важливим механізмом поглиблення двосторонньої співпраці в аграрному секторі. Ці програми є платформою для обміну знаннями, технологіями та практичними навичками, необхідними для адаптації до глобальних викликів в аграрній сфері. Враховуючи міжнародний досвід співпраці в інших секторах, можна запропонувати стратегії, які дозволять ефективно впроваджувати такі програми у сільськогосподарській галузі.

Спочатку слід провести ретельний аналіз існуючих програм обміну, як на міждержавному, так і на міжкорпоративному рівнях. Досвід співпраці України та Швейцарії у таких секторах, як освіта, охорона здоров'я та інформаційні технології, показує, що обміни можуть мати різні форми – від короткострокових практик і стажувань до довгострокових академічних програм. Наприклад, в освітній сфері широко застосовуються програми мобільності, які дозволяють студентам та викладачам проводити частину навчання чи дослідницької роботи за кордоном. Подібний підхід, адаптований до аграрного сектору, дозволить вивчити специфіку інноваційних сільськогосподарських технологій та методів, які розвиваються в Україні та Швейцарії, зокрема в таких сферах, як біотехнології, сталий розвиток, екологічно чисте виробництво, і перенести успішні практики до умов кожної з країн.

Особливо важливо звернути увагу на можливості переносу таких практик в аграрний сектор, де постійний розвиток технологій та методик є необхідним для забезпечення стабільності виробництва та адаптації до змін клімату.

Розробка нових програм обміну для аграрних фахівців повинна враховувати специфічні умови кожної країни, особливості аграрного бізнесу та потреби ринку праці в Україні та Швейцарії. Українські фахівці, наприклад, можуть отримати доступ до стажувань на швейцарських агропідприємствах, де вони зможуть ознайомитися з високотехнологічними підходами до вирощування культур, використанням сучасної аграрної техніки та практик сталого сільського господарства. У свою чергу, швейцарські спеціалісти можуть вивчати українські методи ведення сільського господарства на великих площах, що характерне для української аграрної сфери, а також засвоювати навички, пов'язані з економією ресурсів.

Важливим аспектом розробки нових стажувальних програм є механізми фінансування. Для забезпечення ефективної реалізації таких програм необхідно залучати державне фінансування обох країн, а також гранти та інвестиції міжнародних організацій, що підтримують розвиток аграрної сфери. Наприклад, організації, як-от Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку або FAO (Food and Agriculture Organization), можуть виступати фінансовими партнерами таких ініціатив, забезпечуючи необхідні ресурси для реалізації програм, стипендій для учасників і компенсацію витрат на навчання, транспорт і проживання.

Також важливим етапом у цьому процесі є підготовка кадрів для участі у програмах обміну. Доцільно створити критерії відбору фахівців, які будуть включені до програм, враховуючи їхню кваліфікацію, досвід роботи та мотивацію. Наприклад, для стажування в галузі сільськогосподарських технологій доцільно залучати агрономів, інженерів аграрного профілю та менеджерів середньої та вищої ланки, які можуть стати провідниками змін у своїх компаніях після завершення стажування. Підготовка до участі у таких програмах може включати початкове навчання з адаптації до культурних відмінностей, мовну підготовку, ознайомлення з принципами ведення бізнесу в країні, до якої направляється спеціаліст. Очікувані результати включають не лише підвищення кваліфікації учасників, але й розширення їхніх перспектив,

розвиток нових навичок та адаптацію до передових методів у своїй сфері, що в подальшому сприятиме підвищенню продуктивності на підприємствах, де вони працюють.

Для оцінки ефективності програм обміну важливо визначити прогнозовані результати та розробити систему моніторингу. Програми обміну повинні бути спрямовані на досягнення чітких результатів, таких як підвищення рівня знань учасників, розширення мережі професійних контактів, впровадження нових технологій, зменшення витрат на виробництво та підвищення рівня якості продукції. Відповідні організації мають здійснювати моніторинг результатів, щоб оцінити вплив програм на розвиток аграрного сектору в Україні та Швейцарії. Критерії оцінки можуть включати показники продуктивності підприємств, зміни в технологічному процесі, ефективність впроваджених методів та рівень задоволеності учасників. Також важливо оцінювати довгострокові перспективи, зокрема потенційне розширення співпраці на регіональному рівні, залучення нових партнерів та розробку програм для інших секторів агробізнесу.

Існує декілька успішних програм обміну та стажувань для фахівців сільського господарства між різними країнами, які можуть стати зразком для співпраці між Україною та Швейцарією. Нижче наведено приклади таких програм, що можуть бути корисними при розробці власних ініціатив:

1. Програма «Фахівці для майбутнього» (Farmers for the Future), США – Європа. Ця програма, організована урядом США у партнерстві з європейськими аграрними університетами та бізнесами, спрямована на обмін технологіями та методами сільськогосподарського виробництва. Учасники з Європи проходять стажування на американських фермах, де знайомляться з інноваціями в галузі агротехнологій, зокрема автоматизованим обладнанням для збору урожаю, цифровими системами управління полем та методами сталого господарства. Ця програма фінансується з грантових фондів та приватних компаній, що дозволяє частково компенсувати витрати учасників [72].

2. Програма ERASMUS+ у сфері аграрних наук, ЄС. Програма ERASMUS+ передбачає не лише мобільність студентів, але й стажування для молодих фахівців, включаючи спеціалістів у сфері сільського господарства. Метою програми є створення можливостей для навчання та професійного розвитку в європейських країнах. Однією з переваг цієї програми є різноманітність навчальних закладів та організацій, які беруть участь, а також можливість реалізації короткострокових та довгострокових програм обміну. ERASMUS+ пропонує гранти, що покривають витрати на поїздки, проживання та навчання [73].

3. Програма обміну в аграрному секторі між Японією та країнами Південно-Східної Азії. Ця програма була створена з метою адаптації традиційного японського досвіду в сільському господарстві та сучасних технологій до умов Південно-Східної Азії. Програма має акцент на сталому розвитку та використанні органічних методів виробництва. Аграрії з країн Південно-Східної Азії проходять стажування на фермах у Японії, де вивчають методи органічного землеробства, а також системи для збереження і раціонального використання водних ресурсів [74].

4. Канада – Мексика: Програма сезонного обміну для фермерів. Ця програма створена для обміну досвідом між канадськими та мексиканськими фермерами та має на меті покращення умов роботи, обмін знаннями про сучасні методи ведення фермерства та підвищення кваліфікації фахівців. Учасники отримують можливість пройти стажування на фермах у Канаді, зосереджуючись на методах вирощування культур у різних кліматичних умовах, захисту навколишнього середовища та техніці безпеки. Особливістю цієї програми є надання кваліфікаційних сертифікатів, що визнаються обома країнами, що допомагає підвищити рівень працевлаштування учасників [75].

5. «Фермери без кордонів» (Farmers Without Borders), Австралія – Нова Зеландія. Програма, яка сприяє обміну між фермерами Австралії та Нової Зеландії, де значну увагу приділено методам боротьби зі шкідниками та захисту від кліматичних змін. Учасники отримують можливість стажуватися на фермах,

що застосовують новітні агротехнології, зокрема системи для захисту від посухи, що є актуальним для багатьох регіонів України [76].

Таким чином, міжнародні програми обміну та стажувань у сфері сільського господарства, такі як «Фахівці для майбутнього», ERASMUS+, японсько-азійські програми сталого землеробства, канадсько-мексиканська програма сезонного обміну та ініціатива «Фермери без кордонів», можуть стати корисними прикладами для створення ефективного обміну досвідом між Україною та Швейцарією. Їхній успішний досвід дозволяє виділити найбільш ефективні елементи та адаптувати їх під специфіку українсько-швейцарської співпраці в аграрному секторі.

Наприклад, «Фахівці для майбутнього», яка забезпечує обмін між фахівцями зі США та Європи, фокусується на підвищенні рівня знань про інноваційні технології та методи ведення сільського господарства. Цей досвід може бути цінним для програми між Україною та Швейцарією, оскільки сприятиме технологічному розвитку в аграрній галузі, де Україна має потенціал у використанні нових рішень. Для України, з її великими сільськогосподарськими площами, надзвичайно важливим є залучення сучасних технологій та управління полем, які розробляються і активно впроваджуються у Швейцарії. Створення програми, за якою українські аграрії зможуть стажуватися в швейцарських агропідприємствах, допоможе їм перейняти знання про автоматизовані процеси, екологічно чисте виробництво та ефективне використання ресурсів. Це, своєю чергою, сприятиме підвищенню продуктивності та екологічної сталості українських фермерських господарств.

Програма ERASMUS+ також є прикладом, який можна використовувати для розвитку українсько-швейцарських стажувань. Як одна з наймасштабніших програм обміну в Європі, ERASMUS+ пропонує гнучкі умови для короткострокових та довгострокових стажувань, а також передбачає фінансову підтримку для учасників. Впровадження аналогічної ініціативи дозволило б студентам та молодим фахівцям із сільського господарства обох країн розширити свої знання, а також отримати практичний досвід в умовах,

відмінних від своїх рідних. Для України це б означало отримання доступу до новітніх підходів у швейцарській освіті та дослідженнях у галузі агротехнологій. Зі свого боку, швейцарські студенти та фахівці могли б вивчати агробізнес у масштабах, характерних для України, а також отримувати досвід у роботі з великими посівними площами, що може бути корисним у контексті адаптації до нових кліматичних умов та зростаючого попиту на продовольство.

Ще одним цікавим прикладом є програма між Японією та країнами Південно-Східної Азії, що акцентує увагу на сталому розвитку та органічному землеробстві. Японські ферми, які використовують технології для збереження ресурсів та захисту навколишнього середовища, є ефективною платформою для навчання азійських фермерів екологічним методам господарювання. Такий досвід міг би бути особливо корисним для України в рамках співпраці зі Швейцарією, оскільки обидві країни прагнуть розвивати органічне сільське господарство та покращувати екологічні стандарти. Швейцарія є одним із лідерів у сфері екологічного фермерства, і її знання можуть допомогти Україні впровадити більш екологічно чисті технології, підвищити експортний потенціал органічної продукції та забезпечити довготривалу родючість ґрунтів.

Канадсько-мексиканська програма сезонного обміну для фермерів також може бути успішно адаптована для України та Швейцарії. Основна мета цієї програми — покращення умов роботи та обмін знаннями щодо методів ведення фермерства в різних кліматичних умовах. В Україні, де існує чіткий поділ на аграрні зони з різними кліматичними умовами, це має надзвичайну актуальність. Українські та швейцарські фермери могли б обмінюватися досвідом щодо вирощування культур у холодних або посушливих умовах, що важливо з огляду на кліматичні зміни. Також корисним є підхід цієї програми до сертифікації навичок учасників, що визнаються в обох країнах. У контексті співпраці України та Швейцарії це може допомогти встановити певні стандарти для сертифікації навичок у сфері аграрного виробництва, що підвищить рівень кваліфікації працівників та полегшить процес їхнього працевлаштування в обох країнах.

Ініціатива «Фермери без кордонів», що реалізується між Австралією та Новою Зеландією, є ще одним прикладом успішного обміну, спрямованого на боротьбу з кліматичними змінами. Зважаючи на те, що Україна також стикається з посухами та непередбачуваними погодними умовами, обмін досвідом зі Швейцарією щодо систем захисту рослин від шкідників та ефективного використання водних ресурсів міг би стати важливим компонентом двосторонньої співпраці. Швейцарія має багатий досвід у застосуванні технологій захисту врожаю та моніторингу стану полів, і впровадження таких практик в Україні могло б зменшити залежність аграріїв від змін клімату, оптимізувати витрати та підвищити продуктивність. Крім того, використання спільних систем для моніторингу змін клімату та прогнозування погодних умов дозволило б підвищити оперативність управлінських рішень на агропідприємствах обох країн.

Отже, програми обміну стажуваннями та практики для фахівців сільського господарства між Україною та Швейцарією можуть стати ключовими ініціативами для розвитку двосторонньої співпраці в аграрному секторі. Досвід інших країн, які вже реалізували схожі програми, свідчить про те, що такі обміни можуть мати значний позитивний вплив на підвищення кваліфікації, обмін технологіями, а також адаптацію інновацій у сільському господарстві. Сьогодні світ швидко змінюється, і українські та швейцарські аграрії мають змогу запроваджувати передові методи для підвищення продуктивності та стійкості своїх господарств.

Аналіз існуючих програм обміну в інших галузях, таких як освітні обміни, програми медичного навчання та обміни у сфері технологій, демонструє, що такі програми можуть суттєво прискорити обмін знаннями та досвідом. Багато програм в інших секторах фінансуються міжнародними організаціями, приватними фондами та державними установами, що дає можливість покривати основні витрати учасників. Використання таких підходів для аграрної галузі дозволить українським та швейцарським аграріям отримувати практичні знання на взаємовигідній основі.

Розробка нових програм стажувань для українських фахівців у Швейцарії та швейцарських спеціалістів в Україні є наступним кроком до успішної співпраці. Такі програми слід організовувати з урахуванням особливостей аграрного сектору кожної з країн, включаючи різницю у кліматичних умовах, технологічній базі, методах ведення господарства. Наприклад, українські аграрії можуть отримати практичний досвід у використанні точного землеробства та технологій сталого розвитку, які поширені у Швейцарії. У свою чергу, швейцарські спеціалісти можуть побачити особливості масштабного виробництва, що характерне для України.

Механізми фінансування таких програм є важливим аспектом їхнього впровадження. Вони можуть включати залучення грантових коштів, міжнародних інвестицій, підтримку державних органів та приватного сектору. Стипендії та гранти з боку міжнародних організацій, як-от Європейський Союз, FAO чи інші глобальні фонди, можуть допомогти покривати витрати на участь, а також забезпечити додаткові стимули для фахівців. Підготовка кадрів для участі у програмах обміну є не менш важливим етапом. До участі в обміні мають залучатися ті фахівці, які володіють необхідними базовими знаннями та навичками і мають реальні перспективи застосувати отриманий досвід у своїй роботі після стажування. Очікуваними результатами таких програм стане не тільки підвищення кваліфікації учасників, але й загальний розвиток аграрного сектору, завдяки впровадженню нових технологій і практик.

Оцінка ефективності програм обміну повинна включати короткострокові та довгострокові показники. У короткостроковій перспективі програми можуть сприяти зростанню продуктивності та економії ресурсів на підприємствах, підвищенню конкурентоспроможності на ринку, поліпшенню якості продукції. У довгостроковій перспективі очікується розширення зв'язків між підприємствами України та Швейцарії, зростання експорту агропродукції та підвищення інвестиційного потенціалу в аграрному секторі обох країн.

3.2. Проведення регулярних семінарів та конференцій для розвитку зв'язків між підприємствами України та Швейцарії у аграрній сфері

Проведення регулярних семінарів та конференцій для зміцнення зв'язків між підприємствами України та Швейцарії у аграрній сфері є надзвичайно важливим інструментом для розвитку обох країн. Ці заходи дозволяють створити платформу для обміну досвідом, обговорення передових практик і новітніх технологій, а також для залучення інвестицій у сектор, що є важливим для забезпечення сталого розвитку та підвищення конкурентоспроможності. За допомогою конференцій українські та швейцарські компанії можуть встановити прямі контакти, укласти нові партнерства та співпрацювати над спільними проектами.

Регулярні конференції створюють стабільну основу для діалогу між аграрними підприємствами обох країн, дозволяючи підприємцям, науковцям та інвесторам підтримувати постійний обмін інформацією про сучасні тенденції та виклики галузі. Такий формат співпраці надає можливість обох країнам обмінюватися новими технологічними розробками та практиками, які допомагають підвищувати ефективність сільськогосподарського виробництва. Окрім того, у рамках конференцій обговорюються питання, пов'язані з екологічною безпекою та сталим розвитком аграрного сектору, що є актуальним як для України, так і для Швейцарії, особливо в контексті глобальних змін клімату. Ці регулярні зустрічі дозволяють також залучати інвесторів, які шукають перспективні проекти та нові ринки для свого капіталу.

Організація та проведення таких заходів потребують ретельної підготовки з огляду на особливості аудиторії та цілі, яких планується досягти. Одним із ключових питань є вибір формату конференцій: онлайн або офлайн. У випадку офлайн-заходів важливо забезпечити зручні умови для учасників обох країн, у тому числі логістичні аспекти, як-от зручне місце проведення, що враховує міжнародний характер події. Онлайн-формат дозволяє розширити охоплення аудиторії, зокрема залучити учасників, які не мають змоги відвідати

конференцію особисто. Важливо також визначити оптимальну частоту таких заходів: регулярні щорічні або навіть щоквартальні конференції сприяють безперервному обміну інформацією і допомагають підтримувати актуальність тем обговорення. Тривалість заходів слід адаптувати до кількості тем і запланованих активностей, враховуючи, що короткі семінари дозволяють обговорювати вузькоспеціалізовані питання, а масштабні конференції можуть включати виступи, дискусії, презентації та майстер-класи.

Тематика таких заходів також є надзвичайно важливою. Для українсько-швейцарських аграрних конференцій ключовими темами могли б стати інноваційні технології, впровадження екологічних стандартів, питання залучення інвестицій у галузь та управління ризиками. На конференціях можна обговорювати, наприклад, передові розробки у сфері біотехнологій, методи використання великих даних (Big Data) для оптимізації виробничих процесів, можливості використання безпілотних літальних апаратів у сільському господарстві, а також розвиток аграрного страхування. Екологічні питання, такі як органічне землеробство, збереження водних ресурсів, скорочення викидів CO₂ та інші заходи, спрямовані на забезпечення сталого розвитку аграрного сектору, є надзвичайно актуальними як для України, так і для Швейцарії, і заслуговують на особливу увагу в рамках таких заходів.

Конференції та семінари також створюють платформу для обміну досвідом між спеціалістами. Ця платформа дозволяє фахівцям з обох країн ділитися знаннями та практичними навичками, розповідати про новітні досягнення в галузі, демонструвати технології та рішення, які вже показали свою ефективність. Зокрема, можна організовувати виставки або демонстраційні зони, де українські та швейцарські компанії представлять свої продукти, новітнє обладнання або програмне забезпечення для аграрної галузі. Така платформа допомагає знизити бар'єри для впровадження інновацій, оскільки учасники можуть бачити реальні приклади того, як нові технології можуть бути інтегровані у виробничий процес. Також це дозволяє ознайомитись із продукцією, що вже має сертифікацію у міжнародних

організаціях, а це особливо актуально для компаній, що прагнуть вийти на світовий ринок.

Залучення спеціалістів та партнерів із різних галузей дозволяє значно розширити мережу контактів для підприємців обох країн. Спеціалісти, науковці та представники підприємств з України та Швейцарії, які беруть участь у таких заходах, мають змогу знайомитися з потенційними партнерами, обговорювати перспективи спільних проектів і укласти угоди про співпрацю. Важливою частиною таких заходів є запрошення відомих експертів у галузі, які можуть поділитися найкращими світовими практиками, а також представників міжнародних організацій, які пропонують фінансування перспективних аграрних проектів. Залучення міжнародних фахівців, зокрема в галузі сталого розвитку, захисту довкілля, біотехнологій і фінансування агробізнесу, дає змогу українським та швейцарським компаніям отримувати консультації на найвищому рівні, що сприяє професійному зростанню галузі.

Оцінка результативності таких заходів є важливим етапом для розуміння того, наскільки вони сприяють розвитку аграрного сектору та двосторонньої співпраці між Україною та Швейцарією. Успішність конференцій та семінарів можна оцінювати за різними критеріями, зокрема за кількістю нових контактів і угод, що укладаються між підприємствами, кількістю представлених інноваційних рішень, рівнем задоволеності учасників та кількістю інвесторів, зацікавлених у подальшій співпраці. важливо оцінити, як інформація, отримана під час таких заходів, впливає на діяльність компаній: чи було впроваджено нові технології, покращено методи управління, розширено асортимент продукції чи оптимізовано процеси. За результатами таких оцінок можна формувати рекомендації щодо покращення наступних заходів, а також визначати пріоритети для майбутньої співпраці.

Отже, регулярні семінари та конференції між Україною та Швейцарією в аграрному секторі мають значний потенціал для розвитку двосторонньої співпраці. Вони створюють унікальну платформу для обміну передовими практиками, технологіями та досвідом, що сприяє впровадженню інновацій та

сталого розвитку в агробізнесі обох країн. Ці заходи не лише зміцнюють економічні зв'язки, але й сприяють формуванню довгострокових партнерств між підприємствами, залученню інвестицій та розширенню ринків. Організація таких заходів дозволяє обговорювати актуальні питання, як-от цифровізація аграрного сектору, екологічна безпека, управління природними ресурсами та інвестиційні можливості. Важливим аспектом є також участь міжнародних експертів та представників організацій, що надає змогу українським та швейцарським компаніям отримувати доступ до найкращих світових практик та фінансових ресурсів. Оцінка результативності таких конференцій і семінарів допомагає визначати їхній реальний вплив на розвиток сектору, що сприяє покращенню організації майбутніх заходів та досягненню ще кращих результатів.

Загалом, регулярні семінари та конференції є ефективним інструментом для зміцнення аграрного сектору як в Україні, так і в Швейцарії. Вони допомагають не лише підтримувати обмін інформацією та новими технологіями, але й формують основу для спільних інноваційних проєктів, які здатні підвищити конкурентоспроможність та стійкість агробізнесу обох країн у глобальному масштабі.

3.3. Створення процесу взаємного обміну інформації у аграрному секторі

Створення ефективного процесу взаємного обміну інформацією між Україною та Швейцарією у аграрному секторі є важливим кроком для досягнення більш тісної співпраці, забезпечення доступу до сучасних технологій, інноваційних рішень та адаптації до глобальних викликів, таких як зміна клімату та екологічна стійкість. Налагодження регулярного інформаційного обміну може сприяти розвитку обох країн, створюючи основу для взаємодії підприємств, наукових інституцій та урядових органів, що

спрямована на покращення продуктивності аграрного сектору та підвищення його конкурентоспроможності на світовій арені.

Для забезпечення якісного обміну інформацією необхідно впровадити сучасні цифрові технології, які дозволяють швидко, ефективно та надійно передавати дані між зацікавленими сторонами. Використання онлайн-платформ, хмарних сервісів та спеціалізованих інструментів для обробки великих даних (Big Data) є однією з головних умов для успішного обміну інформацією між Україною та Швейцарією. Наприклад, онлайн-платформи, створені спеціально для аграрного сектору, можуть об'єднувати функції для обміну знаннями, публікації наукових досліджень, обговорення актуальних проблем і рішень, а також для пошуку партнерів для реалізації спільних проектів. Такі платформи повинні бути зручними у використанні та мати багатофункціональний інтерфейс, що дозволить учасникам взаємодіяти незалежно від їхнього географічного розташування.

Варто передбачити можливість використання соціальних мереж та інших публічних інформаційних ресурсів, таких як вебсайти, онлайн-журнали та блоги, де представники аграрного бізнесу та науковці можуть публікувати інформацію про нові технології, успішні проекти та досягнення. Це допоможе ширшій аудиторії ознайомитись з останніми досягненнями у галузі агротехнологій та стимулюватиме розвиток обох країн через обмін знаннями.

Для підвищення ефективності обміну інформацією важливо також визначити ключові сфери, в яких цей обмін буде найактуальнішим і найкориснішим. В аграрному секторі України та Швейцарії важливими темами для обміну інформацією є розвиток інновацій, охорона навколишнього середовища, зміни клімату, органічне землеробство, сталий розвиток та управління ресурсами. Обмін інформацією з питань розвитку інновацій, зокрема новітніх агротехнологій, систем автоматизації та цифровізації у сільському господарстві, дозволить обох країнам залишатися на передових позиціях у впровадженні сучасних методів агровиробництва.

Серед питань, які вимагають уваги, також є екологічні аспекти та управління впливом сільськогосподарської діяльності на навколишнє середовище. Швейцарія має значний досвід у реалізації екологічно чистих проектів і практик, які спрямовані на скорочення викидів CO₂, захист ґрунтів, оптимізацію водокористування та управління відходами. Обмін досвідом у цій сфері може бути особливо корисним для України, яка прагне розвивати органічне землеробство і водночас забезпечувати сталість свого аграрного сектору. Інформаційний обмін у сфері змін клімату та адаптації сільськогосподарських методів до нових кліматичних умов може включати дані про нові сорти сільськогосподарських культур, які більш стійкі до посух, зниження температури або інших екстремальних погодних умов.

Важливим аспектом взаємного обміну інформацією є забезпечення конфіденційності та захисту даних. Оскільки багато інформації, яка буде обмінюватися, може мати конфіденційний або комерційний характер, важливо дотримуватися високих стандартів захисту даних та конфіденційності. Для цього слід впровадити надійні системи захисту інформації, такі як шифрування даних, двофакторна автентифікація та використання закритих каналів зв'язку. Окрім цього, необхідно дотримуватися міжнародних стандартів з управління інформаційною безпекою, таких як ISO/IEC 27001, що забезпечить надійність зберігання та передачі інформації. Використання таких стандартів допоможе обом країнам уникнути ризиків витоку інформації та забезпечить безпеку бізнесових даних.

EIP-AGRI (European Innovation Partnership for Agricultural Productivity and Sustainability) була створена Європейським Союзом для розвитку сільського господарства шляхом обміну інноваціями та знаннями між країнами-членами. Мережа EIP-AGRI поєднує фермерів, науковців, бізнеси, урядові установи та громадські організації з усіх куточків Європи для обміну найкращими практиками та інноваційними рішеннями [77]. Ця ініціатива включає онлайн-платформи, бази даних, семінари, конференції та освітні програми, де учасники можуть дізнаватися про нові технології, обмінюватися досвідом щодо

використання екологічно чистих практик і спільно працювати над вирішенням проблем, як-от зниження викидів та підвищення продуктивності. Для забезпечення безпеки даних та їхньої конфіденційності EIP-AGRI дотримується стандартів інформаційної безпеки та проводить регулярний моніторинг ефективності своїх заходів. Ця модель може бути адаптована для обміну інформацією між Україною та Швейцарією, оскільки дозволяє створювати загальнодоступні бази даних та аналітичні інструменти для поліпшення ефективності сільського господарства.

У Японії Національний інститут досліджень у сільському господарстві (NAFRI) розробив мережу для фермерів та науковців, яка дозволяє їм обмінюватися інформацією про сучасні технології, стратегії ведення сільського господарства та практичні рішення для сталого розвитку [78] NAFRI використовує спеціалізовану інформаційну платформу, де фермери можуть отримувати доступ до даних про сучасні методи вирощування, сезонні кліматичні прогнози, управління врожайми, боротьбу з шкідниками та інші питання. Крім того, платформа дозволяє урядовим установам і науковцям обмінюватися результатами досліджень і надавати фермерам рекомендації щодо оптимізації використання ресурсів. Одним із компонентів мережі є система моніторингу ефективності інформаційного обміну, яка дозволяє вимірювати вплив отриманих знань на продуктивність аграрного сектору. Цей підхід до інформаційного обміну може бути корисним і для України та Швейцарії, оскільки підтримує постійний доступ до даних про агротехнології та прогнозування погодних умов, які є важливими для адаптації до змін клімату.

CCAFS (Climate Change, Agriculture and Food Security) — це мережа, створена в партнерстві з різними дослідницькими інститутами, урядами та аграрними компаніями в Африці для обміну інформацією та досвідом щодо адаптації сільського господарства до змін клімату [79] Ця мережа дозволяє фермерам отримувати інформацію про прогнозування кліматичних змін, використання стійких сортів рослин, методи збереження води та ґрунтів, а

також управління ризиками, пов'язаними з посухами та нестабільними погодними умовами. CCAFS має комплексну онлайн-платформу, яка підтримує доступ до наукових даних та аналітичних інструментів, зокрема для моніторингу стану ґрунтів, кількості опадів і температурних змін. Програма забезпечує надійний захист даних і конфіденційність для своїх користувачів. Це реальний приклад того, як інформаційний обмін може підвищити стійкість аграрного сектору, і цей підхід може бути корисним для співпраці між Україною та Швейцарією, де кліматичні умови також впливають на продуктивність і безпеку сільського господарства.

AGINFRA — це міжнародна інформаційна платформа, спрямована на обмін знаннями та технологіями в аграрній сфері між країнами. Вона підтримується за участю багатьох дослідницьких інститутів та урядів і є доступною для фермерів, науковців та урядових установ [80]. Платформа надає доступ до наукових досліджень, баз даних, практичних рекомендацій, інноваційних методик і рішень у сільському господарстві. AGINFRA дозволяє користувачам працювати з великими масивами даних, включаючи кліматичні прогнози, географічні дані та інформацію про врожайність, щоб оптимізувати агропроцеси. Платформа також містить систему захисту інформації відповідно до міжнародних стандартів, що забезпечує конфіденційність і захист комерційних даних. Використання подібної системи між Україною та Швейцарією дозволило б забезпечити ефективний обмін важливими даними про кліматичні та агротехнологічні інновації, що можуть сприяти сталому розвитку обох країн.

У Сполучених Штатах FAS (Farm Advisory System) була створена для підтримки фермерів за допомогою постійного доступу до інформації та експертних порад у реальному часі [81]. Ця система використовує спеціальні аналітичні платформи, мобільні додатки та онлайн-ресурси, що дозволяють фермерам отримувати рекомендації щодо вибору культур, догляду за ґрунтами, моніторингу стану полів, а також управляти врожайністю на основі погодних даних і кліматичних прогнозів. FAS також надає інформацію про можливості

фінансової підтримки, субсидії, новітні досягнення в сільському господарстві та екологічні стандарти. Фермери можуть звертатися до системи для отримання консультацій та підтримки в режимі реального часу. Ця модель забезпечує швидкий і надійний обмін інформацією і може бути корисною для України та Швейцарії, особливо у питанні розвитку агроконсультаційних послуг, що включають доступ до нових методів ведення сільського господарства та поради щодо фінансової підтримки.

Сучасні інформаційні системи для обміну даними можуть також включати елементи штучного інтелекту для аналізу інформації та автоматизації процесів управління даними, що підвищить ефективність роботи з великими обсягами інформації. Наприклад, такі системи можуть автоматично класифікувати інформацію за ступенем конфіденційності, розподіляти її між відповідними категоріями, а також здійснювати попереджувальний аналіз можливих загроз інформаційній безпеці. Для забезпечення ефективності обміну інформацією необхідно впровадити систему моніторингу та оцінки, яка дозволить регулярно відслідковувати успішність комунікацій між країнами, а також вплив отриманих знань на розвиток аграрного сектору в кожній з них. Регулярний моніторинг успішності комунікацій дозволяє оцінити, як часто учасники обміну використовують інформацію для впровадження нових технологій, підвищення якості виробництва чи зниження витрат. Оцінка ефективності може включати опитування учасників обміну, аналіз частоти використання інформаційних платформ, кількість впроваджених інновацій та рівень задоволеності учасників. Збір і аналіз статистичних даних про обмін інформацією також допоможе формувати стратегічні рішення щодо покращення цього процесу в майбутньому. Це дозволить, наприклад, виявити найбільш активні теми для обміну, визначити області, які потребують додаткової уваги, а також оптимізувати канали для передачі інформації. На основі такої оцінки можна приймати рішення щодо розширення чи звуження тематичного спектру інформаційного обміну, а також змінювати формат і

частоту комунікаційних заходів, щоб забезпечити їхню максимальну результативність.

Наведені вище приклади демонструють, як інші країни ефективно впроваджують системи для обміну інформацією в аграрному секторі, що допомагає підвищити продуктивність і стійкість до змін клімату, підтримує впровадження інновацій і дозволяє урядам забезпечувати стабільний розвиток сільського господарства. Використання таких підходів для співпраці між Україною та Швейцарією може значно покращити інформаційний обмін у аграрному секторі, створюючи нові можливості для впровадження передових рішень, сприяючи адаптації до кліматичних змін та підвищуючи загальну продуктивність та ефективність аграрної галузі в обох країнах.

Отже, створення процесу взаємного обміну інформацією в аграрному секторі між Україною та Швейцарією відкриває широкі можливості для поглиблення двосторонньої співпраці та посилення обох країн на світовій аграрній арені. Такий обмін сприятиме постійному доступу до новітніх технологій і практик, що допоможе українським та швейцарським аграріям удосконалювати виробничі процеси, впроваджувати інновації та підвищувати ефективність своєї діяльності.

Завдяки постійному інформаційному обміну обидві країни зможуть активніше адаптуватися до глобальних кліматичних змін, створювати стійкі системи сільськогосподарського виробництва та мінімізувати екологічний вплив своєї діяльності. Це особливо важливо в умовах зростаючого попиту на екологічно чисту продукцію та необхідності підтримувати високу продуктивність за одночасного збереження природних ресурсів. Спільна робота над такими питаннями, як збереження біорізноманіття, управління водними ресурсами, зменшення викидів та захист ґрунтів, дозволить Україні та Швейцарії розвивати агросектор відповідно до міжнародних екологічних стандартів. Регулярний обмін інформацією та досвідом створює передумови для залучення іноземних інвестицій, розвитку нових ринків збуту та зміцнення наукових зв'язків між країнами. Це не тільки сприятиме підвищенню

економічної стабільності аграрного сектору, а й надасть нові можливості для експорту продукції, що відповідає сучасним вимогам якості та безпеки. Зрештою, це дозволить обом країнам не лише збільшити свою частку на міжнародному аграрному ринку, а й посилити взаємодію в межах глобальної продовольчої системи, що сприятиме сталому розвитку та забезпеченню продовольчої безпеки.

Таким чином, процес обміну інформацією між Україною та Швейцарією може стати стратегічним інструментом для розвитку аграрного сектору, підвищення його стійкості та конкурентоспроможності, а також створення сприятливих умов для співпраці на багатьох рівнях.

Висновки до Розділу 3

У третьому розділі розглянуто важливість створення структурованих та ефективних механізмів співпраці між Україною та Швейцарією в аграрному секторі, що включають програми обміну, проведення науково-практичних заходів і налагодження інформаційного обміну. Окреслені напрями діяльності формують основу для технологічного оновлення аграрного сектору, підвищення його стійкості до змін клімату та забезпечення дотримання принципів сталого розвитку.

Програми обміну є потужним засобом для підвищення кваліфікації аграрних фахівців обох країн, адже створюють можливості для набуття практичного досвіду в умовах, що відрізняються технологічним, екологічним і кліматичним середовищем. Завдяки обміну фахівці мають змогу освоювати сучасні технології та нові методи виробництва, адаптовані до регіональних особливостей, що сприяє підвищенню продуктивності. Така співпраця також допомагає розвивати навички у сфері точного землеробства, сталого використання ресурсів та органічного землеробства відповідно до міжнародних стандартів. Регулярні семінари та конференції створюють стабільну платформу для обміну знаннями та передовими практиками між аграріями, науковцями й інвесторами обох країн. На таких заходах обговорюються спільні актуальні питання, включаючи інноваційні агротехнології, управління природними ресурсами, адаптацію до кліматичних змін і залучення інвестицій в аграрну сферу. Таким чином, подібні заходи сприяють розвитку бізнес-зв'язків і спільному вирішенню ключових проблем, підвищуючи економічну стабільність і конкурентоспроможність агросектору на міжнародному ринку.

Інформаційний обмін, зокрема за допомогою сучасних цифрових платформ та онлайн-інструментів, є ключовим елементом забезпечення сталого розвитку. Впровадження таких платформ дозволяє об'єднувати великі масиви даних і робить їх доступними для обох країн, що сприяє підвищенню прозорості, покращенню управлінських рішень та підтримці інноваційного

розвитку. Цифрові платформи можуть об'єднувати фермерів, дослідників та підприємців, дозволяючи їм обмінюватися знаннями, а також забезпечувати моніторинг та аналіз екологічних показників для покращення ефективності сільського господарства.

Таким чином, у розділі підтверджено значення системного підходу до співпраці в аграрному секторі між Україною та Швейцарією. Впровадження комплексних програм обміну, проведення регулярних заходів та розвиток цифрових інструментів для інформаційного обміну сприятиме підвищенню продуктивності, стійкості та конкурентоспроможності аграрного сектору обох країн на міжнародній арені.

ВИСНОВКИ

Дослідження присвячене аналізу перспектив співпраці між Україною та Швейцарією в аграрному секторі. В умовах сучасних глобальних викликів — продовольчої безпеки, кліматичних змін та зростаючого попиту на екологічні стандарти — така співпраця розглядається як потенційний шлях до підвищення ефективності аграрного виробництва та сталого розвитку обох країн. Для України, яка є значним гравцем на світовому ринку сільськогосподарської продукції, важливим є використання досвіду Швейцарії в галузі інноваційних та екологічних аграрних практик. Швейцарія має розвинуту систему органічного виробництва, ефективні методи управління природними ресурсами, а також успішно впроваджує екологічні стандарти. Вивчення цих підходів і адаптація їх до умов України може сприяти модернізації українського агросектору, залученню інвестицій та зростанню конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

Відповідно до мети і завдань дослідження сформульовані наступні висновки по роботі:

1. Аграрний сектор є важливою складовою економіки України, забезпечуючи значний експортний потенціал через рослинництво (зокрема, зернові та олійні культури) і тваринництво. Водночас для Швейцарії, де аграрний сектор менший за обсягом і становить менше 1% ВВП, основна увага приділяється підтримці продовольчої безпеки, збереженню природних ландшафтів і розвитку органічного землеробства. Україна забезпечує міжнародні ринки продовольством, тоді як Швейцарія — внутрішній ринок та екологічні стандарти у виробництві. Співробітництво може сприяти взаємному обміну досвідом у розвитку економічно ефективного та екологічно сталого аграрного виробництва.

2. Структура аграрних господарств в Україні характеризується великими агрохолдингами та фермерськими господарствами, що мають різний рівень технологічного забезпечення. В Швейцарії переважають невеликі ферми,

орієнтовані на органічне виробництво та сталість. Технологічний рівень виробництва в Швейцарії є високим завдяки підтримці інновацій у сталому господарюванні та екологічно безпечних практиках, що може бути корисним для модернізації українського агросектору.

3. У Швейцарії активно розвиваються технології органічного землеробства, екологічно безпечного управління ресурсами, автоматизація і точне землеробство. В Україні також впроваджуються інноваційні рішення, такі як цифрове управління агропроцесами і використання нових сільськогосподарських культур. Вивчення цих технологій створює можливості для обміну досвідом і адаптації кращих практик, що підвищить ефективність аграрного виробництва в Україні.

4. Співробітництво між Україною та Швейцарією має потенціал для обміну знаннями та впровадження кращих практик у сферах органічного землеробства, збереження ресурсів, ефективного використання природних ресурсів і технологій переробки продукції. Завдяки такому обміну Україна може посилити технологічну базу аграрного сектору, а Швейцарія — розширити ринки збуту інноваційних аграрних технологій.

5. Співпраця між країнами може зосередитися на розвитку органічного виробництва, інвестиціях у сільське господарство та обмін досвідом через навчання і стажування. Пріоритетом є створення стійких механізмів співпраці, таких як угоди про партнерство між державними і приватними секторами обох країн. Для посилення ефективності співробітництва необхідні регулярні заходи, такі як семінари і конференції для обміну знаннями.

6. Існують різні можливості для фінансування спільних проєктів, зокрема міжнародні грантові програми, інвестиційні фонди та підтримка з боку урядів обох країн. Швейцарські програми підтримки органічного виробництва, а також європейські фонди для екологічних проєктів, можуть сприяти фінансуванню модернізації аграрного сектору в Україні. Це підвищить

конкурентоспроможність української агропродукції та забезпечить доступ до міжнародних ринків.

Робота демонструє значний потенціал співпраці між Україною та Швейцарією в аграрному секторі, зокрема у контексті глобальних викликів, таких як продовольча безпека, адаптація до кліматичних змін та впровадження екологічних стандартів. Взаємодія між країнами є перспективною і взаємовигідною: Україна, маючи великий виробничий потенціал, може значно виграти від застосування швейцарського досвіду в органічному землеробстві, сталому управлінні ресурсами, а також технологіях збереження навколишнього середовища. Водночас Швейцарія може отримати вигоду від доступу до українських ринків та ресурсів, а також розширення свого технологічного експорту. Результати дослідження підкреслюють необхідність і важливість обміну сучасними агротехнологіями, знаннями та практиками між країнами для підвищення продуктивності аграрного сектору України. Впровадження кращих міжнародних стандартів якості та екологічної безпеки сприятиме зростанню конкурентоспроможності української агропродукції на міжнародних ринках. Спільні дослідницькі проекти, інвестиції та освітні програми, спрямовані на обмін досвідом, можуть стати основою для сталого розвитку обох країн у аграрній сфері.

Таким чином, співпраця між Україною та Швейцарією в аграрному секторі є перспективним напрямом, що може сприяти зміцненню економічних і соціальних зв'язків між країнами, сприяти сталому розвитку, підвищити якість аграрного виробництва та інтеграції України до європейського та світового ринків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Агропромисловий комплекс України, огляд ніші та реалії сьогодення. URL: <https://blog.youcontrol.market/aghropromislovii-kompleks-ukrayini-oghliad-nishi-ta-riekaliyi-soghodiennia/> (дата звернення: 05.11.2024).
2. Аграрний сектор України у 2023 році: складові стійкості, проблеми та перспективні завдання. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ahraryy-sektor-ukrayiny-u-2023-rotsi-skladovi-stiykosti-problemy-ta> (дата звернення: 05.11.2024).
3. Риковська О. Аналіз стану сільського господарства України та імплементація нормативно-правових актів ЄС, дотичних до аграрних та довкіллевих питань. Київ: ГО «Екодія», 2024. 22 с.
4. Витищенко В. Аграрний ринок України: тренди та виклики 2024 року. URL: <https://torgsoft.ua/articles/stati/agrarnij-rinok-ukrayini-trendi-ta-vikliki-2024-roku/> (дата звернення: 05.11.2024).
5. Перспективи розвитку аграрного сектора України в умовах кліматичних змін. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitychni-dopovidi/perspektyvy-rozvytku-ahrarynoho-sektora-ukrayiny-v-umovakh> (дата звернення: 05.11.2024).
6. Солоп А. П. Аграрний сектор України: сучасні виклики та можливості. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 20. С. 147-158.
7. Кабінет Міністрів України. Вектори економічного розвитку 2030. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/602/cf6/813/602cf6813afb6861234607.pdf> (дата звернення: 05.11.2024).
8. Прокопенко О. Статистика сільського господарства України – сучасний стан і перспективи розвитку в контексті європейської інтеграції. URL: <https://www.apd->

ukraine.de/fileadmin/user_upload/Agrarpolitische_Berichte/Bericht_Prokopenko_UA.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

9. Глянь, Т. І. (2024). Аграрний сектор України в умовах війни: Проблеми та перспективи. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/57726/1/conf-15-16-05-24-mater-112-115.pdf> (дата звернення: 05.11.2024).

10. Могильний О. М. Аграрний сектор України: сировинна пастка: монографія. Частина II. Київ: ННЦ «ІАЕ», 2024. 332 с.

11. Гуменюк Я.М. Аграрний експорт України: аналіз та стратегічне планування. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 53. С. 25–35.

12. Україна відкриває ринок землі - мораторій на купівлю-продаж скасований. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3273038-ukraina-vidkrivae-rinok-zemli-moratorij-na-kupivluprodaz-skasovanij.html> (дата звернення: 05.11.2024).

13. BBC. Польща і Угорщина заборонили імпорт українського зерна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-65291408> (дата звернення: 05.11.2024).

14. Ukrainian agriculture From Russian invasion to EU integration. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI\(2024\)760432_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2024/760432/EPRS_BRI(2024)760432_EN.pdf) (дата звернення: 05.11.2024).

15. Agricultural policies in Switzerland: The policy context. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/agricultural-policies-in-switzerland-the-policy-context_5js64430s4bq.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fcomponent%2F9789264168039-5-en&mimeType=pdf (дата звернення: 05.11.2024).

16. The state of Switzerland's biodiversity for food and agriculture. URL: <https://openknowledge.fao.org/server/api/core/bitstreams/8d0d822f-f128-44d1-9f74-99cda3c192c7/content> (дата звернення: 05.11.2024).

17. Agriculture. Pocket Statistics 2024. URL: <https://www.bfs.admin.ch/asset/en/31605108> (дата звернення: 05.11.2024).

18. Wirtschaftliche Bedeutung der Landwirtschaft. URL: https://www.sbv-usp.ch/fileadmin/sbvuspch/04_Medien/Fokus/FOKUS02_DE.pdf (дата звернення: 05.11.2024).
19. Keller B., Oppliger C., Chassot M. *et al.* Swiss agriculture can become more sustainable and self-sufficient by shifting from forage to grain legume production. *Commun Earth Environ* 5, 40 (2024). URL: <https://doi.org/10.1038/s43247-023-01139-z> (дата звернення: 05.11.2024).
20. Swiss agricultural policy. URL: <https://www.cbd.int/financial/pes/swiss-pesagriculturalpolicy.pdf> (дата звернення: 05.11.2024).
21. The agricultural innovation system in Switzerland. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/the-agricultural-innovation-system-in-switzerland_fda0a725-en.pdf?itemId=%2Fcontent%2Fcomponent%2Ffda0a725-en&mimeType=pdf (дата звернення: 05.11.2024).
22. Agriculture and food. Pocket Statistics 2022. URL: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/file:///C:/Users/asus/Downloads/1112-2200.pdf (дата звернення: 05.11.2024).
23. Agristat - Swiss agriculture in figures. URL: <https://www.sbv-usp.ch/en/services/agristat-swiss-agriculture-in-figures> (дата звернення: 05.11.2024).
24. Kreft C., Angst M., Huber R. *et al.* Farmers' social networks and regional spillover effects in agricultural climate change mitigation. *Climatic Change* 176, 8 (2023). URL: <https://doi.org/10.1007/s10584-023-03484-6> (дата звернення: 05.11.2024).
25. Kummer C., Jacobi J. Agrarökologie in der Schweiz: ein Leitbild der Transformation. *Ökologie & Landbau*. 2023. №1. P. 48-50.
26. Schläpfer F., Lobsiger M., Bosshard A. Landwirtschaft im Berg-und Sömmerungsgebiet: Entwicklungen, regionalökonomische Zusammenhänge und Wirkungen der Agrarpolitik. URL: https://kalaidos-fh.elsevierpure.com/files/41472692/LWBergSoeGeb_Schlussbericht.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

27. Проєкт SAFOSO – «Здоров'я тварин та безпека харчових продуктів». URL: https://qftp.org/wp-content/uploads/2020/05/27_milk_safety_project_leaflet.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

28. Трофімцева О., Прокопчук Н. Органічний ринок в Україні. URL: https://dspace.organic-platform.org/xmlui/bitstream/handle/data/97/FiBL024_Organic_in_Ukraine_Trofimtseva_Prokopchuk-2017_UA%20-%20Daria%20Reisch.pdf?sequence=1 (дата звернення: 05.11.2024).

29. Програма швейцарського співробітництва з Україною на 2020–2023 роки. URL: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/file:///C:/Users/asus/Downloads/swiss-cooperation-programme-ukraine-2020-23_UA.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

30. України, Р. К. М. (2019). Про схвалення Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року» від 10 липня 2019 р. № 526-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2019-%D1,80>. (дата звернення: 05.11.2024).

31. Accord agricole entre la Confédération suisse et l'Ukraine (avec annexes). URL: <https://www.fedlex.admin.ch/eli/fga/2011/191/fr> (дата звернення: 05.11.2024).

32. Швейцарсько-український проєкт «Розвиток органічного ринку в Україні» . URL: https://qftp.org/wp-content/uploads/2020/05/2_prezentatsiia-2.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

33. Switzerland Will Continue to Support the Development of Small and Medium-Sized Enterprises in Ukraine's Organic and Dairy Sectors. URL: <https://qftp.org/en/switzerland-will-continue-to-support-the-development-of-small-and-medium-sized-enterprises-in-ukraine-s-organic-and-dairy-sectors/> (дата звернення: 05.11.2024).

34. Швейцарсько-український проєкт «Розвиток органічного ринку в Україні» . URL: https://qftp.org/wp-content/uploads/2020/05/2_prezentatsiia-2.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

35. IFC and Switzerland Partner to Help Develop Agricultural Capital Markets in Ukraine, Benefiting Small Farmers. URL: <https://www.ifc.org/en/pressroom/2021/ifc-and-switzerland-partner-to-help-develop-agricultural-capital-markets-in-ukraine-benefiting-small-farmers> (дата звернення: 05.11.2024).

36. 10. Проєкт DESPRO – «Підтримка децентралізації в Україні» URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/247882622> (дата звернення: 05.11.2024).

37. Agreement on Agriculture Between the Swiss Confederation and Ukraine. URL: <https://www.efta.int/sites/default/files/documents/legal-texts/free-trade-relations/ukraine/agricultural-agreements/Switzerland%20-%20Ukraine%20-%20Agreement%20on%20Agriculture.pdf> (дата звернення: 05.11.2024).

38. Проєкт «Сприяння торгівлі та розвитку ринку» (QFTP). URL: <https://qftp.org/pro-prohamu-old/> (дата звернення: 05.11.2024).

39. Проєкт SAFOSO – «Здоров'я тварин та безпека харчових продуктів». URL: https://qftp.org/wp-content/uploads/2020/05/27_milk_safety_project_leaflet.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

40. 12. Програма швейцарського співробітництва з Україною на 2020–2023 роки. URL: chrome-extension://efaidnbnmnibpcsjpcglclefindmkaj/file:///C:/Users/asus/Downloads/swiss-cooperation-programme-ukraine-2020-23_UA.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

41. Switzerland continues to support Ukraine in its European integration course and development of organic and dairy sectors of Ukraine. URL: <https://dpss.gov.ua/en/news/switzerland-continues-to-support-ukraine-in-its-european-integration-course-and-development-of-organic-and-dairy-sectors-of-ukraine> (дата звернення: 05.11.2024).

42. FIBL. Socio-economic study of the development of the organic market and sector in Ukraine. URL: https://orgprints.org/id/eprint/35335/1/Socio-economic-study_UA_Dec2018_published.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

43. Fedchyshyn, D., Ignatenko, I., Danilik, D., & Chyryk, A. (2022). Development of the organic production in Ukraine: problems and perspectives. *Revista de Ciências Agroveterinárias*, 21(3). URL: https://dspace.nlu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/19481/1/Ignatenko_324-338.pdf (дата звернення: 05.11.2024).

44. Possibilities of state support for the development of organic agriculture (experience of other countries). URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2020/03/FiBL_PossibilitiesOfStateSupport.pdf (дата звернення: 08.11.2024).

45. Chamber of Commerce and Industry of Kherson. Swiss-Ukrainian project The organic market development in Ukraine. URL: <https://www.tpp.ks.ua/es/events/news-and-reports/209-2012-06-26new.html> (дата звернення: 08.11.2024).

46. Agriculture in ukraine: pre-war, status quo and a look ahead. URL: <https://kse.ua/wp-content/uploads/2024/03/Market-analysis-and-Outlook-of-Ukraine-2023.pdf> (дата звернення: 08.11.2024).

47. Кvyatko T. Innovative marketing technologies for conditions of organic production. Innovative tools for socio-economic systems' development : monograph 25; Edited by O. Mandych, A. Ostenda. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Technicznej w Katowicach, 2019. P. 158-164.

48. Melnyk T. Y. Tools for the formation of a “favorable environment” for organic production as a prerequisite for the sustainable development of agriculture in Ukraine. *In IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2023. Vol. 1254, No. 1, p. 012124.

49. Tkachenko A. Prospects of Ukraine on the European organic food products. *Modern approaches to knowledge management development*. 2020. P. 162-173.

50. Lenz J. Report on the status of organic agriculture and industry in Ukraine. URL: <https://orgprints.org/id/eprint/46084/1/Country-Report-Organic-UKRAINE-EkoConnect-2020.pdf> (дата звернення: 08.11.2024).

51. Embassy of Ukraine in the Swiss Confederation and in the Principality of Liechtenstein (part-time). Trade and economic cooperation between Ukraine and Switzerland. URL: <https://switzerland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/367-torgovelno-jekonomichne-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-shvejcarijeju/torgovelno-ekonomichne-spivrobotnictvo> (дата звернення: 08.11.2024).

52. The Swiss Model of partial integration with the European Union: What can Ukraine borrow? URL: https://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Swiss-model_ukr.pdf (дата звернення: 08.11.2024).

53. Для реалізації Програми співробітництва Швейцарії з Україною виділено 108 млн швейцарських франків – Володимир Зеленський. URL: <https://www.president.gov.ua/news/dlya-realizaciyi-programi-spivrobotnictva-shvejcariyi-z-ukra-62349> (дата звернення: 08.11.2024).

54. Bilateral relations Switzerland–Ukraine. URL: <https://www.eda.admin.ch/eda/en/fdfa/representations-and-travel-advice/ukraine/switzerland-ukraine.html> (дата звернення: 08.11.2024).

55. Україна та Швейцарія підписали низку двосторонніх документів. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-shvejcaria-pidpisali-nizku-dvostoronnih-dokumen-62337> (дата звернення: 11.11.2024).

56. Yerhakova V., Gridina I., Tanchyk O. Transformation of Switzerland's contemporary foreign policy during the Russia-Ukraine War. *Серія: Історія. Політологія*. 2023. № 37. Р. 68-79.

57. Науково та освітнє співробітництво між Україною та Швейцарією. URL: <https://switzerland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/368-naukovo-tehniche-spivrobotnictvo-mizh-ukrajinoju-ta-shvejcarijeju> (дата звернення: 11.11.2024).

58. Політичні відносини між Україною та Швейцарією. URL: <https://switzerland.mfa.gov.ua/spivrobotnictvo/366-politichni-vidnosini-mizh-ukrajinoju-ta-shvejcarijeju> (дата звернення: 11.11.2024).

59. Гудіма Т., Камишанський В., Малолітнева В. Institutionalization of Strategic Planning of Foreign Economic Policy: The Swiss Experience and Prospects for Ukraine. *Financial and credit activity problems of theory and practice*. 2022. № 6(47). С. 316-327.

60. Myshlovska O. Democratising Ukraine by Promoting Decentralisation? A Study of Swiss-Ukraine Cooperation. *International Development Policy| Revue internationale de politique de développement*. URL: <https://journals.openedition.org/poldev/2010> (дата звернення: 11.11.2024).

61. Про Швейцарське міжнародне співробітництво. URL: <https://www.eda.admin.ch/countries/ukraine/uk/home/spivpracja/%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D1%88%D0%B2%D0%B5%D0%B9%D1%86%D0%B0%D1%80%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B5-%D0%BC%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B5-%D1%81%D0%BF%D1%96%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%B1%D1%96%D1%82%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%BE.html> (дата звернення: 11.11.2024).

62. Prime Minister: Switzerland plans to allocate CHF 5 billion for Ukraine's reconstruction by 2036. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/premier-ministr-shveitsariia-maie-namir-vydilyty-5-mlrd-frankiv-do-2036-roku-na-vidbudovu-ukrainy> (дата звернення: 11.11.2024).

63. Швейцарська агенція з розвитку та співробітництва. URL: <http://www.dmsrr.gov.ua/shvejczarska-agencz%D1%96ya-z-rozvitku-ta-sp%D1%96vrob%D1%96tnicztva> (дата звернення: 11.11.2024).

64. Україна та Швейцарія – шлях співпраці. URL: https://biz.ligazakon.net/news/211408_ukrana-ta-shveytsariya--shlyakh-spyvprats

65. Держсекретар Мінекономрозвитку Олексій Перевезенцев у Швейцарії обговорив відносини України з Європейською асоціацією вільної торгівлі. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=6cf688fa-49f8->

[4407-aacb-88d36d066363&title=DerzhsekretarMinekonomrozvitkuOleksiiPerevezentsevUShveitsariiObgovorivVidnosiniUkrainiZvropiskoioiuAsotsiatsiiuVilnoiTorgivli?ccvqgtmfiqnrzfk](#) (дата звернення: 11.11.2024).

66. VIDNOVA Ukrainian-Swiss Foundation. URL: <https://vidnova.ch/> (дата звернення: 11.11.2024).

67. Україна та Швейцарія уклали чотири двосторонні документи про співпрацю. URL: <https://uatv.ua/ukrayina-ta-shvejtsariya-uklaly-chotyry-dvostoronni-dokumenty-pro-spivpratsyu/> (дата звернення: 11.11.2024).

68. Меморандум зі Швейцарією. URL: <https://eef.org.ua/memorandum-zi-shvejtsariyeyu/> (дата звернення: 11.11.2024).

69. Swiss Cooperation Programme Ukraine (2020-23). URL: <https://www.kingzollinger.ch/projects-clients/our-projects/project/swiss-cooperation-programme-ukraine-2020-23> (дата звернення: 11.11.2024).

70. Greminger T., Rickli J.-M. Neutrality After the Russian Invasion of Ukraine: The Example of Switzerland and Some Lessons for Ukraine. *PRISM*. 2023. № 10(3). P. 26–43.

71. Stokes J., Wright E., Schochet N. Bilateral Cooperation beyond Ukraine. *In The China-Russia Entente in East Asia: Contending with Authoritarian Partnership in a Critical Region*. 2024. P. 3–5.

72. Farmers for the Future. URL: <https://f4f.wealthishere.org/> (дата звернення: 11.11.2024).

73. ERASMUS+. Addressing the current and Future skill needs for sustainability, digitalization, and the bio-Economy in agriculture: European skills agenda and Strategy. URL: <https://www.erasmus-fields.eu/> (дата звернення: 11.11.2024).

74. JAIF Support for Food, Agriculture, and Forestry. URL: <https://jaif.asean.org/sector-brief/jaif-support-for-food-agriculture-and-forestry/> (дата звернення: 11.11.2024).

75. The Mexico-Canada Seasonal Agricultural Worker Program (SAWP) celebrates its 50th anniversary. URL: <https://www.gob.mx/sre/prensa/the-mexico-canada-seasonal-agricultural-worker-program-sawp-celebrates-its-50th-anniversary> (дата звернення: 11.11.2024).

76. Farmers Without Borders. URL: <https://www.idealist.org/en/nonprofit/1c580957446342a9b9aa0fcfd9ed2621-farmers-without-borders-victoria> (дата звернення: 11.11.2024).

77. European Innovation Partnership for Agricultural Productivity and Sustainability. URL: <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/content/EIPAGRIabout.html> (дата звернення: 11.11.2024).

78. NAFRI. URL: <https://asiasociety.org/policy-institute/navigating-belt-road-initiative-toolkit/stakeholders/researchersexpertsresearch-institutions-and-think-tanks/lao-peoples-democratic-republic-pdr/national-agriculture-and-forestry> (дата звернення: 11.11.2024).

79. Climate Change, Agriculture and Food Security. URL: <https://ccafs.cgiar.org/> (дата звернення: 11.11.2024).

80. AGINFRA. URL: https://agriculture.basf.com/global/en/about_us/biggest-job-on-earth/advocacy-campaign?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA88a5BhDPArisAFj595jZnpx7c5BdWJotVpFuNjfO1p7xCx3Yr0qsnBWcrwsm4_iEZxzLW4waAiMTEALw_wcB (дата звернення: 11.11.2024).

81. Farm Advisory System. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/farming/fas_en (дата звернення: 11.11.2024).